

PTT työpapereita
PTT working papers
PTT diskussionsanslag

I 97

Kyösti Arovuori, Hanna Karikallio

Suomen elintarvikkeiden kauppataseen rakenne ja kehitys

Helsinki 2019

PTT työpapereita 197
PTT Working Papers 197

SUOMEN ELINTARVIKKEIDEN KAUPPATASEEN RAKENNE JA KEHITYS

Kyösti Arovuori
Hanna Karikallio

Helsinki 2019

PTT työpapereita 197
PTT Working Papers 197
ISBN 978-952-211-2(pdf)
ISSN 2489-9712(pdf)

Pellervon taloustutkimus PTT
Pellervo Economic Research PTT

Helsinki 2019

Arovuori, K. ja Karikallio, H. 2019. PTT työpapereita 197. Suomen elintarvikkeiden kauppataaseen rakenne ja kehitys.

Tiivistelmä Elintarvikkeiden kauppataaseen alijäämä on Suomen EU-jäsenyyden aikana kasvanut vajaasta 1 miljardista eurosta 3 miljardiin euroon vuonna 2017.

Tutkimuksessa tehdään laaja katsaus Suomen elintarvikkeiden kauppataaseen rakentamiseen ja kehitykseen erityisesti viimeisen 10 vuoden aikana. Tutkimus tuo esiin jäykkyyksiä ja toisaalta mahdollisuuksia, joita elintarvikkeiden ulkomaankauppaan liittyy. Sipilän hallitusohjelmassa vuonna 2015 yhdeksi hallituskauden tavoitteeksi asetettiin kauppataaseen parantaminen 500 miljoonalla eurolla. Tutkimuksessa tarkastellaan paitsi tavoitteen täyttymistä myös sitä, minkälaiset ovat realistiset tavoitteet Suomen elintarvikeviennille lyhyellä aikavälillä.

Asiasanat: *elintarvikkeet, kauppataase, tuonti, vienti*

Arovuori, K. ja Karikallio, H. 2019. PTT Working Papers 197. Structure and development of the Finnish trade balance of food products.

Abstract: During Finland's EU membership the deficit in the trade balance of food products in Finland has increased from about EUR 1 billion to EUR 3 billion in 2017. The study provides a broad overview of the structure and development of the Finnish trade balance of food products, especially over the last 10 years. The research raises rigidities and, on the other hand, the possibilities related to the Finnish foreign trade of food products. In Prime Minister Juha Sipilä's Government programme in 2015, one of the objectives was to improve the trade balance of food products by EUR 500 million. The study examines not only whether this objective has been reached, but also what are the realistic goals for Finnish food export in the short term.

Keywords: *food products, trade balance, import, export*

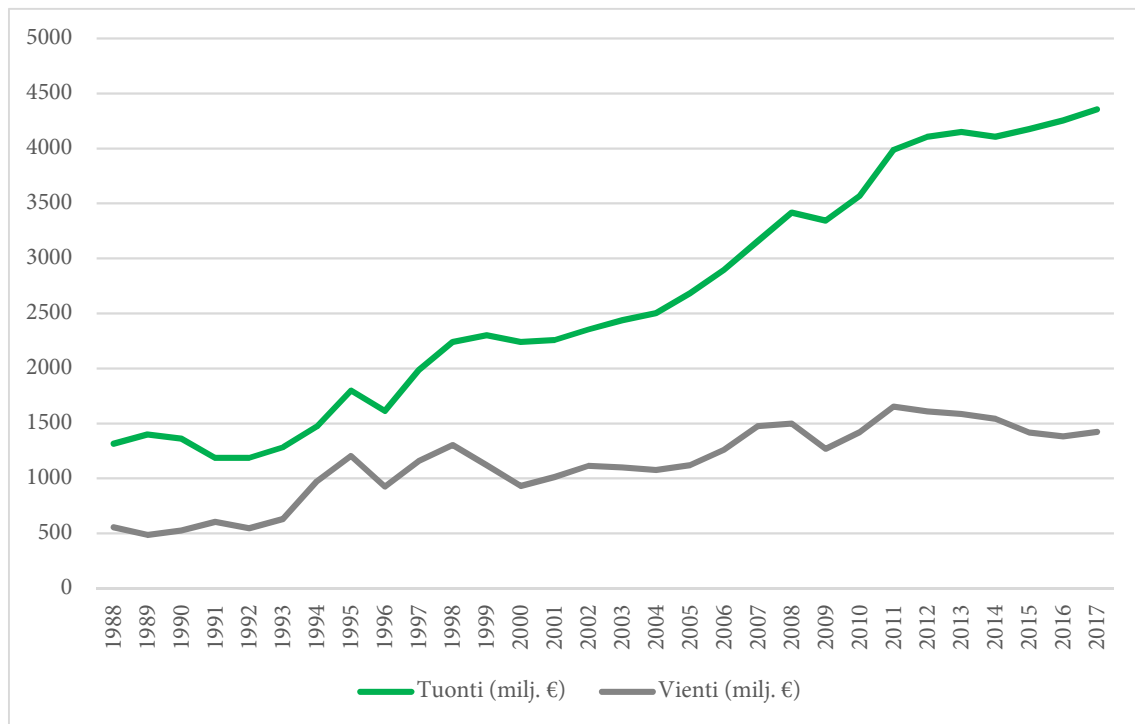
Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Aikaisempia tutkimuksia	9
1.2	Tutkimuksen tavoitteet ja rakenne	12
2	Elintarvikkeiden kauppataseen rakenne.....	13
2.1	Suomen elintarvikkeiden ulkomaankaupan kasvu maittain	21
2.2	Suomen elintarvikkeiden ulkomaankaupan kasvu tuotteittain	23
3	Elintarvikkeiden kauppataseen kehitys tuoteryhmittäin.....	27
3.1	Maitotaloustuotteet ja munat	29
3.2	Liha ja lihatuotteet	39
3.3	Vilja- ja jauhovalmisteet.....	45
3.4	Kala ja kalavalmisteet	49
3.5	Juomat	49
3.6	Kahvi, tee, kaakao, mausteet.....	52
3.7	Sokeri ja sokerivalmisteet.....	58
3.8	Muut ravintovalmisteet	63
3.9	Viljan vienti	67
3.10	Hedelmien ja kasvien tuonti.....	69
4	Johtopäätökset	74
5	Lähdeluettelo.....	76
6	Liite: SITC Rev. 4, tasot 1-4.....	77

Johdanto

Viimeisen 20 vuoden ajan elintarvikkeiden kansainvälinen kauppa on kasvanut selvästi. Suomi ei ole ollut irrallaan tästä kehityksestä. Suomeen tuotujen elintarvikkeiden arvon kasvu on ollut kuitenkin jatkuvasti viennin arvon kasvua nopeampaa. Tämä tarkoittaa, että elintarvikkeiden kauppataase on Suomessa alijäämäinen ja alijäämä on kasvanut tasaisesti mutta melko nopeasti.

Vuoden 1994 alusta toteutuneesta Euroopan talousalueen¹ jäsenyydestä huolimatta kotimaisten elintarvikemarkkinoiden avautuminen alkoi varsinaisesti vasta vuoden 1995 alussa, kun Suomi siirtyi osaksi Euroopan unionin sisämarkkinoita. Kaupan kasvu on Suomen EU-jäsenyyden aikana ollut nopeaa. Tuonnin arvo oli kasvanut EU-jäsenyyttä edeltäneiden vuosien vajaan 1,5 miljardista eurosta hieman alle 4,4 miljardiin euroon vuonna 2017. Samaan aikaan viennin arvo oli kasvanut noin 0,5 miljardista eurosta hieman yli 1,4 miljardiin euroon. Elintarvikkeiden kauppataaseen alijäämä on Suomen EU-jäsenyyden aikana kasvanut siis vajaan 1 miljardista eurosta 3 miljardiin euroon (kuviot 1 ja 2).²

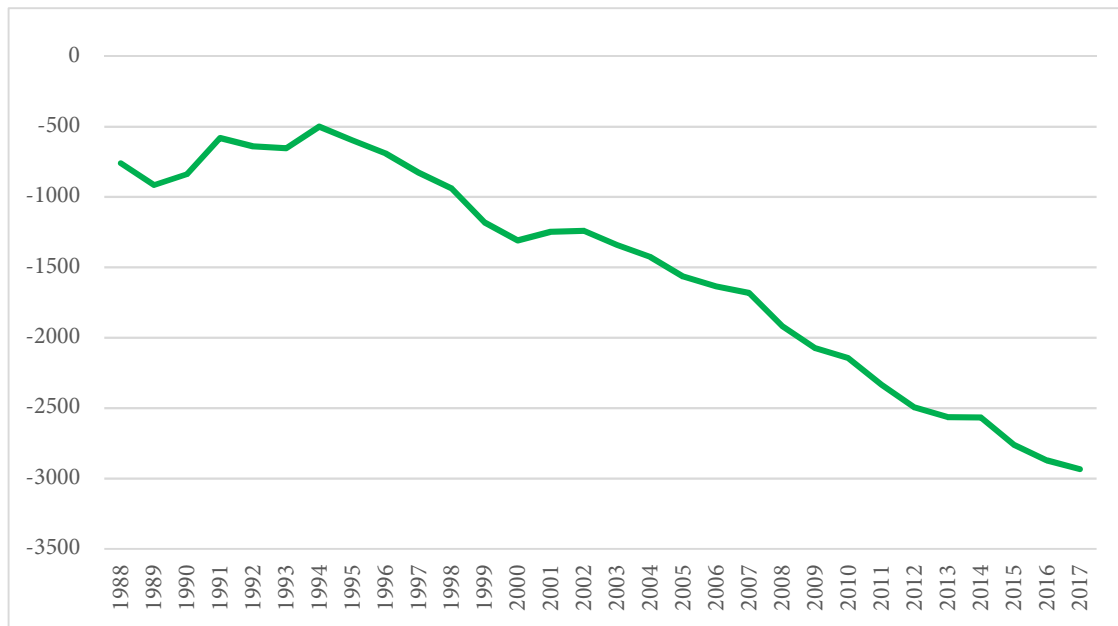

Kuvio 1. Elintarvikkeiden ulkomaankaupan kehitys kiintein hinnoin, vuoden 2017 luvut korjattu norjalaisen lohen jälleenviennillä³ (Tulli 2018)

¹ ETA

² Luvut on deflatoitu kuluttajahintaindeksillä vuoden 2017 hintatasoon. Vastaavaa deflatointia käytetään kaikissa aikasarjatarkasteluissa.

³ Norjalaisen lohen jälleenvienti vuonna 2017 oli noin 100 milj. euroa. Jälleenvienti vähentää yhtä paljon sekä vientiä että tuontia, eikä näin ollen vaikuta elintarvikkeiden kauppataaseeseen. Lohen jälleenviennistä enemmän tutkimusraportin sivulla 8.

Kuvio 2. Elintarvikkeiden kauppataaseen kehitys kiintein hinnoin (milj. euroa) (Tulli 2018)

Elintarvikkeiden kauppataaseen alijäämä ja sen kasvu on Suomessa koettu ongelmaksi. Tuonnin kasvua ja sen kautta tulevaa kilpailua pidetään ongelmana etenkin siksi, että kotimaisen maatalouden ja elintarviketeollisuuden kilpailukyky ovat yleisesti heikompia verrattuna keskeisiin tuontimaihin. Toisaalta kotimainen elintarviketeollisuus ei ole maantosektoria lukuun ottamatta onnistunut löytämään laajoja kannattavia vientimarkkinoita. Kevään 2015 eduskuntavaalien jälkeen sovittuun hallitusohjelmaan kirjattiinkin tavoite elintarvikkeiden kauppataaseen alijäämän supistamisesta 500 miljoonalla eurolla.

Tuonnilla on monia vaikutuksia Suomen elintarvikesektoriin ja ruokamarkkinoihin. Elintarvikkeiden kansainvälisen kaupan kasvu näkyy kuluttajille suoraan kauppojen ja ravintoloiden jatkuvasti laajenevina valikoimina. Tuontituotteiden tarjonnan kasvu on pitänyt elintarvikkeiden kuluttajahintatasoa matalampana verrattuna tilanteeseen, jossa tarjonta olisi pelkästään kotimaisen tuotannon varassa. Kuluttajat ovatkin näin ollen hyöttyneet monella tavalla markkinoiden avautumisesta ja tuonnin kasvusta.

Myös kauppa hyötyy tuonnista. Kauppa pystyy kilpailuttamaan merkittävän osan tuotteistaan kotimaan teollisuuden lisäksi myös kansainvälisillä toimijoilla. Kaupan omien merkkien (*private labels*)⁴ määrän kasvu on osaltaan seurausta tuonnin kasvusta.

Teollisuuden kohtaama kilpailu on koventunut ja tuontituotteiden hintataso sekä hinnoissa tapahtuvat muutokset vaikuttavat elintarviketeollisuuden hinnoitteluvoimaan markkinoilla. Tuonnin nopea kasvu suhteessa vientiin on johtanut siihen, että tuontituotteiden hintatasolla ja siinä tapahtuvilla muutoksilla on merkittävä vaikutus teollisuuden

⁴ Nielsenin Homescan -kuluttajaneelin mukaan kaupan omien merkkien osuus kauppojen myynnistä oli vuonna 2017 noin 24 prosenttia. Tulevaisuudessa kaupan omien merkkien markkinaosuuden arvioidaan edelleen kasvavan. Eurooppalaisittain Suomen luku on pieni: omien merkkien osuus on monissa Euroopan maissa noin 30-40 prosenttia (PTY ry).

kohtaamaan tuottajahintaan. Kauppa pystyy hyödyntämään kotimaisen tuotannon kanssa kilpailevien tuotteiden tuontihintaa omassa hinnoittelussaan.

Norjalaisen lohen jälleenvienti Suomen kautta Eurooppaan vääristää tilastoja

Nopeimmin kasvanut elintarvikeviennin tuote Suomessa vuonna 2017 oli Norjassa viljelty lohi. Suomesta onkin tullut nopeasti tärkeä kauttakulkumaa norjalaiselle lohelle. Norjasta tuodun tuoreen kokonaisen lohen vienti Suomen kautta muualle Eurooppaan oli vuonna 2017 noin 100 miljoonaa euroa. Tuoreen lohen jälleenviennin kasvu näkyy vastaavasti myös tuonnin arvon kasvuna, joten elintarvikkeiden kauppataaseeseen sillä ei ole vaikutusta.

Taulukko A Lohikalat, tuoreet tai jäähdytetyt, vienti ja tuonti 2008-2017 (Tulli 2018)

	Vienti	Tuonti
	Milj. €	Milj. €
2008	9,4	84,6
2009	10,1	104,6
2010	11,6	143,7
2011	9,5	152,1
2012	13,2	133,8
2013	15,0	174,9
2014	13,0	188,9
2015	12,8	171,6
2016	25,3	204,6
2017	115,5	304,6

Ulkomaankauppatilaston lukujen perusteella norjalaisen lohen kauttakulkuvienti Suomen läpi alkoi jo vuonna 2016. Taulukossa B on listattu tuoreen lohen vienti maittain vuosina 2015-2017. Taulukosta nähdään, että lohta vietiin erityisesti Iso-Britanniaan ja Ranskaan. Keskeisiä vientimaita olivat myös Puola ja Liettua. Vähäisemmissä määrin norjalaista lohta vietiin myös mm. Saksaan, Alankomaihin ja Espanjaan.

Taulukko B Lohikalat, tuoreet tai jäädytetyt, vienti maittain vuosina 2015-2017

	2017	2016	2015
Iso-Britannia	24,7	.	.
Ranska	24,4	.	.
Puola	14,8	.	.
Viro	14,0	12,6	9,5
Liettua	9,3	.	.
Italia	5,2	.	.
Valko-Venäjä	4,7	6,0	0,9
Latvia	4,4	3,7	0,9
Alankomaat	3,8	.	.
Saksa	3,6	.	.
Espanja	3,3	.	.
Ruotsi	2,1	1,9	0,9
Tanska	0,5	.	.
Romania	0,4	.	.
Japani	.	0,4	.
Vietnam	.	.	0,4

Tavaran voi viedä Suomen kautta muihin maihin niin sanottuna passituksena eli kauttakulkuna tai sen voi tullata Suomeen ja jälleenviedä muihin EU-maihin. Tällöin tavara jatkaa vapaassa sisäkaupassa ja siitä jää jälki ulkomaankauppatilastoihin.

Norjassa viljeltyä lohta viedään Suomen kautta maailmalle sekä passituksena että jälleenvientinä. Passituksena norjalaista lohta viedään Suomesta erityisesti Aasian markkinoille. Finnair Cargon Helsinki-Vantaalta lähtevästä rahdista lähes joka kolmas kilo onkin kalaa.

Vuoden 2016 lopulla norjalainen suuryritys Cermaq aloitti yhteistyön tullauspalveluja tarjoavan ruotsalaisen KGH Customsin kanssa. Yritykset sopivat järjestelystä, jossa Cermaqin Pohjois-Norjassa kasvattama lohi tullataan Suomen pohjoisella rajalla ja viedään

maan läpi Eurooppaan vapaassa sisäkaupassa. Uusi järjestely tarkoitti norjalaiselle kalatalolle vähemmän byrokratiaa ja nopeampaa reittiä kohti Eurooppaa.⁵

Jos halutaan todellinen kuva Suomen elintarvikeviennin ja -tuonnin kehityksestä, täytyy norjalaisen lohen edelleenvienti puhdistaa tilastoista. Tarkkaa tietoa edelleenviennistä ei ole saatavilla, joten tässä tutkimuksessa se arvioidaan edellisten vuosien vientilukujen perusteella. Vuoden 2016 osalta arvioon perustuvaa edelleenviennin puhdistusta ei tehdä, koska edelleenvienti jää vähäiseksi suhteessa Suomen koko elintarvikeviennin ja siihen on vaikea päästä kiinni. Vuonna 2017 edelleenvienti oli jo noin 7 prosenttia Suomen koko elintarvikeviennistä ja hieman yli 2 prosenttia Suomen elintarviketuonnista. Karkea arvio lohen edelleenviennistä vuonna 2017 on 100 milj. euroa. Kyseinen luku vähennetään tutkimuksen tarkasteluissa sekä Suomen vuoden 2017 elintarvikeviennistä että -tuonnista. Lisäksi taulukon B luvut huomioidaan, kun tarkastellaan Suomen elintarvikeviennin kohdemaita ja viennin kehitystä maittain.

Aikaisempia tutkimuksia

Elintarvikkeiden kauppataseen rakennetta ja kehitystä on tutkittu Suomessa suhteellisen vähän ja yksipuolisesti⁶. Usein ulkomaankauppaa on käsitelty osana muihin teemoihin liittyviä tutkimushankkeita. Sen sijaan laajempia tutkimuksia, joissa päähuomio on elintarvikkeiden ulkomaankaupan rakenteissa ja kehityksessä, on vähän. Vasta viime vuosina, julkisen vallan nostettua elintarvikkeiden kauppataseen parantamisen ja elintarvikeviennin edistämisen keskeiseksi tavoitteeksi, alan tutkimus on lisääntynyt ja monipuolistunut.

Ennen Suomen EU-jäsenyyttä Lauri Kettunen (1992) kirjoitti elintarvikkeiden ja erityisesti maataloustuotteiden ulkomaankaupasta seuraavasti:

”Maamme maataloustuotteiden ulkomaankauppa on melko laajaa, joskin tuotannon aleneminen aivan viime vuosina on merkinnyt kaupan vähenemistä. Varsinainen maataloustuotanto on ylittänyt kotimaisen kulutuksen 10-20 %:lla. Tuonti on kuitenkin ollut vientiä merkittävämpää. Osa tuonnista on välttämätöntä, koska kaikkia tuotteita ei voida tuottaa maassa lainkaan. Näin on asiantunteita esimerkiksi monien trooppisten tuotteiden sekä kahvin, tupakan ja alkoholijuomien kohdalla.” ”Vienti ei ole koskaan ollut varsinaisena tavoitteena, vaan se on jäänöserä kulutuksen tultua ensin tyydytettyä.” ”Varsinaisia vientituotteitamme ovat olleet maitotuotteet (voi, juusto ja maitojauhe), liha, kananmunat ja ajoittain myös vilja. Jalostetut elintarvikkeet ovat vähitellen saamassa jalansijaa vientimarkkinoilla. Sokeri- ja makeist tuotteet ovat olleet edelläkävijöitä.” ”Tuontiartikkeleista ovat tärkeimpiä kahvi, hedelmät ja vihannekset.” ”... varsinainen vientituotanto, joka perustuu omaan osaamiseen ja kansainväliseen kilpailukykyyn. Jos tuonti lisääntyy, elintarviketeollisuus joutuu osittain vähentämään tuotantoaan. Vastapainoksi se voi yrittää erikoistua, tuottaa pitkiä sarjoja ja pudottaa kustannuksia niin, että vienti tulee kannattavaksi. Ehtona on tietenkin

⁵ Ylen uutinen (17.8.2018): ”Suomesta tuli osa ”Norjan lohen valtatieta””. <https://yle.fi/uutiset/3-10239546> (viitattu 21.1.2019).

⁶ Elintarvikkeiden ulkomaankaupan kehitystä on kuitenkin seurattu vuosittain MTT:n (nykyisin Luke) Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot julkaisussa, ks. esim. Niemi ja Ahlstedt (toim.) 2015.

tällöin, että elintarviketeollisuus saa raaka-aineen maailmanmarkkinahintaan, jotta se todella voi kilpailla viennissä. Erikoistuminen voi koskea ilmeisestikin vain joitakin erikoistuotteita, joissa Suomi tai suomalaiset tuotteet ovat jo tunnettuja. Mikään ei tietenkään estä kehittämästä uusiakin tuotteita. Mitä suuremmasta jalostusarvon lisäyksestä on kysymys, sitä paremmat ovat mahdollisuudet onnistua päästä maailmanmarkkinoille.”

Mielenkiintoisesti lainaukset sopivat melko hyvin kuvaamaan Suomen elintarvikkeiden ulkomaankauppaa ja siitä käytyä keskustelua myös viime vuosina. Tämä onkin yksi syy siihen, että elintarvikkeiden ulkomaankaupan rakenne ja kehitys eivät ole olleet keskeinen tutkimuskohde: lukuun ottamatta tuonnin voimakasta kasvua elintarvikemarkkinoiden avauduttua kilpailulle, ulkomaankaupassa – erityisesti viennin rakenteessa – ei ole tapahtunut isoja muutoksia edes 30 vuoden aikana!

Ursin (1997) tarkasteli elintarvikkeiden ulkomaankaupan kehitystä Suomen EU-jäsenyyden kahtena ensimmäisenä vuonna. Elintarvikkeiden sisämarkkinakaupan todettiin tutkimuksessa olevan edelleen pääosin melko vähäistä, vaikka kasvuprosentit markkinoiden avautuessa olivat osin hyvinkin suuria. Vienti oli lähinnä suuren Venäjän kaupan osuuden takia ollut ailahtelevaa. Kotimaan elintarvikehintojen aleneminen oli lisännyt kulu-tusta, minkä todettiin vähentäneen tarvetta panostaa elintarvikkeiden vientiin. Lihatuotteissa sianlihan ulkomaankauppa oli kasvanut nopeasti. Lisäksi EU-jäsenyyden todettiin vaikuttaneen merkittävästi juuston tuontiin.

EU:n laajentuessa markkinoiden integroitumisen vaikutuksia Suomen elintarvikkeiden ulkomaankauppaan on tarkasteltu melko laajasti. Laaksonen (1999) tarkasteli Suomen elintarvikekauppavirtoja Puolan, Unkarin ja Tšekin kanssa EU:n laajentuessa Itä- ja Keski-Eurooppaan. Peltoniemi (2000) tarkasteli Baltian maiden EU-jäsenyyden aiheuttamia markkinamuutoksia Suomen maa- ja elintarviketalouteen. Markkinamuutosten todettiin tulevan ensisijaisesti maiden välisen ulkomaankaupan välityksellä.

Knuuttila ym. (2012) selvittivät elintarvikeketjun toimialojen tuontipanosasteita hyödyntämällä panos-tuotosmenetelmän tuotosmallia. Vuonna 2008 elintarvikealojen tuotannossaan tarvitseman eli Suomessa valmistettavien elintarvikkeiden panostuonnin todettiin olevan yli kaksi kertaa valmiselintarvikkeiden tuontia suurempi. Tuonti sisältää muun muassa elintarviketuotannolle välttämätöntä panostuontia kuten eläinrehujen valkuaispanokset. Kotimainen kotieläintuotanto nojaa tuotuihin valkuaisrehuihin, joista merkittävin on soija. Tulosten mukaan elintarviketoimialojen tuontipanosaste on noussut, mutta suomalainen elintarviketuotanto perustuu edelleen pääosin kotimaisiin panoksiin ja elintarviketuotannon kotimaisuusaste on varsin korkea. Tutkimuksen mukaan erityisesti maatalouden tuontipanosasteet olivat vertailumaita Tanskaa ja Saksaa selvästi alemmat. Elintarviketeollisuuden tuontipanosasteissa ero Tanskaan oli selvä mutta Saksaan pieni.

Tuoreimmissa tutkimuksissa on tarkasteltu elintarvikeketjun eri osien vaikutusta elintarvikkeiden hinnanmuodostuksessa ja analysoitu myös ulkomaankaupan – erityisesti tuonnin – merkitystä elintarvikkeiden kuluttajahintoihin Suomessa. Arovuoren ym. (2011) ja Peltoniemen ym. (2014a, 2014b, 2015) tutkimusten mukaan elintarvikkeiden tuonnin kasvu ja siinä tapahtuneet muutokset ovat vahvistaneet kaupan asemaa kotimaisessa elintarvikeketjussa. Esimerkiksi lihan tuontitarjonnan kasvu mahdollistaa sen, että kauppa pystyy markkinatilanteesta riippuen kilpailuttamaan kotimaisen elintarviketeollisuuden tuotteet tuontituotteita vastaan. Tuonnin merkitys lihan kotimaisten kuluttajahintojen

määräytymiseen on suoraan sidoksissa EU:n sisämarkkinoiden markkinatilanteeseen. Tuontihintojen nousu ja tuonnin määrän pienentyminen parantavat kotimaisen teollisuuden ja lihantuotannon asemaa. Vastaavasti tuontihintojen lasku ja tuonnin määrän kasvu heikentävät kotimaisen teollisuuden ja lihantuotannon mahdollisuuksia kaupan kanssa käytävissä hinta- ja määräneuvotteluissa.

Myös kaupan omien merkkien määrän kasvu lisää kotimaisen teollisuuden kohtaamaa kilpailua. Jansik (2015) tarkasteli Saksan elintarvikemarkkinoiden kilpailullisuutta sekä saksalaisten elintarvikkeiden tuontia Suomeen. Saksan elintarvikeyritysten myynti Suomen markkinoille oli vuosina 2002-2014 kasvanut tarkastelun mukaan nopeammin kuin minkään muun maan. Tämä katsottiin merkittäväksi poikkeukseksi, sillä yleisesti vanhojen EU-jäsenmaiden tuontiosuudet Suomeen olivat laskeneet. Tarkastelun mukaan Saksan voimakkaasti kilpaillusta elintarvikesektorista oli kehittynyt edullisten elintarvikkeiden suurviejä Euroopassa. Tutkimuksen tulosten mukaan halvat ulkomailta tuodut mäsaelintarvikkeet ovat saaneet huomattavan jalansijan Suomen elintarvikemarkkinoilla erityisesti finanssikriisin jälkeen. Tämä on tapahtunut erityisesti kaupan omien merkkien kasvun kautta. Kyseinen kehitys on paisuttanut Suomen elintarvikkeiden ulkomaankauppapavajetta yhä jyrkemmäksi, mikä on tarkoittanut samalla myös kotimaisten yritysten tuotteisiin kohdistuvan kysynnän laskua.

Jansik (2015) tarkasteli Suomen elintarvikeviennin kasvulukuja ja vertasi niitä vuosina 1995, 2004 ja 2007 EU:hun liittyneisiin maihin. Tarkastelussa todetaan Suomen jääneen kasvuvauhdin vertailussa viimeisten joukkoon. Etenkin monet Keski- ja Itä-Euroopan maat ovat moninkertaistaneet vientinsä EU:hun liittymisen jälkeen. Lisäksi myös vuonna 1995 EU:hun liittyneet Ruotsi ja Itävalta ovat yltäneet Suomea huomattavasti nopeampaan kasvuun. Elintarvikeviennin kasvu on myös Baltian maissa ollut kolme – seitsemänkertainen Suomeen verrattuna näiden liittyttyä EU:hun. Tarkastelun mukaan siis Suomea huomattavasti pienemmät maat Latvia ja Liettua ovat noin kymmenessä vuodessa kirineet kiinni ja ohittaneet Suomen elintarvikeviennin reilusti. Syiksi Suomen heikolle elintarvikeviennin kasvulle nähdään maatalousraaka-aineen vähäinen vienti⁷, elintarviketeollisuuden polarisoitunut rakenne, kapasiteettiin liittyvät esteet, osaamisen ja perinteiden puute sekä julkisen vallan vähäinen panostus elintarvikeviennin edistämiseen. Lisäksi monet Suomen elintarviketeollisuuden suuryritykset ovat tehneet kansainvälistyessään strategisen valinnan sijoittamalla lähinaapureiden tuotantokapasiteettiin viennin sijaan.

Viime vuosina elintarvikeviennin heikkoon kasvuun on havahduttu enemmän myös julkisen vallan taholta. Tämä on lisännyt myös aiheen laajempaa ja monipuolisempaa tutkimusta, jonka tarkoitus on tukea viennin edistämistä. Melko tuoreessa Valtioneuvoston kanslian raportissa arvioidaan suomalaisen elintarvikeketjun lyhyen aikavälin kustannus- ja pitkän aikavälin kasvukilpailukykyä sekä näiden osatekijöitä. Tuloksia verrataan kolmeen vertailumaahan – Ruotsiin, Tanskaan ja Saksaan. Raportin mukaan ulkomaisen kilpailun uhatessa sisämarkkinoita tarvitaan asennemuutosta koko elintarvikeketjulta.

Viennin kehittäminen tulee ottaa yhteistoiminnalliseksi tavoitteeksi, johon tarvitaan uudenlaista osaamista myös perinteisiltä vientialoilta, ymmärryksen lisäämistä vientimarkkinakohtaisista tarpeista, siirtymistä jalostamattomien raaka-aineiden ja

⁷ Maatalousraaka-aineen vienti muodostaa merkittävän osan elintarvikeviennistä EU:ssa. Suomeen ei juurikaan tuoda maatalousraaka-ainetta, jota jalostetaan täällä ja viedään jalosteina takaisin ulkomaille. Kahvissa tällainen toiminta on Suomessa merkittävintä.

puolivalmisteiden viennistä brändättyjen tuotteiden vientiin, resurssien vapauttamista esim. alan valvontaa virtaviivaistamalla sekä viranomaisten mandaatin muuttamista neuvovammaksi ja osallistuvammaksi. (Irz ym., 2017.)

Tutkimuksen tavoitteet ja rakenne

Tutkimuksen tavoitteena on tehdä laaja katsaus Suomen elintarvikkeiden kauppataseen rakenteeseen ja kehitykseen erityisesti viimeisen 10 vuoden aikana. Tutkimus tuo esiin järekkyyksiä ja toisaalta mahdollisuuksia, joita elintarvikkeiden ulkomaankauppaan liittyy.

Sipilän hallitusohjelmassa yhdeksi hallituskauden tavoitteeksi asetettiin kauppataseen parantaminen 500 miljoonalla eurolla. Tutkimuksessa tarkastellaan paitsi tavoitteen täyttymistä myös sitä, minkälaiset ovat realistiset tavoitteet Suomen elintarvikeviennille lyhyellä aikavälillä. Onko viime vuosien kehityksen valossa kauppataseen alijäämää mahdollista saada nopeasti käännettyä laskuun?

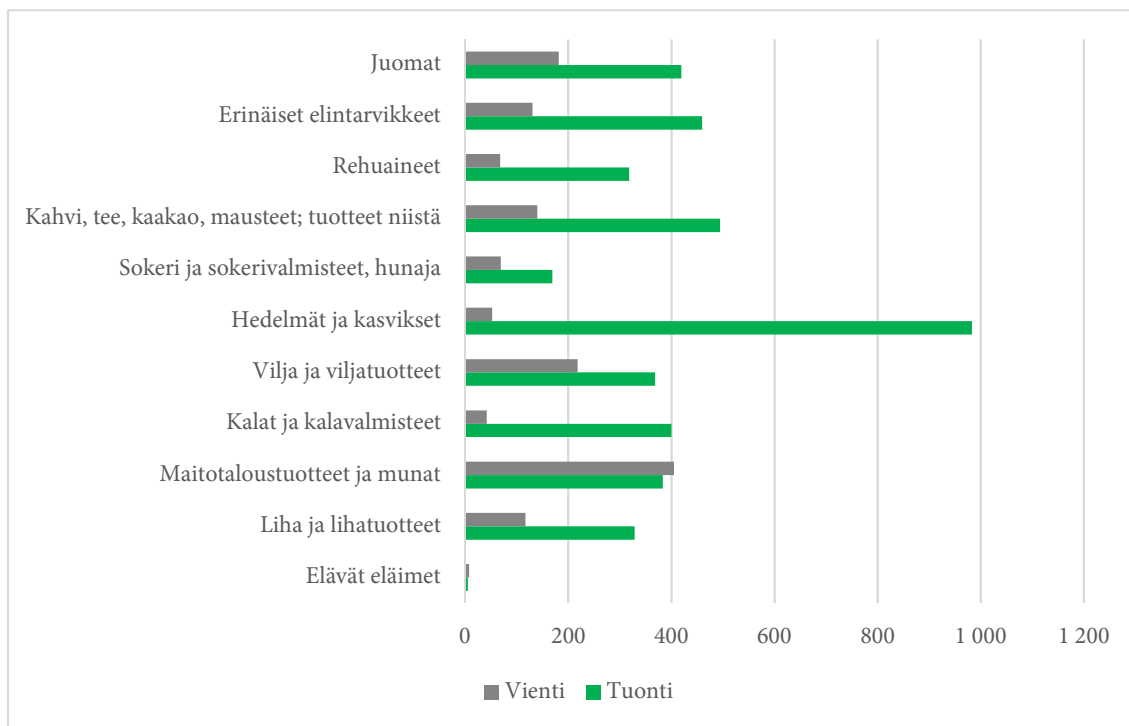
Elintarviketuonnin kasvu on kiristänyt elintarvikesektorin kilpailua Suomessa. Tämä pätee, vaikka suurin osa elintarviketuonnista ei kilpaile kotimaisen tuotannon kanssa. Eri-tyisesti kiinnostuksen kohteena tutkimuksessa on kotimaisen ruuantuotannon kanssa kilpailevan tuonnin kehitys.

Tutkimuksen luvussa 2 tarkastellaan elintarvikkeiden kauppataseen rakennetta. Tarkasteluja tehdään eri tuoteryhmätasolla (SITC-luokittelu)⁸. Lisäksi tarkastellaan tuonnin lähdemaita ja viennin kohdemaita sekä niissä tapahtuneita muutoksia. Kiinnostuksen kohteena on muun muassa se, mihin maihin elintarvikevienti on viime vuosina kasvanut eniten. Luvussa 3 tarkastellaan elintarvikeviennin ja -tuonnin kehitystä tuoteryhmätasolla. Tuoteryhmittäin (yleensä SITC3-taso) raportoidaan tuonnin ja viennin arvon, määrän ja keskihinnan kehitys vuosina 2008-2017. Tarkastelu selvittää myös elintarviketuoteryhmät, joiden vienti tai tuonti on kasvanut eniten vuosina 2008-2017. Lisäksi käsitellään tuoteryhmittäin keskeisimpiä viennin kohdemaita ja tuonnin lähdemaita sekä vertaillaan niitä vuosien 2017 ja 2008 välillä. Luvussa 4 esitetään tarkastelun johtopäätökset.

⁸ SITC-luokittelu esitelty liitteessä 1.

Elintarvikkeiden kauppataaseen rakenne

Suomen elintarviketuonnin arvo oli 4331 miljoonaa euroa vuonna 2017. Tullitilastojen SITC2-luokitteluun⁹ perustuvan tarkastelun mukaan suurin tuontituotteiden ryhmä on hedelmät ja kasvikset (kuvio 3). Vuonna 2017 hedelmiä ja kasviksia tuotiin Suomeen noin 980 miljoonan euron edestä. Muissa pääluokissa elintarvikkeiden tuonti on 350 ja 500 miljoonan euron välillä. Poikkeuksen tekevät sokeri, sokerivalmisteet ja hunaja, joiden tuonnin arvo oli noin 180 miljoonaa euroa sekä elävät eläimet, joiden ulkomaankauppa on marginaalista.

Kuvio 3. Elintarvikkeiden vienti ja tuonti päätuoteryhmissä vuonna 2017, luvut korjattu norjalaisen lohien jälleenviennillä (Tulli 2018)

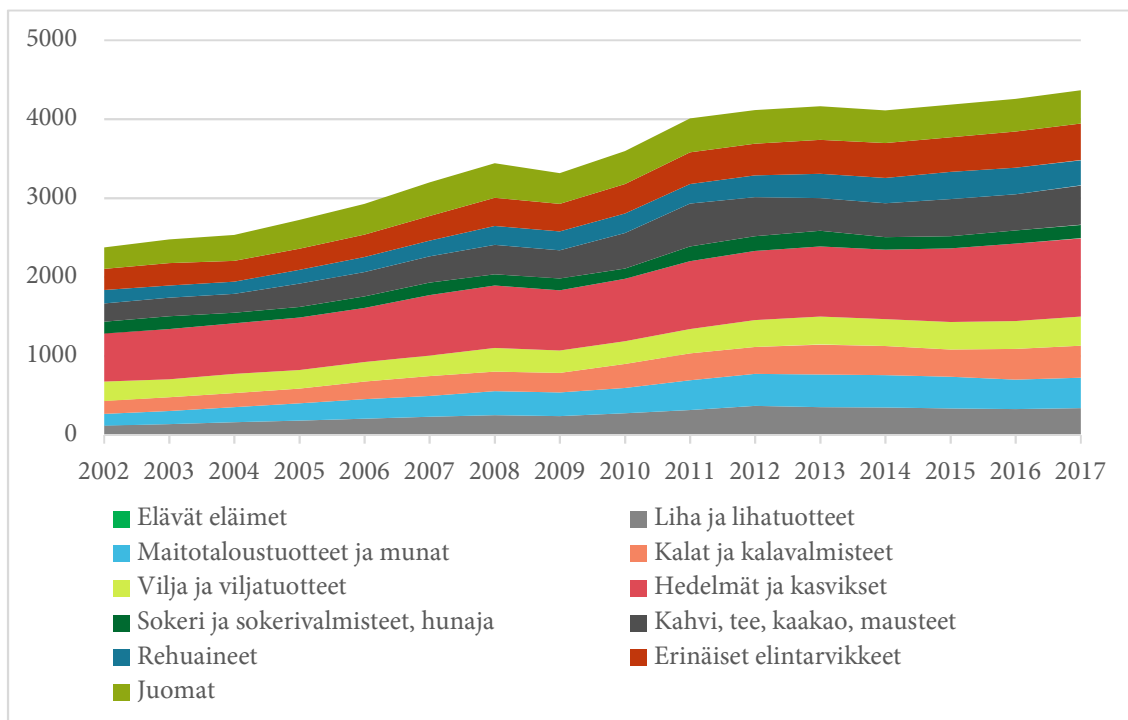
Tuonti on 2002 vuoden jälkeen kasvanut melko tasaisesti kaikissa elintarvikkeiden SITC2-luokissa. Suhteellisesti merkittävin tuonnin kasvu on ollut liha ja lihatuote¹⁰-, maitotaloustuotteet ja munat¹¹- sekä kalat ja kalavalmisteet¹²-luokissa (kuvio 4).

⁹ Standard International Trade Classification: YK:ssa laadittu markkinaorientoitunut ulkomaankaupan tavaraluokitus

¹⁰ kasvua 193 prosenttia

¹¹ kasvua 160 prosenttia

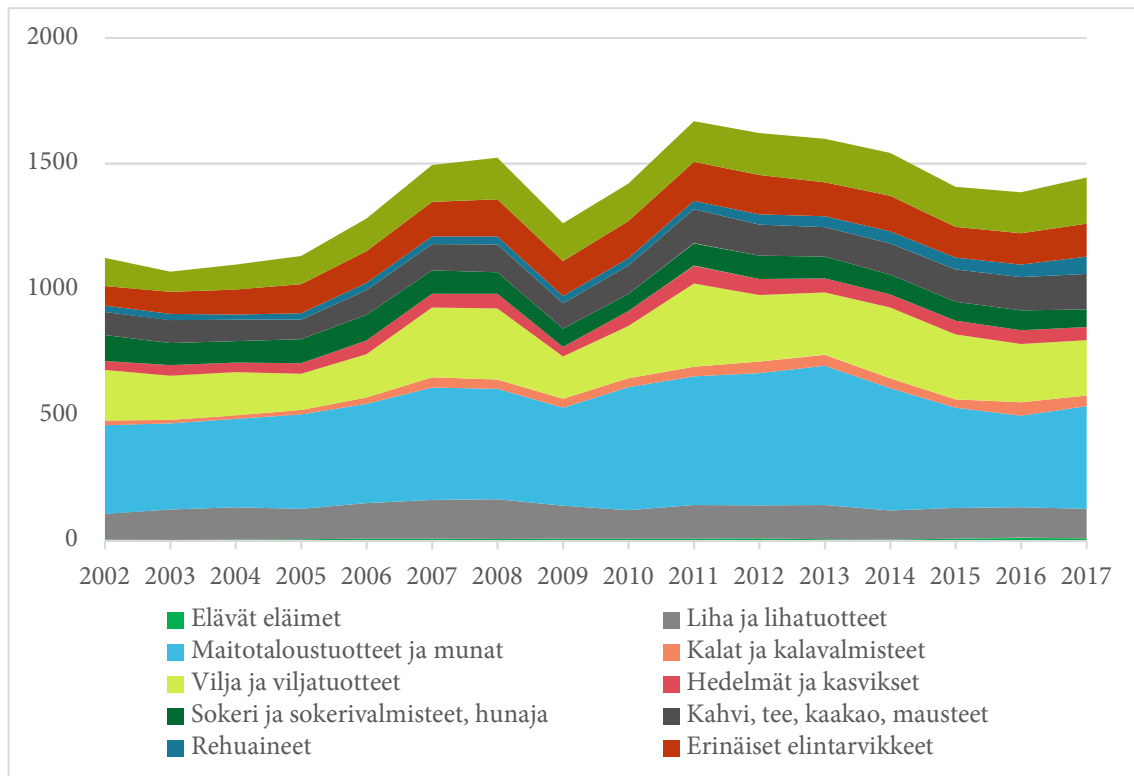
¹² kasvua 147 prosenttia

Kuvio 4. Elintarvikkeiden tuonnin kiinteähintainen kehitys päätuoteryhmittäin vuosina 2002-2017, vuoden 2017 luvut korjattu norjalaisen lohen jälleenviennillä (Tulli 2018)

Suomen elintarvikeviennin arvo oli 1433 miljoonaa euroa vuonna 2017. Pääluokittain tarkasteltuna merkittävin vienti on kohdistunut maitotaloustuotteisiin ja muniin, joita vietiin noin 405 miljoonan euron edestä vuonna 2017. Maitotaloustuotteet ja munat on ainoa tullitilaston pääluokka, jossa elintarvikkeiden kauppataase on ylijäämäinen. Viljaa ja viljatuotteita vietiin samana vuonna noin 220 miljoonan euron, juomia noin 180 miljoonan euron ja erinäisiä elintarvikkeita vajaan 140 miljoonan euron edestä. Myös kahvin, kaakaon ja mausteiden sekä lihan viennin arvot ylittivät 100 miljoonaa euroa.

Viennin kehitys pääluokkien välillä on ollut tasaista (kuvio 5). Kaiken kaikkiaan viennin kehityksessä on kuitenkin tarkasteltavana ajanjaksona nähtävissä suurempaa vuosien välistä vaihtelua kuin elintarvikkeiden tuonnin kehityksessä. Suomen elintarvikevienti onkin ollut tuontia herkempää suhdannevaihteluille. Maailmanlaajuisen finanssikriisin vaikutukset vuosina 2007-2009 näkyvät Suomen elintarvikeviennin notkahduksena. Elokuussa 2014 Venäjän asettama tuontikielto EU:sta tuoduille elintarvikkeille romahdutti Suomen vientiä. Venäjän asettama tuontikielto vähensi jo heti voimaan tultuaan vuonna 2014 maitotuotteiden viennin arvoa noin 150–200 miljoonalla eurolla.

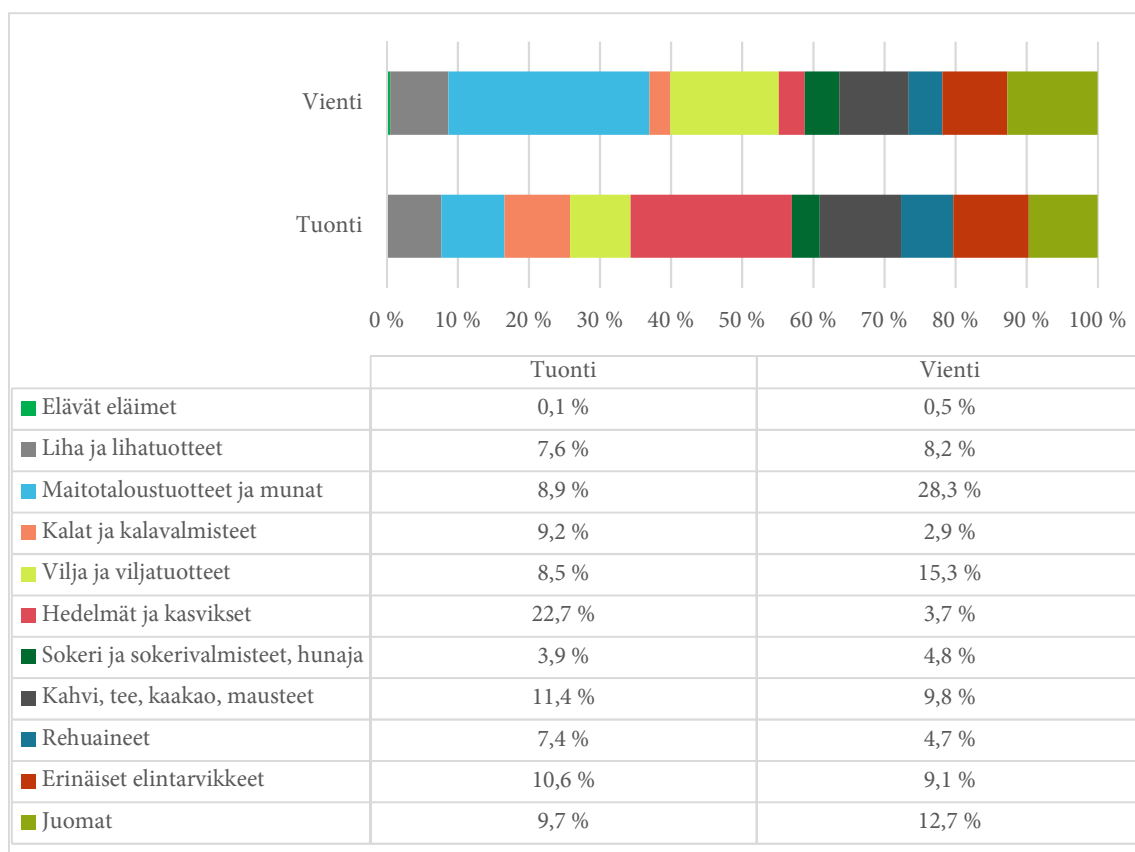

Kuvio 5. Elintarvikkeiden viennin kiinteähintainen kehitys päätuoteryhmittäin vuosina 2002-2017, vuoden 2017 luvut korjattu norjalaisen lohen jälleenviennillä (Tulli 2018)

Maitotaloustuotteet ja munat kattoivat vuonna 2017 hieman yli 28 prosenttia Suomen elintarvikeviennin arvosta. Viljan ja viljatuotteiden osuus oli runsaat 15 prosenttia. Juomat sekä erinäiset elintarvikkeet¹³ muodostivat yhteensä noin viidenneksen osuuden. Nämä neljä tuoteryhmää kattoivat vuonna 2017 yli 60 prosenttia Suomen elintarvikeviennin arvosta.

Tuonnin jakauma oli vuonna 2017 tasaisempi (kuvio 6). Hedelmät ja kasvikset muodostivat elintarvikkeiden tuonnin arvosta hieman yli 22 prosenttia. Sokeri ja sokerivalmisteet sekä hunaja kattoivat vajaan 5 prosenttia tuonnista. Muut pääluokat (pl. elävät eläimet) muodostivat melko samansuuruisilla osuuksilla (7,4% - 11,4%) yhteensä hieman yli 70 prosenttia elintarvikkeiden tuonnin kokonaisarvosta.

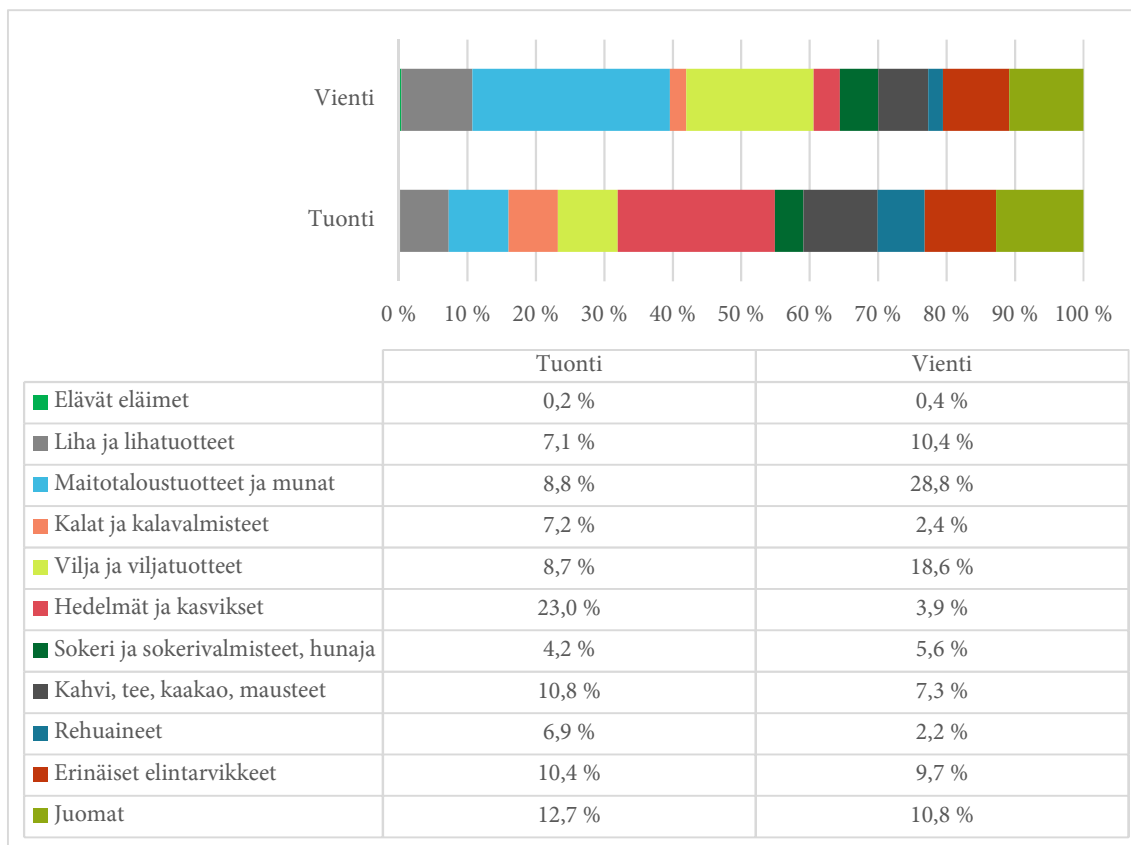
¹³ Sisältää mm. uutteen, hiivan, kastikkeet ja kastikevalmisteet, keitot ja liemet

Kuvio 6. Päätuoteryhmien (SITC2) osuudet elintarvikkeiden kokonaistuonnista ja -vientistä vuonna 2017, luvut korjattu norjalaisen lohien jälleenviennillä (Tulli 2018)

Pääluokkien osuudet Suomen elintarviketuonnista ovat vuosien 2008 ja 2017 välisessä vertailussa muuttuneet vain vähän (kuvio 6 ja kuvio 7). Eniten on kasvanut kala- ja kalavalmisteiden tuonnin osuus. Se on kasvanut 7,2 prosentista 9,2 prosenttiin. Vastaavasti suurin pudotus on ollut juomien tuontiosuudessa: 12,7 prosentista 9,5 prosenttiin.

Vientiä tarkasteltaessa pääluokkien osuuksissa on tapahtunut suurempia muutoksia kuin tuonnin pääluokittaisessa tarkastelussa. Muutokset viennissä ovat kuitenkin yllättävän pieniä ottaen huomioon, että tarkasteltavien vuosien välille mahtuu Suomen elintarvikkeen vientiin suuresti vaikuttanut Venäjän asettama elintarvikkeiden tuontikielto. Eniten vuodesta 2008 vuoteen 2017 on kasvanut kahvi, tee, kaakao ja mausteet -tuoteryhmän vientiosuus 7,3 prosentista 9,8 prosenttiin, eli 2,5 prosenttiyksikköä. Lisäksi juomien vientiosuus on kasvanut 10,8 prosentista 12,7 prosenttiin. Vastaavasti suurin vientiosuuden pudotus on nähty vilja- ja viljatuotteissa, jossa vientiosuus on pudonnut 18,6 prosentista 15,3 prosenttiin. Tähän liittyy kuitenkin viljan viennin satotasoista ja maailmanmarkkinatilanteesta johtuvat viljanviennin voimakkaat vaihtelut. Lihojen ja lihatuotteiden vientiosuus on tarkasteltavien vuosien välillä pudonnut toiseksi eniten: 10,4 prosentista 8,2 prosenttiin.

Kuvio 7. Päätuoteryhmien (SITC2) osuudet elintarvikkeiden kokonaistuonnista ja -viennistä vuonna 2008 (Tulli 2018)

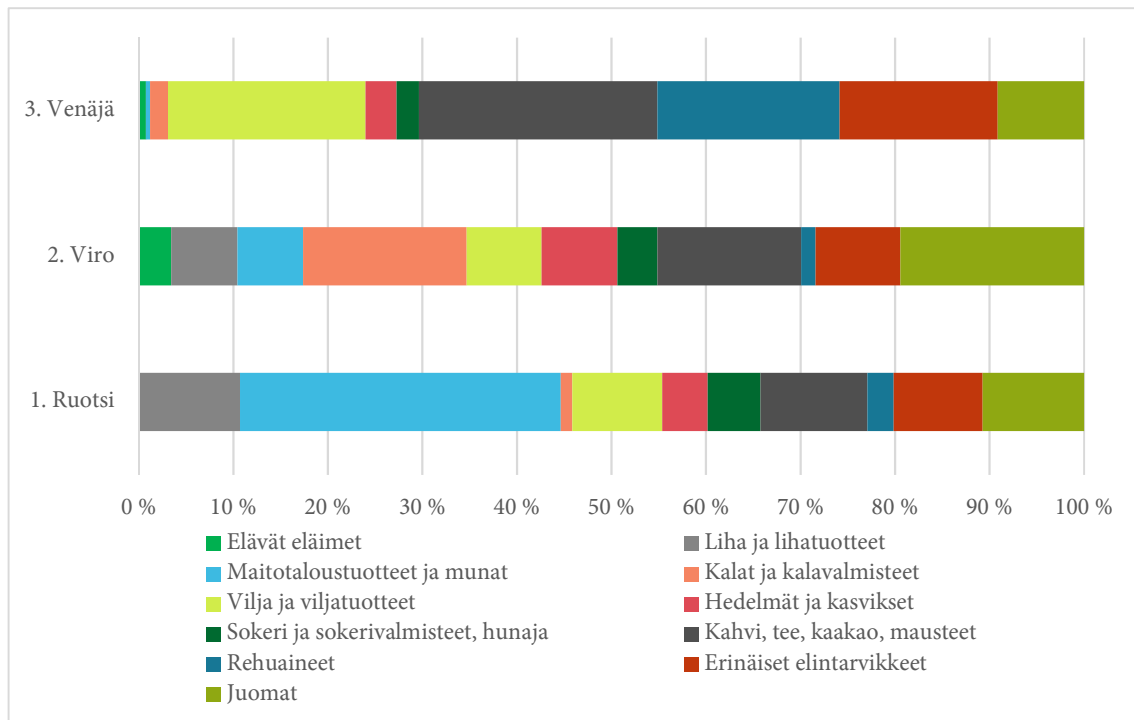
Elintarvikkeiden kauppataseen 3 miljardin euron alijäämästä vajaa kolmasosa tulee alijäämästä hedelmien ja kasvien pääluokassa. Hedelmiä ja kasviksia tuodaan Suomeen yli 900 miljoonalla eurolla enemmän kuin niitä viedään. Toiseksi suurin alijäämä kertyy kaloissa ja kalavalmisteissa sekä kolmanneksi suurin pääluokassa kahvi, tee, kaakao ja mausteet. Yhteensä näiden pääluokkien alla käydystä ulkomaankaupasta muodostuu yli puolet, 1,6 miljardia euroa, elintarvikkeiden kauppataseen alijäämästä. Kyseiset pääluokat sisältävät paljon elintarvikkeita, joita ei Suomessa tuoteta joko lainkaan tai tuotanto on hyvin vähäistä.

Noin 45 prosenttia Suomen kaikesta elintarvikekaupasta suuntautuu naapurimaihin. Ruotsin osuus Suomen elintarvikeviennistä oli vuonna 2017 runsas viidennes ja Viron hieman alle 10 prosenttia. Lisäksi Venäjän osuus Suomen elintarvikeviennistä vuonna 2017 oli 9,0 prosenttia ja Norja 2,7 prosenttia. Ehkä hieman yllättäen Ranska oli Suomen neljänneksi tärkein vientimaa 5,8 prosentin osuudella. Ranskan perässä tuli Saksa 5,4 prosentin osuudella Suomen elintarvikeviennistä (taulukko 1).

Taulukko 1. Suomen elintarvikeviennin merkittävimmät kohdemaat vuonna 2017, luvut korjattu norjalaisen lohen jälleenviennillä (Tulli 2018)

	Viennin arvo (Milj. €)	Osuus kokonaisviennistä (%)
Ruotsi	266,47	21,3 %
Viro	122,02	9,8 %
Venäjä	112,39	9,0 %
Ranska	72,99	5,8 %
Saksa	67,67	5,4 %
Alankomaat	57,73	4,6 %
Tanska	54,59	4,4 %
Kiina	42,92	3,4 %
Belgia	35,62	2,8 %
Norja	34,09	2,7 %
Muut maat	384,42	30,8 %

Elintarvikevienti merkittävimpiin kohdemaihin jakautuu hyvinkin eri lailla elintarvikkeiden pääluokkiin (SITC2-luokittelu) (Kuvio 8). Ruotsiin vietävistä elintarvikkeista suurin osuus vuonna 2017 oli maitotaloustuotteet ja munat -pääluokalla (35 prosenttia). Lisäksi lihat ja lihatuotteet, erinäiset elintarvikkeet sekä juomat kattoivat jokainen noin 10 prosenttia Suomen elintarvikeviennistä Ruotsiin. Viroon vietävien elintarvikkeiden tärkein pääluokka vuonna 2017 oli juomat, joka vastasi noin 20 prosenttia kokonaisviennistä. Toiseksi tärkein oli kalat ja kalavalmisteet noin 17 prosentin osuudella maahan suuntautuneesta Suomen elintarvikeviennistä. Vastaavasti Venäjälle vietävistä elintarvikkeista merkittävimmät pääluokat olivat kahvi, tee ja mausteet (noin 24 prosenttia kokonaisviennistä), vilja- ja viljatuotteet (noin 21 prosenttia kokonaisviennistä) sekä rehuaineet (noin 20 prosenttia kokonaisviennistä).

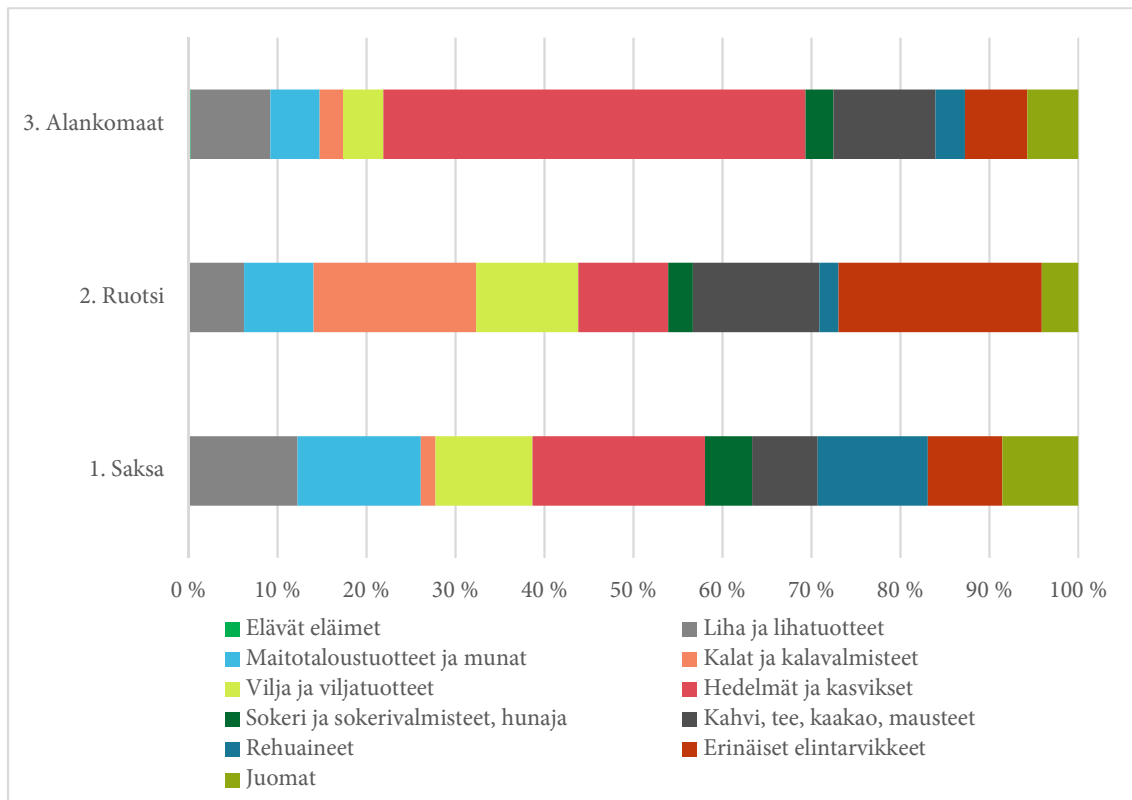
Kuvio 8. Elintarvikeviennin jakautuminen pääluokkiin (SITC2) kolmessa merkittävimmässä vientimaassa vuonna 2017 (Tulli 2018)

Vuonna 2017 Suomeen tuotiin elintarvikkeita eniten Saksasta. Tuonti Saksasta vastasi 15 prosenttia koko Suomen elintarviketuonnin arvosta. Seuraavaksi merkittävimmät tuontimaat olivat Ruotsi, Alankomaat, Tanska ja Espanja. Viidestä merkittävimmästä tuontimaasta lähtöisin oleva tuonti kattoi yli puolet elintarvikkeiden kokonaistuonnin arvosta (taulukko 2).

Taulukko 2. Suomen elintarviketuonnin merkittävimmät lähdemat vuonna 2017, luvut korjattu norjalaisen lohen jälleenviennillä (Tulli 2018)

	Tuonnin arvo (Milj. €)	Osuus kokonaistuonnista (%)
Saksa	585,91	15,0 %
Ruotsi	517,63	13,2 %
Alankomaat	361,40	9,2 %
Tanska	275,29	7,0 %
Espanja	238,28	6,1 %
Norja	213,90	5,5 %
Belgia	147,40	3,8 %
Viro	143,17	3,7 %
Italia	142,85	3,7 %
Brasilia	139,21	3,6 %
Muut maat	1 146,43	29,3 %

Saksasta tuotavien elintarvikkeiden merkittävin pääluokka vuonna 2017 oli hedelmät ja kasvikset (noin 20 prosenttia kokonaistuonnista). Lisäksi Saksasta tuotiin maitotaloustuotteita ja munia (noin 14 prosenttia kokonaistuonnista) sekä lihaa ja lihatuotteita (12 prosenttia kokonaistuonnista). Ruotsista tuotavat elintarvikkeet jakautuivat vuonna 2017 tasaisemmin pääluokkien kesken. Suurin osuus oli erinäisillä elintarvikkeilla (noin 22 prosenttia kokonaistuonnista) sekä kaloilla ja kalavalmisteilla (noin 19 prosenttia kokonaistuonnista). Alankomaista tuodaan paljon vihanneksia; hedelmät ja vihannekset -tuoteryhmä kattoikin noin puolet Alankomaista Suomeen tuotavista elintarvikkeista vuonna 2017.

Kuvio 9. Elintarviketuonnin jakautuminen pääluokkiin (SITC2) kolmessa merkittävimmässä tuontimaassa vuonna 2017 (Tulli 2018)

Suomen elintarvikkeiden ulkomaankaupan kasvu maittain

Taulukossa 4 on listattu maat, joihin Suomen elintarvikkevienti on arvolla mitattuna kasvanut keskiarvoa enemmän viimeisen 10 vuoden aikana. Mukaan on otettu maat, joihin vietiin Suomesta vuonna 2017 elintarvikkeita vähintään 15 miljoonan euron arvosta. Kasvu on laskettu vuotuisten kasvulukujen keskiarvona, eikä siis ainoastaan tuonnin keskimääräisenä vuosikasvuna kahden vuoden – 2008 ja 2017 – välillä. Luvulla on haluttu kuvata viennin kasvun kehitystä huomioituna koko tarkasteluväli. On hyvä huomioda, että yksittäisillä eri vuosien välisillä heilahduksilla saattaa olla suuri vaikutus keskiarvoon. Lisäksi suurimmassa osassa tuontimaita tuonnin arvo on välillä ollut myös laskussa, mikä on laskenut myös tarkastelussa huomioitua viennin kasvun keskiarvoa.

Ranskasta on tullut merkittävä elintarvikkeiden vientimaa Suomelle. Länsieurooppalaisista maista myös Alankomaihin ja Italiaan suuntautunut elintarvikkevienti on prosentuaalisesti kasvanut huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Taulukosta 4 nähdään lisäksi, että elintarvikkevienin kasvu on kohdistunut hyvinkin eripuolille maailmaa; esimerkiksi Liettua, Uusi-Seelanti ja Etelä-Korea ovat kasvattaneet huomattavasti merkitystään Suomen elintarvikkevienin kohdemaina vuosina 2008-2017. On kuitenkin syytä korostaa, että monet näistä maista ovat edelleen melko merkityksettömiä Suomen elintarvikkevienille.

Taulukko 3. Suomen elintarvikeviennin kasvun merkittävimmät kohdemaat vuosina 2008-2017, luvut korjattu norjalaisen lohen jälleenviennillä (Tulli 2018)¹⁴

	Viennin kasvu keskimäärin vuodessa (2008-2017)	Vienti 2017 (milj. €)	Vienti 2008 (milj. €)
Ranska	17,5 %	72	32
Uusi Seelanti	15,7 %	15	9
Liettua	13,7 %	31	21
Etelä-Korea	12,3 %	25	15
Kiina	12,3 %	43	19
Alankomaat	11,6 %	58	29
Italia	11,1 %	18	12
Norja	8,0 %	34	19
Latvia	7,0 %	19	13
Ruotsi	5,2 %	266	183
Tanska	5,1 %	55	47
Belgia	4,8 %	36	26
Puola	3,8 %	25	21
Iso-Britannia	3,3 %	48	44
Viro	3,1 %	122	103
Kaikki maat yhteensä	1,7 %	1 433	1 313

Taulukossa 4 on listattu maat, joista Suomen elintarviketuonti on arvolla mitattuna kasvanut keskiarvoa enemmän viimeisen 10 vuoden aikana. Mukaan on otettu maat, joista tuotiin Suomeen vuonna 2017 elintarvikkeita vähintään 20 miljoonan euron arvosta. Kasvu on laskettu samoin kuin Taulukossa 3.

Vaikka tuonti Venäjältä on edelleen marginaalista, on se kuitenkin viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvanut nopeasti. Costa Rican tuonnin kasvu selittyy hedelmien tuonnin kasvulla. Kaiken kaikkiaan tuonti on kasvanut voimakkaasti monista Itä-Euroopan maista. Absoluuttisesti euromäärässä mitattuna tuonti Saksasta on kasvanut tarkasteltavana ajanjaksona eniten – 185 milj. eurolla. Myös perinteisimmistä tuontimaista, Espanjasta ja Norjasta, tuonti on kasvanut yli 100 milj. eurolla vuosina 2008-2017 (taulukko 4).

¹⁴ Luvut ovat kiinteähintaisia, deflatointi kuluttajahintaindeksillä vuoden 2017 hintatasoon.

Taulukko 4. Suomen elintarviketuonnin kasvun merkittävimmät lähdemmaat vuosina 2008-2017, luvut korjattu norjalaisen lohen jälleenviennillä (Tulli 2018)¹⁵

	Tuonnin kasvu keskimäärin vuodessa (2008-2017)	Tuonti 2017 (milj. €)	Tuonti 2008 (milj. €)
Venäjä	16,7 %	32	10
Costa Rica	16,2 %	73	22
Viro	13,9 %	143	65
Latvia	11,6 %	20	11
Itävalta	11,4 %	25	13
Puola	11,3 %	131	60
Tsekin tasavalta	10,7 %	29	14
Liettua	9,3 %	24	17
Kolumbia	8,9 %	58	39
Unkari	8,6 %	21	10
Italia	7,7 %	143	87
Peru	7,0 %	20	6
Espanja	6,8 %	238	132
Norja	6,4 %	214	108
Belgia	6,2 %	147	98
Saksa	5,9 %	586	401
Thaimaa	5,9 %	49	35
Kaikki maat yhteensä	5,3 %	4 322	2 948

Yhteenvedona voidaan todeta, että lukuun ottamatta Venäjän putoamista merkittävänä viennin kohdemaana, elintarvikkeiden vienti- tai tuontimaiden joukossa ei ole tapahtunut kovinkaan merkittäviä muutoksia. Positiivista on tietenkin huomata, että suomalaisille elintarvikkeille on ollut viime vuosina kysyntää myös uusilla ja hyvinkin erilaisilla markkina-alueilla.

Suomen elintarvikkeiden ulkomaankaupan kasvu tuotteittain

Seuraavissa taulukoissa tarkastellaan tuotteita, joiden vienti tai tuonti on kasvanut keskimääräisesti eniten vuosina 2008-2017. SITC3-luokittelun pääluokkia tarkasteltaessa elintarviketuonti on kasvanut vuodesta 2008 vuoteen 2017 eniten lihasäilykkeissä ja muissa lihavalmisteissa sekä kaloissa (tuore, jäähdytetty tai jäädytetty) – molemmissa ryhmissä keskimäärin 4,5 prosenttia vuodessa. Kasvu on tässäkin tarkastelussa laskettu vuotuisten

¹⁵ Luvut ovat kiinteähintaisia, deflatointi kuluttajahintaindeksillä vuoden 2017 hintatasoon.

kasvulukujen keskiarvona, eikä siis ainoastaan tuonnin keskimääräisenä vuosikasvuna kahden vuoden, 2008 ja 2017, välillä. Luvulla on näin ollen haluttu kuvata tuonnin kasvun kehitystä pääluokittain koko tarkasteluväli huomioituna. Myös juustoissa sekä vilja- ja jauhovalmisteissa kasvua on myös ollut keskimäärin yli 4 prosenttia vuodessa tarkastelujaksolla. Sen sijaan alkoholipitoisten juomien, kasvis- ja hedelmämehujen sekä sokerin, melassin ja hunajan tuonti on tarkasteltavana ajanjaksona ollut enimmäkseen laskussa, mistä kertoo negatiivinen tuonnin keskimääräinen kasvuluku vuosina 2008-2017 (taulukko 5)¹⁶.

Taulukko 5. Suomen elintarviketuonnin kasvun merkittävimmät tuoteryhmät (SITC3-luokittelu) vuosina 2008-2017, vuoden 2017 luvut korjattu norjalaisen lohien jälleenvienillä (Tulli 2018)¹⁷

	Tuonnin kasvu keskimäärin vuodessa (2008-2017)	Tuonti 2017 (milj. €)	Tuonti 2008 (milj. €)
Lihasäilykkeet ja muut lihavalmisteet	4,7 %	111	65
Kala, tuore, jäädytetty tai jäädytetty	4,6 %	272	120
Juusto	4,5 %	272	168
Vilja- ja jauhovalmisteet yms.	4,1 %	327	203
Muut ravintovalmisteet	3,9 %	413	265
Kasvisvalmisteet ja -säilykkeet	3,3 %	117	80
Kahvi	3,0 %	286	178
Suklaa ja suklaatuotteet	3,0 %	137	93
Hedelmät, tuoreet tai kuivatut, pähkinät	2,9 %	431	276
Kasvikset, tuoreet tai kuivatut	2,8 %	258	178
Muu liha, tuore, jäädytetty tai jäädytetty	2,7 %	122	85

¹⁶ Tarkastelusta on jätetty pois viljat sekä muutamat tuonnin arvolla mitattuna pienet tuoteryhmät

¹⁷ Luvut ovat kiinteähintaisia, deflatointi kuluttajahintaindeksillä vuoden 2017 hintatasoon.

Naudanliha, tuore, jähdytetty tai jähdytetty	2,7 %	73	48
Alkoholittomat juomat	2,6 %	73	56
Maito ja kerma	2,1 %	103	82
Hedelmäsäilykkeet ja muut hedelmävalmisteet	1,7 %	110	84
Margariini ja muut ravintorasvat	1,5 %	47	45
Makeiset	1,4 %	73	50
Kaakao	1,3 %	42	29
Kala-, äyriäis- yms. valmisteet	1,1 %	97	81
Alkoholipitoiset juomat	-0,4 %	347	322
Hedelmä- ja kasvismehut	-1,2 %	68	63
Sokeri, melassi ja hunaja	-3,4 %	97	74

Viennin osalta kahvin vienti on ollut SITC3-luokittain tarkasteltuna keskimäärin yli 6 prosentin vuotuisessa kasvussa vuosien 2008-2017 aikana. Munien ja muna-albumiinin, maidon ja kerman sekä alkoholittomien juomien vienti on kasvanut keskimäärin yli 4 prosenttia vuodessa tarkastelujakson aikana. Lihoissa sekä juustossa vienti on sen sijaan ollut enimmäkseen laskussa. Juustoissa vienti on pudonnut keskimäärin liki 10 prosenttia ja lihoissa 2,5-3 prosenttia vuodessa tarkasteltavana ajanjaksona (taulukko 6).

Taulukko 6. Suomen elintarvikeviennin kasvun merkittävimmät tuoteryhmät (SITC3-luokittelu) vuosina 2008-2017, vuoden 2017 luvut korjattu norjalaisen lohen jälleenviennillä (Tulli 2018)¹⁸

	Viennin kasvu keskimäärin vuodessa (2008-2017)	Vienti 2017 (milj. €)	Vienti 2008 (milj. €)
Kahvi	6,4 %	62	29
Munat ja muna-albumiini	4,2 %	11	9
Maito ja kerma	4,1 %	211	114
Alkoholittomat juomat	4,0 %	20	10
Lihäsäilykkeet ja muut lihavalmisteet	3,6 %	14	8
Voi ja muut voiöljyt ja -rasvat	3,5 %	138	102
Kala, tuore, jäähdytetty tai jäädytetty	2,7 %	37	22
Alkoholipitoiset juomat	2,4 %	164	132
Hedelmäsäilykkeet ja muut hedelmävalmisteet	2,2 %	27	29
Muut ravintovalmisteet	1,8 %	123	98
Suklaa ja suklaatuotteet	0,1 %	69	61
Vilja- ja jauhovalmisteet yms.	-0,1 %	104	114
Makeiset	-0,9 %	32	30
Sokeri, melassi ja hunaja	-2,1 %	37	44
Muu liha, tuore, jäähdytetty tai jäädytetty	-2,5 %	87	123
Naudanliha, tuore, jäähdytetty tai jäädytetty	-3,1 %	15	5
Juusto	-9,7 %	48	154

¹⁸ Luvut ovat kiinteähintaisia, deflatointi kuluttajahintaindeksillä vuoden 2017 hintatasoon.

Elintarvikkeiden kauppataaseen kehitys tuoteryhmittäin

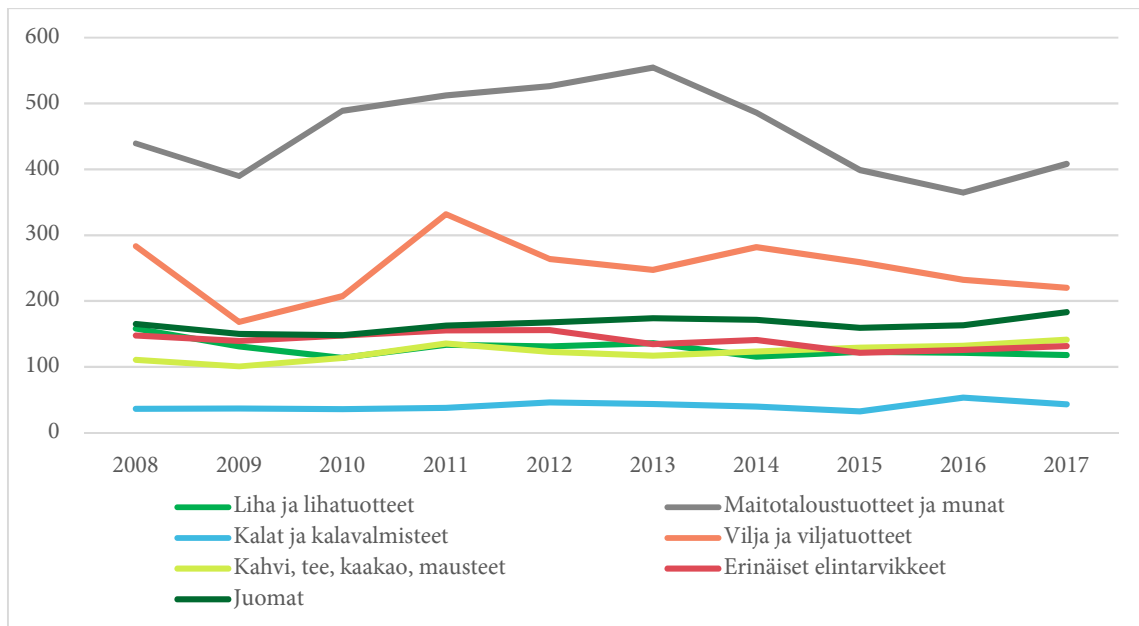
Nopeasta ulkomaankaupan kasvusta huolimatta Suomen elintarvikkeiden kauppataaseen rakenne on pysynyt hyvinkin samanlaisena vuosina 2008-2017. Elintarvikkeita tuotiin vuonna 2017 yhteensä yli 4422 miljoonan euron arvosta. Hedelmiä ja kasviksia tuotiin 983 miljoonalla eurolla. Toiseksi suurimmaksi tuontituoteryhmäksi (SITC2-luokittelu) nousi kahvi, tee, kaakao ja mausteet, joiden tuonti ylsi noin 494 miljoonaan euroon. Ka-loja ja kalavalmisteita tuotiin noin 400 miljoonalla eurolla, kun luvusta puhdistetaan nor-jalaisen lohien edelleenvienti Suomen läpi muualle Eurooppaan. Myös juomien ja erinäis-ten elintarvikkeiden tuonnin arvot ylittivät 400 miljoonaa euroa.

Vastaavasti 10 vuotta aikaisemmin, vuonna 2008, elintarviketuonnin kokonaisarvo oli 2948 miljoonaa euroa. Hedelmiä ja kasviksia tuotiin yhteensä noin 680 miljoonalla eu-rolla. Juomia tuotiin yli 370 miljoonalla eurolla. Kahvi, tee, kaakao, mausteet- sekä erinäi-set elintarvikkeet-pääloukkiin kuuluvia elintarvikkeita tuotiin vuonna 2008 runsaan 300 miljoonan euron arvosta pääloukkaa kohden.

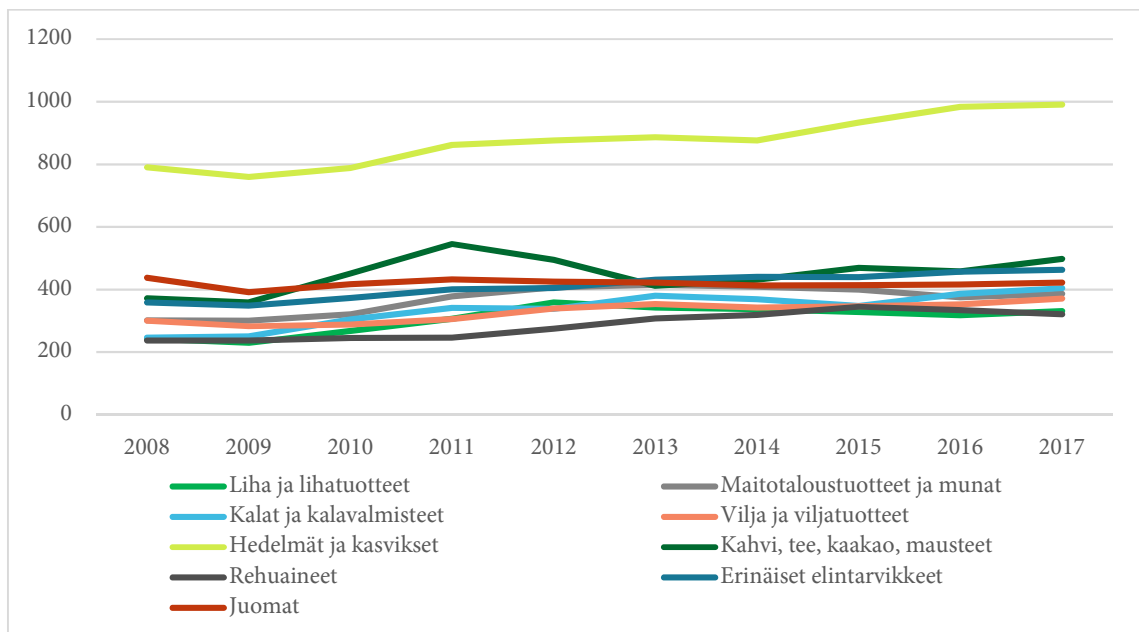
Elintarvikkeiden viennin arvo vuonna 2017 oli 1512 miljoonaa euroa. Merkittävin elin-tarvikkeiden pääloukka viennin osalta oli maitotaloustuotteet ja munat, jonka viennin arvo oli 405 miljoonaa euroa. Toiseksi merkittävintä oli viljojen ja viljatuotteiden vienti – niitä vietiin 218 miljoonan euron arvosta. Juomien viennin arvo kyseisenä vuonna oli reilut 180 miljoonaa euroa. Myös kahvi, tee, kaakao ja mausteet -pääloukan vienti ylitti 140 miljoonaa euroa.

Vuonna 2008 elintarvikeviennin kokonaisarvo oli 1294 miljoonaa euroa. Maitotalous-tuotteita vietiin vajaan 380 miljoonan euron arvosta. Viljojen ja viljatuotteiden viennin arvo kyseisenä vuonna oli hieman alle 250 miljoonaa euroa. Lisäksi liha- ja lihatuotteita, juomia sekä erinäisiä elintarvikkeita vietiin 100-150 miljoonan euron arvosta pääloukkaa kohden.

Merkittävää on, että kotimaisessa tuotannon tasossa tapahtuneilla muutoksilla on ollut vain vähän tai ei lainkaan vaikutusta elintarvikkeiden kauppataaseen kehityksessä. Esimer-kiksi maidon kokonaistuotannon laskusta huolimatta maitotuotteiden viennin arvo kas-voi nopeasti vuoteen 2014 asti.

Kuvio 10. Elintarvikkeiden viennin kiinteähintainen kehitys pääluokittain (SITC2) vuosina 2008-2017, vuoden 2017 luvut korjattu norjalaisen lohien jälleenviennillä (Tulli 2018)

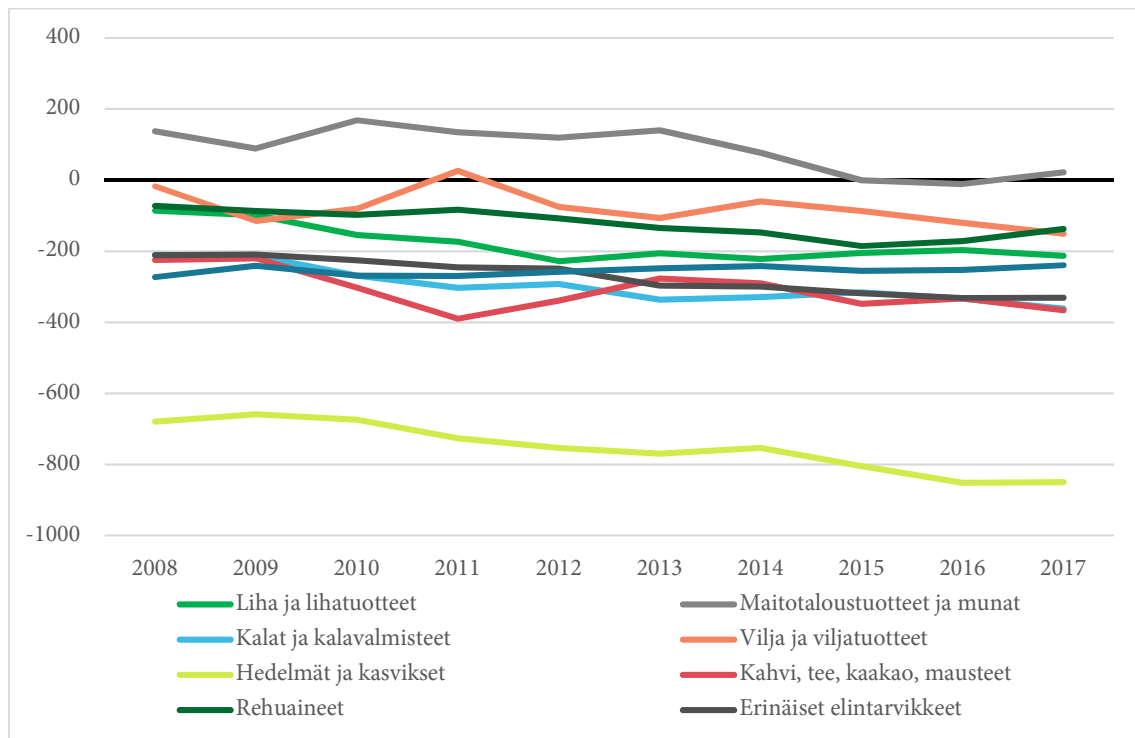

Kuvio 11. Elintarvikkeiden tuonnin kiinteähintainen kehitys pääluokittain (SITC2) vuosina 2008-2017, vuoden 2017 luvut korjattu norjalaisen lohien jälleenviennillä (Tulli 2018)

Elintarvikkeiden kauppataseen alijäämä vuonna 2017 oli 2910 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2008 oli 1654 miljoonaa euroa. Pääluokista suurin alijäämä on hedelmissä ja kasviksissa, jonka arvo oli vuonna 2017 yli 930 miljoonaa euroa ja vuonna 2008 yli 630 miljoonaa euroa viennin arvoa korkeampi. Hedelmien ja vihannesten kauppa muodosti näin ollen elintarvikkeiden kauppataseen alijäämästä kolmanneksen vuonna 2017 ja 38 prosenttia vuonna 2008. Lisäksi vuonna 2017 kauppataseen alijäämä oli noin 350 miljoonaa euroa sekä kaloissa ja kalavalmisteissa että kahvi, tee, kaakao ja mausteet-pääluokassa. Yhteensä tämä tarkoittaa noin 25 prosenttia elintarvikkeiden kauppataseen alijäämästä. Maitotaloustuotteet ja munat olivat sekä vuonna 2017 että vuonna 2008 ainoa pääluokka,

jossa Suomen elintarvikkeiden kauppataase oli ylijäämäinen. Vuonna 2008 ylijäämää oli 120 miljoonaa euroa ja vuonna 2017 noin 20 miljoonaa euroa.

Eniten kauppataaseen alijäämää on siis viime vuosina kasvattanut hedelmien ja kasvien tuonnin voimakas kasvu. Kauppataaseen alijäämä on kasvanut yli 100 milj. eurolla myös liha ja lihatuotteet-, kalat ja kalavalmisteet-, kahvi, tee, kaakao ja mausteet- sekä erinäiset elintarvikkeet-päluokissa. Lisäksi maitotaloustuotteissa ja munissa kauppataaseen ylijäämä on pienentynyt vuosien 2008 ja 2017 välillä yli 100 milj. eurolla.

Kuvio 12. Elintarvikkeiden kauppataaseen kiinteähintainen kehitys pääluokittain (SITC2) vuosina 2008-2017 (Tulli 2018)

Maitotaloustuotteet ja munat

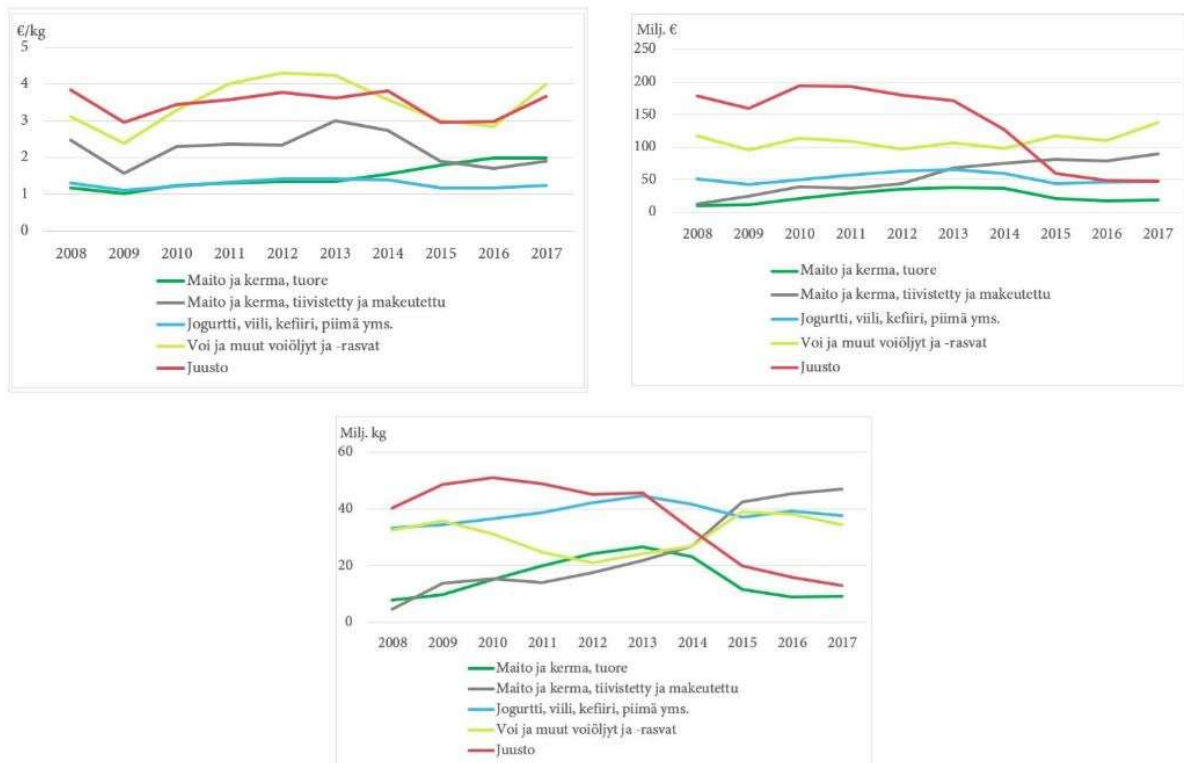
Viennin merkitys on kotimaiselle maitosektorille suuri – suurempi kuin muille keskeisille tuoteryhmille. Maitotaloustuotteet ovat ainoa elintarvikeryhmä, jossa viennin arvo on tuonnin arvoa suurempi. Maitotaloustuotteiden viennin arvon kehitys palasi vuoden 2009 notkahduksen jälkeen kasvu-uralle. Kasvua selitti etenkin Venäjän markkinoiden vahva veto. Venäjän elintarvikkeille asettama tuontikielto syksyllä 2014 romahduttikin voimakkaasti suomalaisten maitotaloustuotteiden – erityisesti juuston – vientiä. Vuonna 2017 maitotaloustuotteiden viennin arvo kääntyi kuitenkin taas nousuun, mikä tarkoittaa, että maitotaloustuotteiden vienti alkoi toipumaan.

Kuviossa 13 on esitetty maitotaloustuotteiden (SITC4-luokittelu) viennin arvon, määrän ja keskihinnan kehitys vuosina 2008-2017. Kuvioista voidaan nähdä Venäjän viennin loppumisen vaikutus juuston viennille. Vielä vuonna 2014 juusto oli arvossa mitattuna merkittävin tuote maitotaloustuotteiden viennissä, mutta vuonna 2015 se oli pudonnut neljänneksi voim, muiden voiljyjen ja -rasvojen ollessa merkittävin vientituote. Myös

määrällisesti juuston vienti sukelsi: vuonna 2013 juustoa vietiin yli 45 miljoonaa kiloa ja vuonna 2017 enää noin 13 miljoonaa kiloa. Juuston keskimääräinen vientihintakin putosi tuntuvasti, mutta vuonna 2017 se oli taas nopeassa kasvussa.

Tiivistetyn maidon ja kerman – eli maitojauheiden – vienti on ollut tarkasteltavana ajanjaksona sekä arvossa mitaten että erityisesti määrällisesti vahvassa kasvussa. Maitojauheen vienti korvasi Venäjän tuontikiellosta seurannutta juuston viennin jyrkkää vähenemistä. Kuten keskihintakuvoista nähdään, maitojauheet eivät ole juuston tapaan lisäarvotuotteita, eli niiden keskihinta jää huomattavasti juuston keskimääräistä vientihintaa matalammaksi. Näin ollen isoilla maitojauheiden vientimäärilläkin ei päästä vientituloihin, joita juuston viennistä saatiin vielä vuonna 2014.

Voin ja muiden voiöljyjen ja -rasvojen viennistä saatiin vuonna 2017 maitotaloustuoteryhmän korkeinta keskimääräistä vientihintaa. Koska näiden tuotteiden vienti oli myös määrällisesti korkealla tasolla, oli voi ja muut voiöljyt ja -rasvat vuonna 2017 merkittävin maitotaloustuotteiden vientituote.

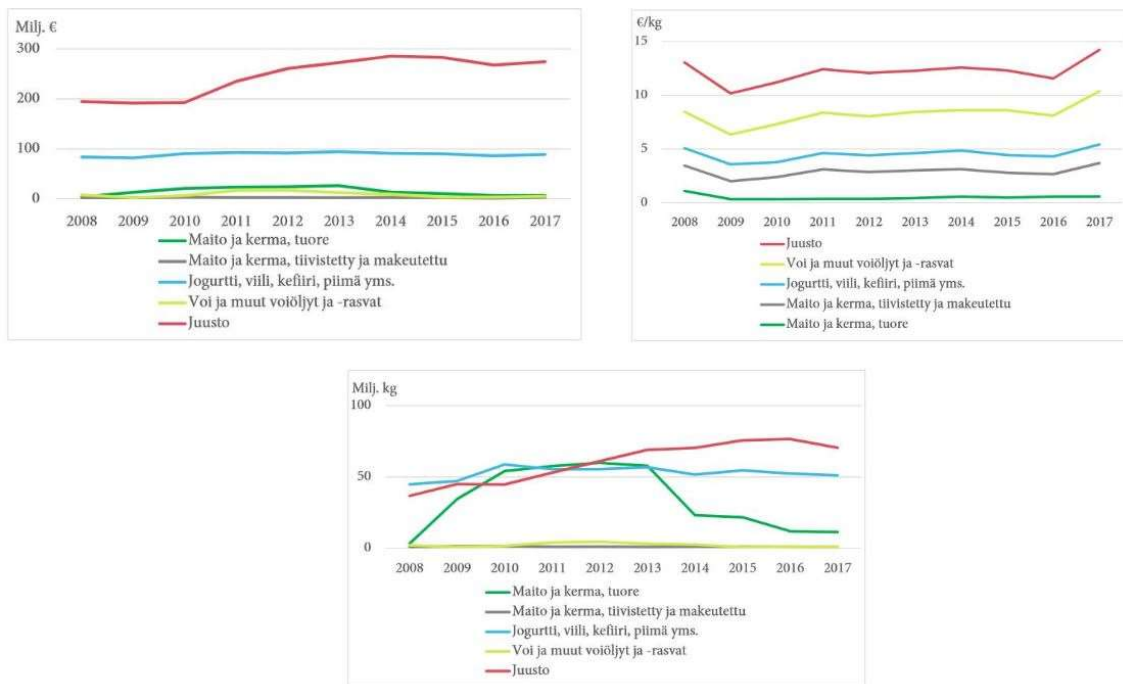

Kuvio 13. Maitotuotteiden viennin arvon, määrän ja keskihinnan kiinteähintainen kehitys tuotteittain vuosina 2008-2017 (Tulli 2018)

Suomeen tuodaan maitotaloustuotteista erityisesti juustoja. Toiseksi merkittävin tuontituote on jogurtit. Muiden maitotaloustuotteiden tuonti on vähäistä. Finanssikriisin jälkeen ja ennen Venäjän tuontikieltoa Suomeen tuotiin määrällisesti paljon myös nestemäistä tuoretta maitoa ja kermaa. Tuolloin suomalaisten maitotaloustuotteiden viennin kasvu johti myös tuonnin kasvuun. Vienti oli suomalaisille yrityksille yhtä kannattavaa – ellei jopa kannattavampaakin – kuin kotimaisilla markkinoilla toimiminen. Kotimaisen kulutuksen kasvu samaan aikaan viennin kasvun kanssa johti näin ollen kasvavaan

tuontitarpeeseen etenkin jogurttien ja juustojen osalta. Kotimaisen jogurtin osuus kokonaiskulutuksesta laski vuodesta 2008 viidellä prosenttiyksiköllä 72 prosenttiin vuonna 2012. Juustoissa kehitys on ollut nopeampaa. Vuonna 2008 kotimaisen juuston osuus kulutuksesta oli 67 prosenttia, mutta vuonna 2012 enää 52 prosenttia. Muutoksen taustalla ovat sekä juuston että jogurtin kulutuksen voimakas kasvu, sekä samaa tahtia tuonnin kanssa kasvanut viennin kasvu. Venäjän viennin loppuminen vähensi kuitenkin nopeasti tarvetta tuontimaidolle ja sen tuonti kääntyiikin selvään laskuun (kuvio 11). Juuston ja jogurtin kulutuksen kotimaisuusasteet eivät ole kuitenkaan kääntyneet nousuun, vaan ne ovat pysyneet vuoden 2012 luvuissa. Vuonna 2017 juuston kulutuksen kotimaisuusaste oli 51,2 prosenttia ja jogurtin kulutuksen 70,9 prosenttia.

Juuston tuonnin kasvu on ollut nopeaa vuosina 2008-2017. Kun vuonna 2008 Suomeen tuotiin juustoja 37 miljoonaa kiloa, oli tuontimäärä vuonna 2017 jo lähes kaksinkertainen, 70 miljoonaa kiloa. Tämä siitäkin huolimatta, että juuston tuonti kääntyi laskuun vuonna 2017 - vielä vuonna 2016 Suomeen tuotiin 77 miljoonaa kiloa juustoa. Jogurtin tuonti on kehittynyt huomattavasti tasaisemmin kuin juuston tuonti (kuvio 14).

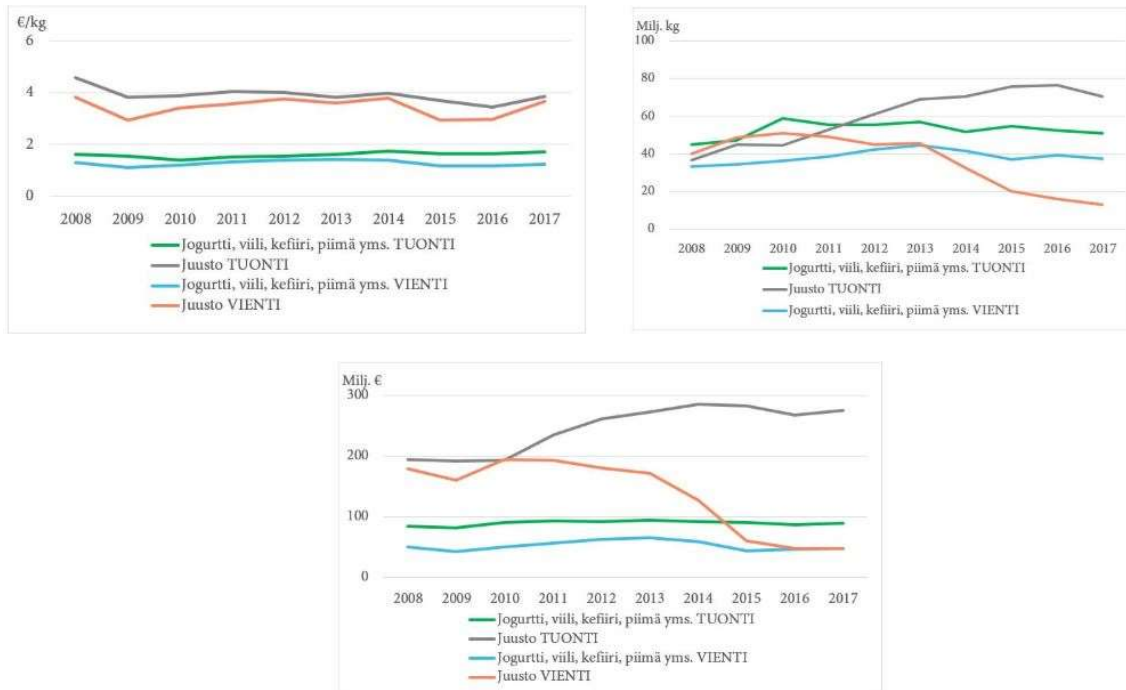

Kuvio 14. Maitotuotteiden tuonnin arvon, määrän ja keskihinnan kiinteähintainen kehitys tuotteittain vuosina 2008-2017 (Tulli 2018)

Kuviossa 15 on esitetty juuston ja jogurtin osalta tuonnin ja viennin arvon, määrän ja keskihinnan kehitykset vuosina 2008-2017. Jogurtin tuonti ja vienti on kaikkien tarkasteltavien lukujen valossa kehittynyt samansuuntaisesti. Jogurtin tuonti on kuitenkin ollut vientiä merkittävämpää. Myös tuontihinta on ollut korkeampi, mikä tarkoittaa, että Suomeen tuotavien jogurttien jaloustusaste on korkeampi kuin vientiin menevien jogurttien.

Juuston vienti ja tuonti ovat sen sijaan kehittyneet täysin vastakkaisiin suuntiin. Määrällisesti mitattuna juuston tuonti kääntyi ensimmäisen kerran laskuun tarkasteltavana ajanjakson aikana vasta vuonna 2017. Tuolloin kuitenkin juuston keskimääräinen tuontihinta

oli voimakkaassa nousussa, mikä käänsi juuston tuonnin kokonaisarvon kasvuun. Keskimääräiset juustojen vientihinnat ovat hieman vastaavia tuontihintoja matalampia. Ero on tarkastelujakson aikana kuitenkin kaventunut luukuunottamatta vuosia 2015 ja 2016, jolloin Venäjän tuontikiellolla oli merkittävä vaikutus juuston viennin muutoksiin. Tuonti- ja vientihintojen eroa selittää osin verrattain edullisen sulatejuuston suhteellisesti suuri osuus suomalaisten juustojen kokonaisviennissä.

Kuvio 15. Maitotuotteiden viennin ja tuonnin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintaisen kehityksen vertailu tuotteittain vuosina 2008-2017 (Tulli 2018)

Suomeen tuoduista jogurteista yli 30 prosenttia tuli vuonna 2017 Saksasta. Muita merkittäviä tuontimaita olivat Belgia, Ruotsi ja Viro. Jogurtin tuontimaiden joukossa ei ole tapahtunut suuria muutoksia, jos vertaillaan merkittävimpien tuontimaiden tuontiosuusia vuosina 2017 ja 2008. Jogurtin tuonti Ruotsista ja Virosta on jonkin verran lisääntynyt ja vastaavasti se on vähentynyt Tanskasta ja Tsekeistä (taulukko 7).

Taulukko 7. Jogurtin, viilin, kefiirin piimän yms. merkittävimmät tuontimaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2007. (Tulli 2018)

Jogurtti, viili, kefiiri, piimä yms.	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	88,55		72,54	
Saksa	26,95	30,4 %	23,75	32,7 %
Belgia	11,00	12,4 %	9,81	13,5 %
Ruotsi	10,88	12,3 %	5,68	7,8 %
Viro	9,56	10,8 %	3,71	5,1 %
Puola	6,92	7,8 %	4,23	5,8 %
Alankomaat	5,33	6,0 %	0,96	1,3 %
Ranska	3,30	3,7 %	2,86	3,9 %
Itävalta	3,07	3,5 %	1,83	2,5 %
Slovenia	2,55	2,9 %	.	.
Tsekin tasavalta	2,13	2,4 %	7,00	9,7 %
Liettua	1,10	1,2 %	1,27	1,8 %
Italia	1,08	1,2 %	1,15	1,6 %
Tanska	0,42	0,5 %	6,52	9,0 %

Merkittävin juuston tuontimaa vuonna 2017 oli Tanska, josta tuli 31,5 prosenttia Suomeen tuoduista juustoista. Vastaavasti Saksan osuus tuontijuustoista oli 25,6 prosenttia. Noin 10 prosentin tuontiosuuteen pääsivät Ruotsi ja Alankomaat. Merkittävimpien juuston tuontimaiden joukossa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viimeisten vuosien aikana: Tanskan ja Alankomaiden osuudet tuontijuustoista ovat jonkin verran kasvaneet ja vastaavasti Ruotsin ja Viron osuudet ovat pudonneet vuodesta 2008 vuoteen 2017 (taulukko 8).

Taulukko 8. Juuston merkittävimmät tuontimaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008.
(Tulli 2018)

Juusto	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	272,40		168,03	
Tanska	85,83	31,5 %	45,62	27,1 %
Saksa	69,72	25,6 %	41,08	24,4 %
Ruotsi	26,66	9,8 %	26,40	15,7 %
Alankomaat	26,03	9,6 %	10,97	6,5 %
Viro	16,95	6,2 %	14,93	8,9 %
Italia	14,19	5,2 %	5,58	3,3 %
Ranska	13,08	4,8 %	9,42	5,6 %
Kypros	4,59	1,7 %	0,99	0,6 %
Kreikka	4,21	1,5 %	0,34	0,2 %
Itävalta	2,21	0,8 %	2,68	1,6 %
Espanja	1,84	0,7 %	0,36	0,2 %
Belgia	1,71	0,6 %	1,44	0,9 %
Iso-Britannia	1,50	0,6 %	1,68	1,0 %
Sveitsi	1,39	0,5 %	0,49	0,3 %
Latvia	0,85	0,3 %	1,40	0,8 %
Irlanti	0,21	0,1 %	2,26	1,3 %
Luxemburg	0,06	0,0 %	1,11	0,7 %

Jogurttia vietiin Suomesta vuonna 2017 yhteensä noin 47 miljoonalla eurolla. Yli kaksi kolmasosaa viennistä suuntautui Ruotsiin. Toiseksi merkittävin vientimaa oli Iso-Britannia, johon vietiin jogurttia noin 3,5 miljoonalla eurolla. Tästä voidaan todeta, että jogurtin vienti muualle kuin Ruotsiin oli hyvin marginaalista. Vuonna 2008 Ruotsin osuus Suomen jogurttiennistä oli 52,5 prosenttia. Kyseisenä vuonna Venäjälle vietiin jogurtteja noin 10 miljoonalla eurolla, mikä vastasi yli viidenneksen osuutta jogurtin kokonaisviennistä. Näiden lukujen perusteella Venäjän vienti on korvautunut viennillä Ruotsiin (taulukko 9).

Taulukko 9. Jogurtin, viilin, kefiirin piimän yms. merkittävimmät viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

Jogurtti, viili, kefiiri, piimä yms.	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	46,95	100,0 %	43,69	100,0 %
Ruotsi	31,84	67,8 %	22,95	52,5 %
Iso-Britannia	3,45	7,3 %	.	.
Thaimaa	3,28	7,0 %	2,64	6,0 %
Alankomaat	2,87	6,1 %	0,63	1,4 %
Saksa	1,18	2,5 %	1,46	3,4 %
Tanska	0,92	2,0 %	4,05	9,3 %
Viro	0,76	1,6 %	1,11	2,5 %
Malesia	0,69	1,5 %	0,26	0,6 %
Italia	0,60	1,3 %	0,17	0,4 %
Venäjä	.	.	9,78	22,4 %

Taulukosta 10 nähdään merkittävä juuston viennin väheneminen vertailtaessa vuosien 2017 ja 2008 vientilukuja: vuonna 2017 juustoja vietiin yhteensä yli 100 miljoonalla eurolla vähemmän kuin vuonna 2008. Taulukosta nähdään myös, että Venäjän osuus Suomen juuston viennistä oli vuonna 2008 yli 50 prosenttia. Vuonna 2017 se oli Venäjän asettamasta tuontikiellosta johtuen 0 prosenttia. Merkittävin vientimaa vuonna 2017

olikin USA, jonka osuus oli yli kolmannes Suomen juuston viennistä. Toiseksi suurin osuus oli Belgialla, - vajaa viidennes. Huomattavaa on, että euromääräisesti juuston vienti sekä USA:han että Belgiaan on myös laskenut selvästi vuodesta 2008 (taulukko 10).

Taulukko 10. Juuston merkittävimmät viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

Juusto	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	47,22		153,91	
USA	16,05	34,0 %	30,84	20,0 %
Belgia	8,72	18,5 %	13,40	8,7 %
Ruotsi	3,97	8,4 %	5,85	3,8 %
Kypros	3,02	6,4 %	4,36	2,8 %
Tanska	2,82	6,0 %	0,27	0,2 %
Japani	2,52	5,3 %	0,25	0,2 %
Viro	2,31	4,9 %	2,48	1,6 %
Italia	1,40	3,0 %	0,30	0,2 %
Puola	0,88	1,9 %	.	.
Alankomaat	0,79	1,7 %	.	.
Azerbaidzhan	0,64	1,4 %	0,72	0,5 %
Venäjä	.	.	79,92	51,9 %
Kreikka	0,26	0,6 %	9,19	6,0 %
Ranska	0,17	0,4 %	1,58	1,0 %
Ukraina	0,47	1,0 %	0,99	0,6 %

Kuten edellä tarkasteltiin, tiivistetyn maidon ja kerman – eli maitojauheiden – vienti on ollut tarkasteltavana ajanjaksona voimakkaassa kasvussa. Maitojauheen vienti korvasi juuston viennin loppumista Venäjälle tuontikiellon jälkeen. Maitojauhetta vietiin vuonna 2017 yhteensä noin 89 miljoonan euron arvosta. Vertailuvuonna 2008 vastaava luku oli noin 11 miljoonaa euroa. Taulukossa 11 on tarkasteltu maitojauheen viennin kohdemaita vuosina 2017 ja 2008. Tärkein vientimaa maitojauheelle vuonna 2017 oli Kiina, jonka osuus oli noin viidennes Suomen maitojauheen viennistä. Seuraavaksi tärkeimmät kohdemaat olivat Egypti, Alankomaat ja Arabiemiirikunnat. Kaiken kaikkiaan maitojauheen vienti suuntautui laajasti moniin eri maihin ympäri maailman. Vastaavasti vuonna 2008 maitojauhetta vietiin vain muutamiin maihin. Näistä merkittävimmät olivat Ruotsi, Ir-lanti ja Venäjä (taulukko 11).

Maitojauheen viennin kasvu ja sen merkittävä osuus maitotaloustuotteiden kokonaisviennistä nähdään ongelmaksi, koska sitä tuotetaan runsaasti myös maissa, joissa tuotantokustannukset ovat selvästi Suomen tuotantokustannuksia alemmat. Suomella ei ole kilpailuetua perusraaka-aineen tuotannossa, joten myös sen vienti on selvästi kannattamattomampaa kuin pitkälle jalostettujen tuotteiden, kuten jogurtin ja juuston vienti. Yksi merkittävimmistä tarkasteltavien vuosien välillä tapahtuneista muutoksista onkin nimenomaan maitotuotteiden viennin jalostusasteen lasku, mikä näkyy myös Suomen koko elintarvikeviennin jalostusasteen laskuna.

Taulukko 11. Maitojauheen (maito ja kerma, tiivistetty ja makeutettu, SITC4-luokittelu) merkittävimmät viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	88,98		11,18	
Kiina	17,68	19,9 %	.	.
Egypti	8,89	10,0 %	1,27	11,3 %
Alankomaat	8,23	9,2 %	0,35	3,1 %
Arabiemiirikunnat	6,66	7,5 %	.	.
Malesia	6,04	6,8 %	.	.
Singapore	5,86	6,6 %	0,45	4,0 %
Ruotsi	5,04	5,7 %	3,46	30,9 %
Vietnam	4,79	5,4 %	.	.
Irlanti	4,27	4,8 %	2,79	25,0 %
Thaimaa	3,95	4,4 %	.	.
Etelä-Korea	3,44	3,9 %	.	.
Saudi-Arabia	3,25	3,7 %	.	.
Viro	1,57	1,8 %	0,13	1,1 %
Puola	1,48	1,7 %	.	.
Iran	1,46	1,6 %	.	.
Venäjä			1,63	14,6 %

Voista oli tullut vuonna 2017 arvolla mitattuna merkittävin maitotaloustuotteiden viennin kohde. Taulukossa 13 on listattu maat, joihin voien vienti suuntautui vuosina 2017 ja vastaavasti vuonna 2008. Taulukosta nähdään, että voien vienti erityisesti Ranskaan, mutta myös Ruotsiin ja Alankomaihin on kasvanut selvästi. Vuonna 2008 voita vietiin erityisesti Venäjälle. Voille on löydetty korvaavia vientimarkkinoita ja vienti on pysynyt kasvussa, vaikka isoimmat vientimarkkinat lähtivät alta (taulukko 12).

Taulukko 12. Voin (Voi ja muut voiöljyt ja -rasvat, SITC3-luokittelu) merkittävimmät viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

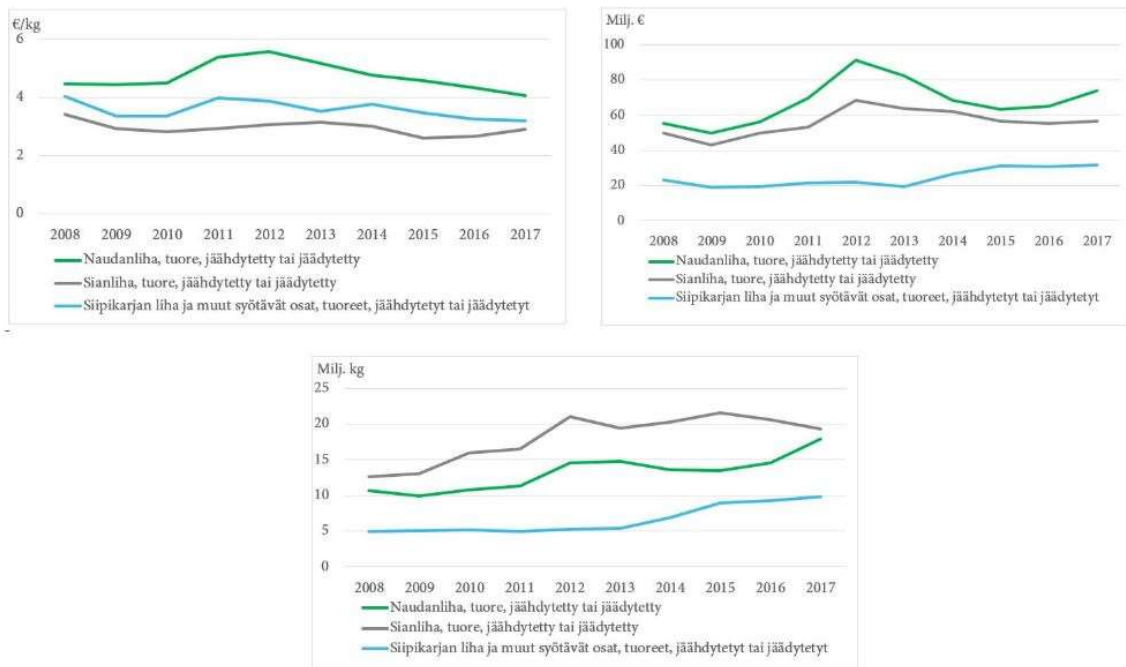
	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	137,01		101,65	
Ranska	64,50	47,1 %	23,38	23,0 %
Ruotsi	18,58	13,6 %	0,52	0,5 %
Alankomaat	11,31	8,3 %	0,64	0,6 %
Tanska	8,91	6,5 %	.	.
Puola	5,67	4,1 %	3,20	3,1 %
Saudi-Arabia	3,72	2,7 %	1,45	1,4 %
USA	3,11	2,3 %	.	.
Viro	2,84	2,1 %	0,30	0,2 %
Azerbaidzan	2,28	1,7 %	1,40	1,4 %
Venäjä	.	.	58,03	57,1 %

Liha ja lihatuotteet

Markkinoiden integroitumisen vaikutukset näkyvät lihan tuonnin voimakkaana kasvuna. Tuonnin merkitys lihan kuluttajahinnan muodostumisessa on kasvanut sekä määrän kasvun että sen strategisen merkityksen seurauksena. Vuodesta 2008 lihan kokonaistuonnin arvo kasvoi noin 200 miljoonasta eurosta noin 320 miljoonaan euroon vuonna 2017.

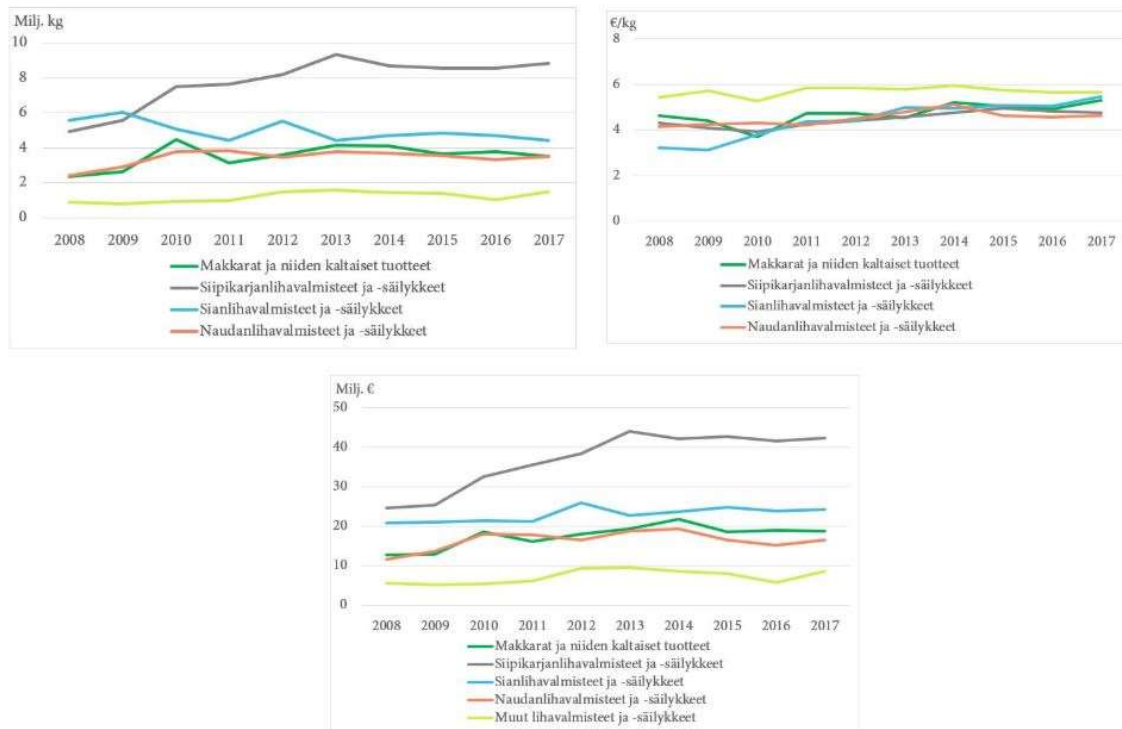
Arvossa mitattuna Suomeen tuodaan eniten naudanlihaa.¹⁹ Määrässä mitattuna sianlihan tuonti on ollut suurinta. Naudan- ja sianlihan tuontiin verrattuna siipikarjanlihan tuonti on vähäistä, joskin se on ollut kasvussa vuodesta 2014 lähtien. Naudanlihan keskimääräinen tuontihinta on ollut selkeästi korkeampi kuin sianlihan tai siipikarjanlihan keskimääräiset tuontihinnat. Hintaero eri lihalajien välillä on kuitenkin kaventunut, sillä esimerkiksi naudanlihan keskimääräinen tuontihinta on ollut laskussa vuodesta 2012 lähtien (kuvio 16).

¹⁹ Lihojen osalta tarkastelussa on yhdistelty SITC3- ja SITC4-luokittelua.

Kuvio 16. Lihan tuonnin arvon, määrän ja keskihinnan kiinteähintainen kehitys lihalajeit-
tain vuosina 2008-2017 (Tulli 2018)

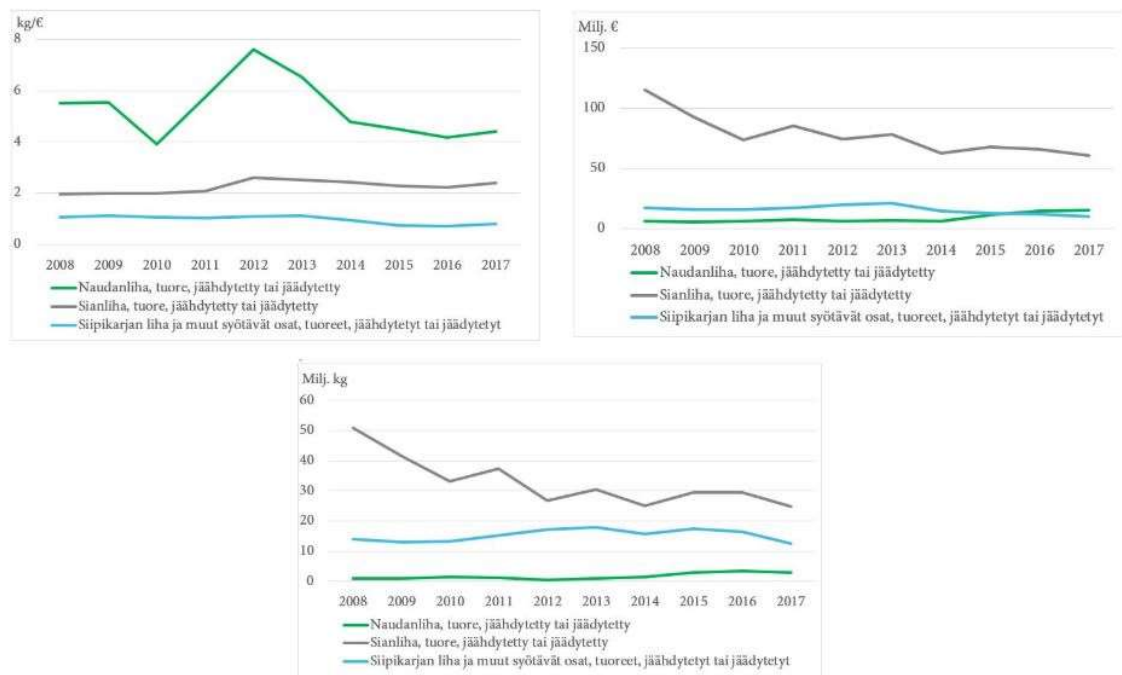
Lihavalmisteiden (SITC4-luokittelu) tuonti on kehittynyt melko tasaisesti vuosina 2008-20017 (kuvio 17). Siipikarjanlihavalmisteiden tuonti oli nopeassa kasvussa vuosina 2009-2013, minkä jälkeen se on tasoittunut. Myös keskimääräiset tuontihinnat ovat pysyneet lihavalmisteissa vakaina. Poikkeuksena on sianlihavalmisteiden keskimääräinen tuonti-hinta, joka on kasvanut voimakkaasti: vuonna 2008 hinta oli 3,2 €/kg ja vuonna 2017 si-anlihavalmisteita tuotiin keskimäärin 5,5 €/kg hinnalla (kuvio 17)

Kuvio 17. Lihavalmisteiden tuonnin arvon, määrän ja keskihinnan kiinteähintainen kehitys vuosina 2008-2017 (Tulli 2018)

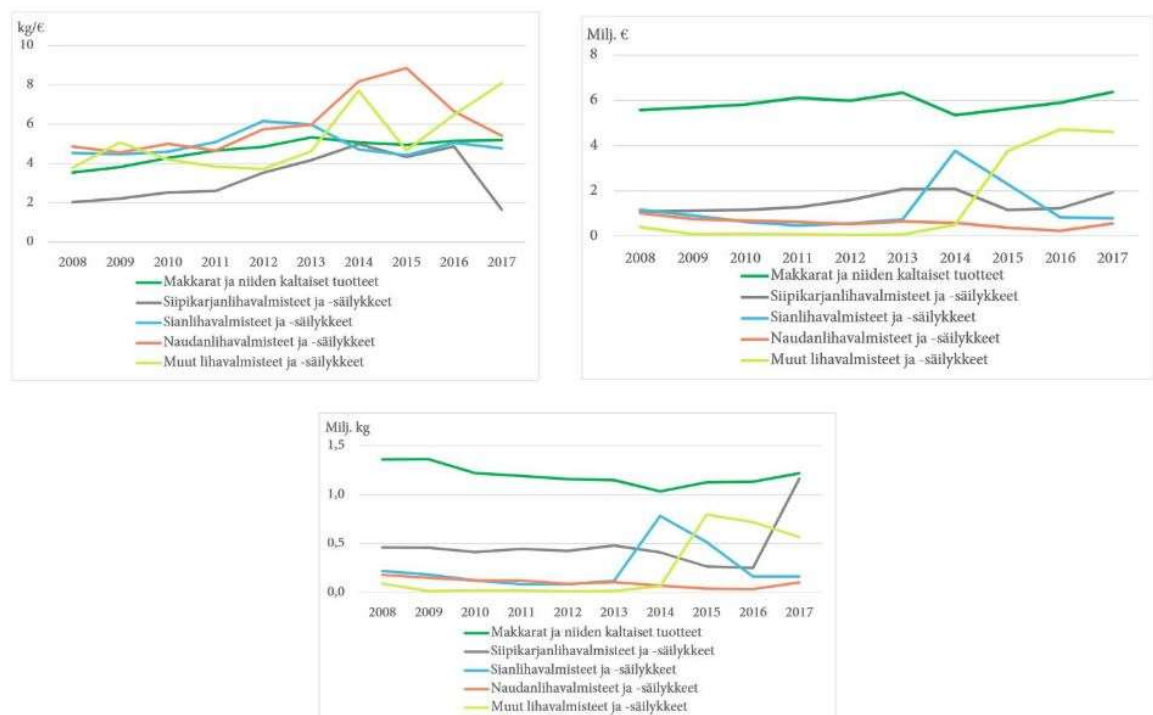
Suomesta vientiin menevä liha on enimmäkseen sianlihaa. Tämä pätee erityisesti, kun tarkastellaan eri lihalajien arvossa mitattua vientiä. Määrällisesti Suomesta viedään jonkin verran myös siipikarjanlihaa. Suomessa syödään enimmäkseen siipikarjan fileitä, jolloin vientiin menevät halvemmat lihanosat, joille ei ole Suomessa kysyntää. Tästä syystä keskimääräinen siipikarjanlihan vientihinta on matala. Suomeen tuotava siipikarjanliha on kolme-neljä -kertaa kallimpaa kuin Suomesta vietävä siipikarjanliha.

Sianlihan vienti Suomesta on tarkasteltavina vuosina 2008-2017 puoliintunut. Vielä vuonna 2008 Suomesta meni vientiin yli 50 miljoonaa kiloa sianlihaa. Vastaava luku vuonna 2017 oli noin 25 miljoonaa kiloa. Yhtenä selittävänä tekijänä on sianlihan kokonaistuotannon lasku Suomessa. Keskimääräinen vientihinta on sen sijaan jonkin verran noussut tarkasteltavana ajanjaksona (kuvio 18).

Kuvio 18. Lihan viennin arvon, määrän ja keskihinnan kiinteähintainen kehitys lihalajeitain vuosina 2008-2017 (Tulli 2018)

Lihavalmisteiden vienti Suomesta on vähäistä. Eniten viedään makkaroita; niidenkin vientiarvo on ollut viime vuosina vain noin 6 miljoonaa euroa. Huomattavaa kuitenkin on, että vuodesta 2013 lähtien muiden lihavalmisteiden kuin makkaran vienti on kasvanut (kuvio 19).

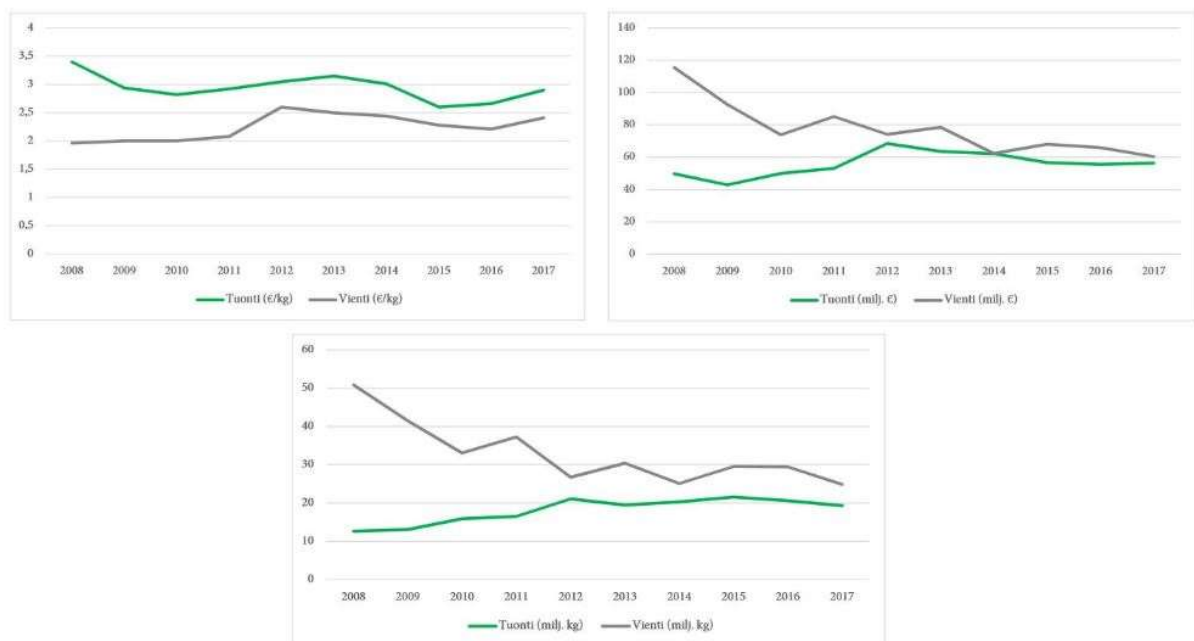
Kuvio 19. Lihavalmisteiden viennin arvon, määrän ja keskihinnan kiinteähintainen kehitys vuosina 2008-2017 (Tulli 2018)

Kansainvälisen kaupan kasvu vahvistaa kaupan asemaa kotimaisessa elintarvikeketjussa. Lihan tuontitarjonnan kasvu mahdollistaa sen, että kauppa pystyy markkinatilanteesta riippuen kilpailuttamaan kotimaisen elintarviketeollisuuden tuotteet tuontituotteita vastaan. Myös kaupan omien merkkien määrän kasvu lisää kotimaisen teollisuuden kohtaamaa kilpailua.

Tuonnin merkitys lihan kotimaisten kuluttajahintojen määräytymiseen on suoraan sidoksissa EU:n sisämarkkinoiden markkinatilanteeseen. Tuontihintojen nousu ja tuonnin määrän pienentyminen parantavat kotimaisen teollisuuden ja lihantuotannon asemaa. Vastaavasti tuontihintojen lasku ja tuonnin määrän kasvu heikentävät kotimaisen teollisuuden ja lihantuotannon mahdollisuuksia kaupan kanssa käytävissä hinta- ja määräneuvotteluissa.

Suomessa lihan kulutuksen painopiste on niin sanotuissa arvokkaammissa lihanosissa. Näitä arvokkaampia lihan osia ovat ennen kaikkea fileet. Tuotantoon suhteutettuna epätasapainoinen kulutusrakenne on johtanut siihen, että lihan kulutuksen kasvu on kasvattanut lihan tuontitarvetta, vaikka kotimaan kokonaistuotannon taso on sian- ja siipikarjanlihan osalta ollut kokonaiskulutusta suurempaa.

Kuviossa 20 on esitetty yhdessä sianlihan tuonnin ja viennin arvon, määrän ja keskihinnan kehitys vuosina 2008-2017. Sianlihan viennin nopean vähenemisen seurauksena sianlihan vienti ja tuonti ovat viime vuosina olleet arvossa mitattuna hyvin lähellä toisiaan. Vielä vuonna 2008 sianlihaa vietiin noin 70 miljoonan euron arvosta enemmän kuin sitä tuotiin. Lihan kulutustottumuksista johtuva viennin ja tuonnin rakenteen erilaisuus selittää eroa lihan vienti- ja tuontihintojen välillä. Tämä ero on kuitenkin kaventunut, sillä vuonna 2008 ero sianlihan keskimääräisen tuonti- ja vientihinnan välillä oli noin 1,5 euroa kilolta ja vuonna 2017 se oli enää noin 0,5 euroa kilolta. Eroa on kaventanut sekä keskimääräisen tuontihinnan lasku että keskimääräisen vientihinnan nousu vuosina 2008-2017.

Kuvio 20. Sianlihan viennin ja tuonnin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintaisen kehityksen vertailu vuosina 2008-2017 (Tulli 2018)

Kaksi kolmasosaa Suomeen tuotavasta sianlihasta tuli vuonna 2017 Saksasta. Saksan merkitys Suomeen tuotavan sianlihan lähde­maana on kasvanut, kun vertailukohtana on maiden tuontiosuudet vuonna 2008. Muista maista tuotava sianliha jää arvossa mitattuna hyvinkin mataliin tuontilukuihin: toiseksi merkittävim­mästä tuontimaasta, Espanjasta, tuotiin Suomeen sianlihaa vuonna 2017 alle 6 miljoonan euron arvosta. Espanja on kuitenkin maa, jonka tuonti on ollut nopeim­massa kasvussa, sillä vuonna 2008 espanjalaista sianlihaa tuli Suomeen alle miljoonalla eurolla (taulukko 13).

Taulukko 13. Sianlihan merkittävimmät tuonnin lähde­maat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

Sianlihan tuonti	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Yhteensä	55,97	100 %	42,97	100 %
Saksa	37,72	67,4 %	42,97	61 %
Espanja	5,81	10,4 %	0,84	0,7 %
Tanska	5,15	9,2 %	26,27	13,7 %
Itävalta	2,59	4,6 %	0,02	0,1 %
Alankomaat	1,34	2,4 %	1,59	2,0 %
Puola	0,84	1,5 %	2,04	3,7 %
Unkari	0,79	1,4 %	0,03	0,1 %
Viro	0,69	1,2 %	0,16	0,3 %
Ruotsi	0,39	0,7 %	5,26	4,7 %
Belgia	0,24	0,4 %	5,89	12,2 %
Italia	0,11	0,2 %	0,30	0,5 %
Uusi Seelanti	0,10	0,2 %	.	.

Venäjä oli Suomen sianlihan merkittävin vientimarkkina siihen asti, kunnes Venäjän tuontirajoitteet astuivat voimaan vuonna 2014. Venäjän osuus Suomen sianlihan viennistä oli vielä vuonna 2008 yli kolmannes. Venäjän viennin loputtua sianlihan vientimarkkinat ovat pirstoutuneet. Merkittävimpiä vientimaita sianlihalle vuonna 2017 olivat Uusi-Seelanti ja Etelä-Korea – molempien osuus oli yli 20 prosenttia Suomen sianlihan viennistä. Muita merkittäviä vientimarkkinoita olivat Ruotsi, Puola ja Viro (taulukko 14).

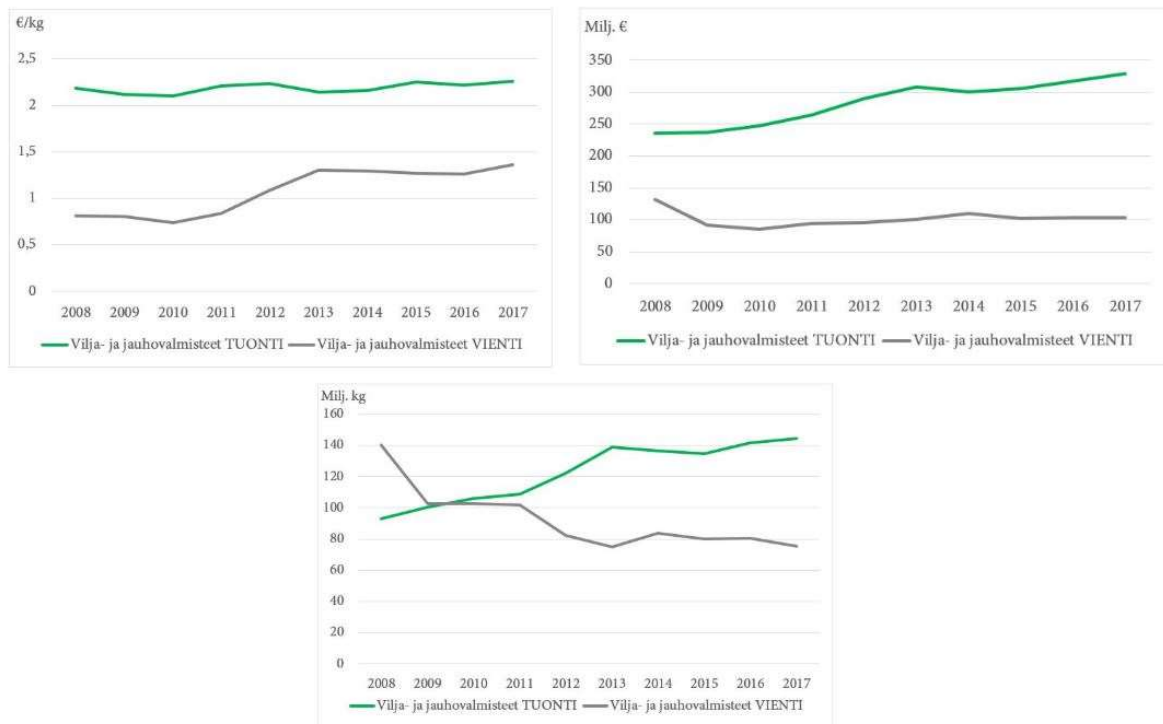
Taulukko 14. Sianlihan merkittävimmät viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

Sianlihan vienti	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Yhteensä	59,92	100 %	99,60	100 %
Venäjä	.	.	35,01	35,2 %
Uusi Seelanti	13,95	23,3 %	8,61	8,6 %
Etelä-Korea	12,70	21,2 %	8,29	8,3 %
Ruotsi	7,73	12,9 %	11,28	11,3 %
Puola	5,57	9,3 %	1,04	1,0 %
Viro	4,10	6,8 %	8,93	9,0 %
Liettua	3,60	6,0 %	5,98	6,0 %
Japani	2,80	4,7 %	7,37	7,4 %
USA	2,11	3,5 %	3,65	3,7 %
Tanska	1,67	2,8 %	0,36	0,4 %
Slovenia	1,04	1,7 %	0,05	0,0 %
Hongkong	0,70	1,2 %	.	.
Kiina	0,64	1,1 %	0,34	0,3 %
Latvia	0,53	0,9 %	0,23	0,2 %

Vilja- ja jauhovalmisteet

Vilja- ja viljatuotteiden osalta ulkomaankauppaa käydään pääasiallisesti vilja- ja jauhovalmisteissa. Viljan vienti Suomesta on ollut joinakin vuosina merkittävää. Tähän palataan luvussa 3.9. Viljatuotemarkkinoilla viennin ja etenkin tuonnin merkitys on liha- ja maitotuotemarkkinoita pienempi. Vilja- ja jauhovalmisteita (SITC3) tuodaan Suomeen selvästi enemmän kuin niitä viedään. Tuonti täydentää pääasiassa kotimaista kulutusta, eikä se ole samalla tavoin kilpailevaa tuontia verrattuna esimerkiksi lihatuotteiden kohtaan tuontikilpailuun (ks. Peltoniemi ym. 2014). Raakapakasteina tuotavien leipomotuotteiden ja leipien määrän kasvu on kuitenkin johtanut tilanteeseen, jossa kotimaisen leipomot kohtaavat aikaisempaa tiukempaa kansainvälistä kilpailua. Vuosien 2008 ja 2012 välissä tuonnin kasvua selittääkin ensisijaisesti juuri raakapakasteiden tuonnin

kasvu²⁰. Samaan aikaan viennin arvo on pysynyt suhteellisen tasaisena. Määrällisesti vilja- ja jauhovalmisteiden vienti on ollut laskussa, mutta keskimääräisen vientihinnan nousu on kompensoinut vaikutusta vilja- ja jauhovalmisteiden viennin arvoon (kuvio 21).

Kuvio 21. Vilja- ja jauhovalmisteiden viennin ja tuonnin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintainen kehitys 2008-2017 (Tulli 2018)

Vilja- ja jauhovalmisteita tuotiin vuonna 2017 yhteensä noin 327 miljoonalla eurolla. Vuonna 2008 vastaava luku oli noin 203 miljoonaa euroa. Vilja- ja jauhovalmisteisiin kuuluu hyvinkin monenlaisia tuotteita aina jauhoista ja makaronista raakapakastettuihin leipiin. Tästä syystä kyseisiä tuotteita myös tuodaan monista eri maista. Vajaa neljännes vilja- ja jauhovalmisteita tuotiin vuonna 2017 Saksasta. Runsas viidennes tuli vastaavasti Ruotsista. Yli 5 prosentin osuus Suomen vilja- ja jauhovalmisteiden tuonnista oli myös Belgiassa, Virossa, Alankomailla, Ranskalla, Italiassa ja Iso-Britanniassa. Muutokset eri maiden tuontiosuuksissa vuosien 2017 ja 2008 välillä ovat pieniä. Suurimpana muutoksena on Ruotsin tuontiosuuden lasku ja Viron tuontiosuuden nousu noin 6 prosenttiyksiköllä (taulukko 15).

²⁰ Viljasektorin hintarakenteista ks. Peltoniemi ym. 2014.

Taulukko 15. Vilja- ja jauhovalmisteiden merkittävimmät tuonnin lähdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	326,80	100,0 %	202,95	100,0 %
Saksa	77,85	23,8 %	44,65	22,0 %
Ruotsi	67,26	20,6 %	53,91	26,6 %
Belgia	25,21	7,7 %	13,30	6,6 %
Viro	22,85	7,0 %	1,82	0,9 %
Alankomaat	22,27	6,8 %	11,88	5,9 %
Ranska	22,15	6,8 %	19,66	9,7 %
Italia	21,14	6,5 %	14,02	6,9 %
Iso-Britannia	17,04	5,2 %	15,61	7,7 %
Puola	12,18	3,7 %	1,84	0,9 %
Tanska	11,42	3,5 %	8,22	4,0 %
Norja	4,58	1,4 %	3,58	1,8 %
Espanja	3,83	1,2 %	4,86	2,4 %
Liettua	3,81	1,2 %	0,80	0,4 %
Latvia	3,68	1,1 %	2,89	1,4 %
Tsekin tasavalta	2,55	0,8 %	0,64	0,3 %
Sveitsi	1,54	0,5 %	1,78	0,9 %
Itävalta	1,27	0,4 %	1,00	0,5 %

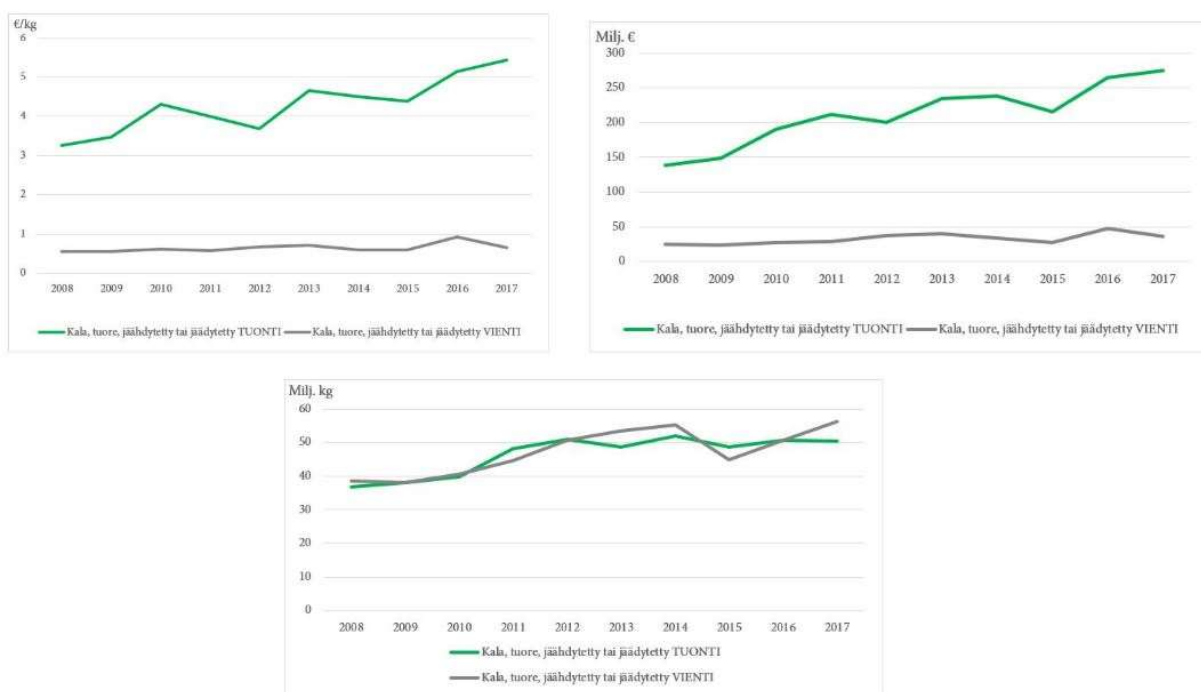
Vilja- ja jauhovalmisteita vietiin vuonna 2017 yhteensä noin 103 miljoonalla eurolla. Vuonna 2008 vastaava luku oli 11 miljoonaa euroa suurempi, noin 114 miljoonaa euroa. Merkittävimpiä viennin kohdemaita olivat Ruotsi, Venäjä, Viro ja Saksa. Vuodesta 2008 Ruotsin merkitys vilja- ja jauhovalmisteiden viennin kohdemaana on kasvanut. Venäjän, Viron ja Saksan merkitys on sen sijaan pienentynyt. Kaiken kaikkiaan vilja- ja jauhovalmisteita vietiin vuonna 2017 Suomesta 71 eri maahan; vientimarkkinoita suomalaisille viljatuotteille on siis löydetty hyvinkin laajalti. Lisäksi esimerkiksi vienti Japaniin ja Ranskaan on ollut voimakkaassa kasvussa vuodesta 2008 vuoteen 2017, vaikka vienti näihin onkin edelleen vaatimatonta (taulukko 16).

Taulukko 16. Vilja- ja jauhovalmisteiden merkittävimmät viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	102,87	100,0 %	113,98	100,0 %
Ruotsi	21,98	21,4 %	17,19	15,1 %
Venäjä	20,12	19,6 %	38,12	33,4 %
Viro	9,10	8,8 %	13,53	11,9 %
Saksa	8,18	8,0 %	11,36	10,0 %
Norja	5,55	5,4 %	5,45	4,8 %
Japani	4,20	4,1 %	1,21	1,1 %
Iso-Britannia	3,87	3,8 %	4,76	4,2 %
Ranska	3,72	3,6 %	0,58	0,5 %
Alankomaat	2,71	2,6 %	1,74	1,5 %
Tanska	2,57	2,5 %	2,05	1,8 %
Puola	2,50	2,4 %	2,42	2,1 %
Liettua	2,45	2,4 %	1,61	1,4 %
Latvia	2,10	2,0 %	1,34	1,2 %
Ukraina	1,47	1,4 %	0,73	0,6 %
USA	1,45	1,4 %	0,86	0,8 %
Italia	1,32	1,3 %	0,01	0,0 %
Belgia	1,16	1,1 %	2,84	2,5 %
Taiwan	0,63	0,6 %	2,03	1,8 %
Kazakstan	0,00	0,0 %	1,99	1,7 %

Kala ja kalavalmisteet²¹

Kuten jo edellä on todettu, kalan osalta ulkomaankauppataarkasteluja häiritsee vuoden 2016 lopulla alkanut norjalaisen lohien edelleen vienti Suomen läpi Eurooppaan. Seuraavissa tarkasteluissa kyseinen edelleen vienti on puhdistettu tilastoista aikaisemmin kuvattulla tavalla. Merkittävin tuote sekä kala ja kalavalmisteiden viennin että tuonnin osalta on tuore, jäähdytetty tai jäädytetty kala (SITC3-luokka). Sen viennin arvo oli vuonna 2017 noin 36 milj. euroa ja tuonnin arvo noin 275 milj. euroa. Kalan vientiarvo on pysynyt vakaana tarkasteltavina vuosina. Tuonnin arvo on sen sijaan ollut kasvussa; vuonna 2008 tuoretta, jäähdytettyä tai jäädytettyä kalaa tuotiin Suomeen noin 140 milj. euron arvosta, eli tuonnin arvo on tuplaantunut kymmenessä vuodessa. Mielenkiintoisesti kalan tuonti ja vienti ovat määrällisesti likimain yhtä suuria. Tuontikalan keskihinta on kuitenkin ollut noin 5-kertainen vientikalan keskihintaan nähden, mistä johtuu, että tuonnin arvo on huomattavasti viennin arvoa korkeampi (kuvio 22).

Kuvio 22. Kalan (tuore, jäähdytetty tai jäädytetty) viennin ja tuonnin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintainen kehitys 2008-2017 (Tulli 2018)

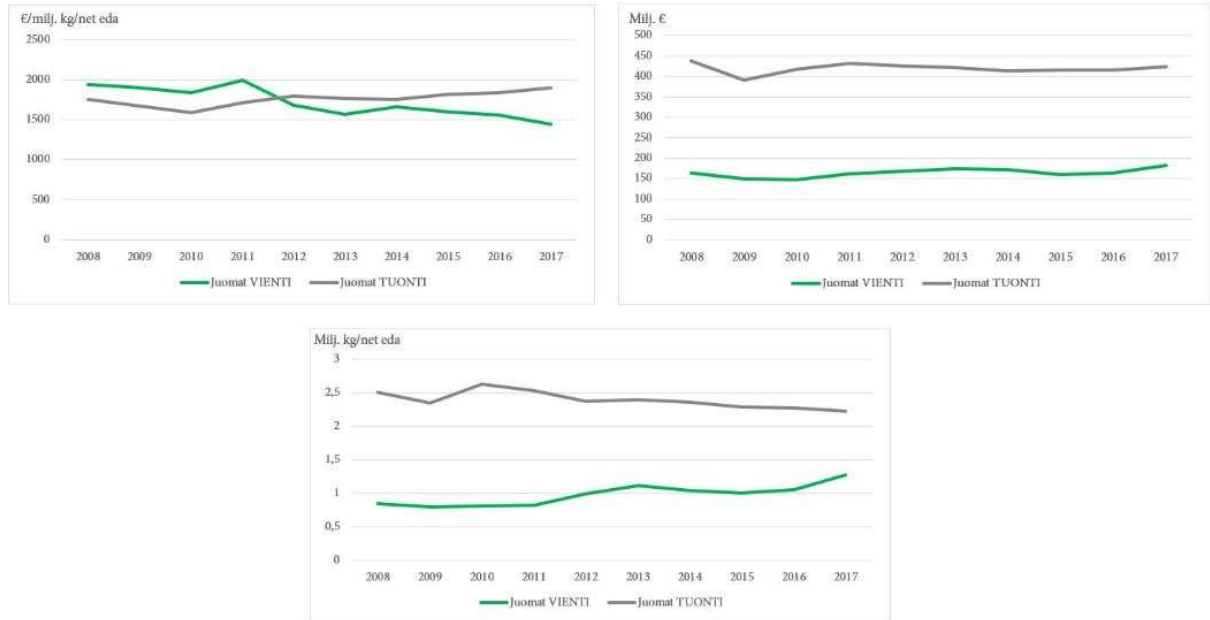
Juomat

Juomat (SITC2-luokittelu) olivat vuonna 2017 kolmanneksi merkittävin elintarvikkeiden vientituoteryhmä. Juomia vietiin yhteensä noin 182 miljoonan euron arvosta. Myös juomien tuonti Suomeen on merkittävää: vuonna 2017 juomien tuonnin kokonaisarvo oli noin 423 miljoonaa euroa. Suomeen tuotavista juomista noin 85 prosenttia on

²¹ Tuoreen, jäähdytetyn tai jäädytetyn kalan viennin kohdemaita on esitelty taulukossa B sivulla 8.

alkoholipitoisia juomia. Vientiin menevistä juomista vastaavasti yli 90 prosenttia on alkoholijuomia.

Arvossa mitattuna juomien tuonti ja vienti on kehittynyt tasaisesti ja hyvinkin yhtenevästi vuosina 2008-2017. Määrällisesti juomien tuonti on ollut laskussa ja vienti puolestaan kasvussa. Tämä tarkoittaa yhtäältä sitä, että juomien keskituontihinta on noussut tarkasteltavana ajanjaksona ja keskimääräinen vientihinta on jonkin verran laskenut (kuvio 23).

Kuvio 23. Juomien viennin ja tuonnin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintainen kehitys 2008-2017 (Tulli 2018)

Juomia tuodaan Suomeen erityisesti Etelä-Euroopan maista sekä Saksasta. Italia ja Espanja ovat kasvattaneet hieman merkitystään juomien tuontimaina, kun vertaillaan maiden tuontiosuuksia vuosina 2017 ja 2008. Ranskan ja Saksan osuudet Suomen juomien tuonnista ovat sen sijaan pudonneet pari prosenttia. Kaiken kaikkiaan juomien tuonnissa ja tuontimaissa ei ole tapahtunut viime vuosina merkittäviä muutoksia (taulukko 17).

Taulukko 17. Juomien merkittävimmät tuonnin lähdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Yhteensä	419,68		377,66	
Ranska	75,32	17,9 %	79,07	20,9 %
Saksa	47,84	11,4 %	49,65	13,1 %
Italia	41,99	10,0 %	27,25	7,2 %
Espanja	35,44	8,4 %	23,11	6,1 %
Chile	32,48	7,7 %	29,24	7,7 %
Iso-Britannia	29,77	7,1 %	35,32	9,4 %
Australia	18,02	4,3 %	15,25	4,0 %
Alankomaat	15,51	3,7 %	14,46	3,8 %
Ruotsi	14	3,3 %	20,14	5,3 %
USA	13,95	3,3 %	10,12	2,7 %
Belgia	12,21	2,9 %	5,09	1,3 %
Etelä-Afrikka	11,51	2,7 %	13,02	3,4 %
Irlanti	7,39	1,8 %	10,11	2,7 %
Itävalta	7,09	1,7 %	5,86	1,6 %
Viro	7,06	1,7 %	5,56	1,5 %

Suomesta juomia viedään erityisesti Ruotsiin ja Viroon – näiden maiden yhteenlaskettu vientiosuus oli vuonna 2017 yli kolmannes. Juomien vienti Puolaan ja Venäjälle on vähentynyt vuodesta 2008 vuoteen 2017. Puolan osuus juomien viennistä oli vuonna 2008 vielä liki viidennes, mutta vuonna 2017 Puolan osuus oli enää alle 12 prosenttia. Venäjän osuus on vastaavasti pudonnut runsaasta 14 prosentista runsaaseen 6 prosenttiin. Sen sijaan kyseisien vuosien välillä juomien vienti Tanskaan ja Latviaan on lisääntynyt – yhteensä nämä maat ovat kasvattaneet vientiosuuksiaan yli 10 prosenttiyksiköllä. Juomien vienti Suomesta on hyvin laaja, sillä vuonna 2017 juomia vietiin ylin 90 maahan (taulukko 18).

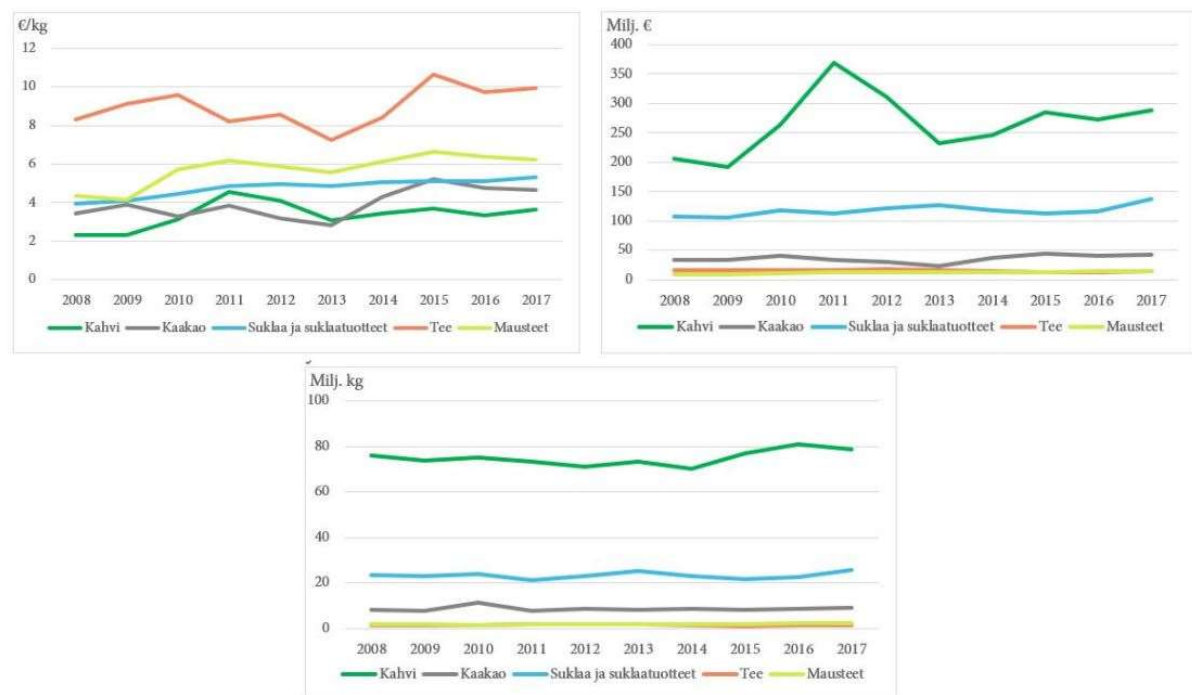
Taulukko 18. Juomien merkittävimmät viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Yhteensä	183,08		142,3	
Ruotsi	31,99	17,5 %	16,94	11,9 %
Viro	29,43	16,1 %	27,74	19,5 %
Puola	21,16	11,6 %	27,42	19,3 %
Tanska	14,4	7,9 %	3,24	2,3 %
Latvia	12,63	6,9 %	2,01	1,4 %
Venäjä	11,29	6,2 %	20,33	14,3 %
Saksa	9,54	5,2 %	3,56	2,5 %
Norja	9,1	5,0 %	3,17	2,2 %
Israel	6,25	3,4 %	5,96	4,2 %
USA	5,52	3,0 %	7,93	5,6 %
Tsekin tasavalta	3,54	1,9 %	3,76	2,6 %
Liettua	3,36	1,8 %	2,2	1,5 %
Iso-Britannia	2,27	1,2 %	1,12	0,8 %

Kahvi, tee, kaakao, mausteet

Kahvi, tee, kaakao ja mausteet -tuoteryhmän tuotteita tuotiin Suomeen vuonna 2017 yhteensä hieman alle 500 milj. eurolla. Merkittävin tuote oli kahvi, jonka tuonnin arvo oli noin 286 milj. euroa. Toiseksi suurimmaksi nousee suklaan ja suklaavalmisteiden tuonti, 137 milj. euroa. Kaakaon tuonnin arvo on viime vuosina ollut noin 50 milj. euroa. Teen ja mausteiden tuonti jää muihin pääluokan tuotteisiin verrattuna vähäisiksi.

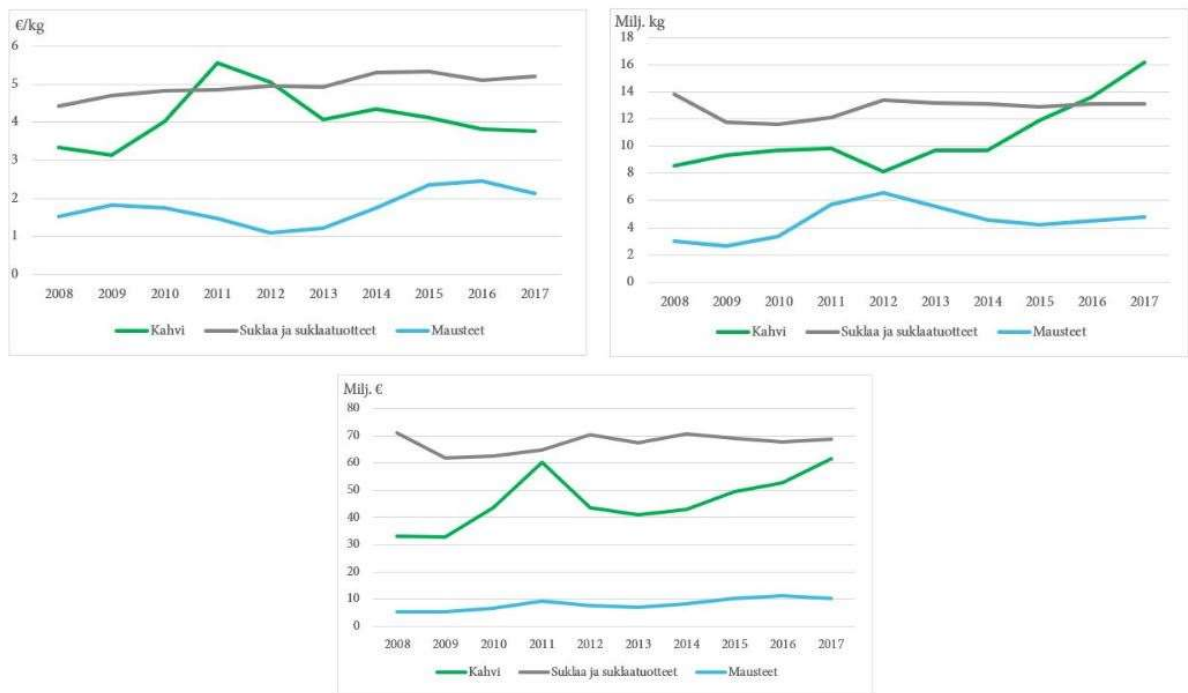
Kyseisessä tuoteryhmässä tuonti on kehittynyt melko vakaasti. Kahvin tuonnin arvoa heiluttaa kahvin hinnan vaihtelut. Vuosina 2015 ja 2016 kahvin tuonti nousi kuitenkin myös määrällisesti noin 70 milj. kilosta noin 80 milj. kiloon. Nousua selittää osaltaan myös kahvin viennin kasvu, eli kahvia tuodaan Suomeen myös jatkojalostettavaksi ja edelleen vietäväksi. Vuonna 2017 kahvin tuonnin kasvu kuitenkin pysähtyi (kuvio 24).

Kuvio 24. Kahvin, teen, kaakaon ja mausteiden tuonnin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintainen kehitys 2008-2017 (Tulli 2018)

Suomesta viedään suklaata ja suklaatuotteita noin 70 milj. euron arvosta. Viennin arvo pysynyt vakaana viimeiset vuodet. Sen sijaan kahvin vienti on ollut vuoden 2014 jälkeen nopeassa kasvussa. Vuonna 2017 Suomesta vietiin kahvia yhteensä yli 60 milj. euron arvosta. Mausteiden viennin arvossa on jonkin kasvua tarkasteltavina vuosina, mutta kaiken kaikkiaan mausteiden vienti on edelleen hyvin vähäistä.

Määrällisesti suklaan ja suklaatuotteiden vienti on viime vuosina ollut pienessä laskussa, mutta keskimääräisen vientihinnan nousu 4,4 eurosta vuonna 2008 noin 5,2 euroon vuonna 2017 pitää viennin arvon vakaana. Kahvin keskimääräinen vientihinta on ollut vuodesta 2011 eteenpäin laskussa. Määrällisesti kahvin vienti on kaksinkertaistunut 8 milj. kilosta noin 16 milj. kiloon tarkastelujakson aikana (kuvio 25).

Kuvio 25. Kahvin, teen, kaakaon ja mausteiden viennin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintainen kehitys 2008-2017 (Tulli 2018)

Noin kolmasosa Suomessa tuotavasta kahvista tulee Brasiliasta. Lisäksi noin viidennes tulee Kolumbiasta. Suurin muutos kahvin lähde maissa vuosien 2008 ja 2017 välillä on se, että kahvia tuodaan yhä enemmän Suomeen muiden EU-maiden jatkojalostamina (taulukko 19).

Taulukko 19. Kahvin tuonnin lähdemat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	285,77		177,59	
Brasilia	88,62	31,0 %	59,41	33,5 %
Kolumbia	55,65	19,5 %	31,08	17,5 %
Alankomaat	21,26	7,4 %	7,32	4,1 %
Ruotsi	19,50	6,8 %	2,02	1,1 %
Honduras	17,58	6,2 %	9,07	5,1 %
Saksa	10,26	3,6 %	4,06	2,3 %
Kenia	9,58	3,4 %	10,92	6,1 %
Nicaragua	8,94	3,1 %	12,21	6,9 %
Sveitsi	6,90	2,4 %	6,45	3,6 %
Tsekin tasavalta	6,77	2,4 %	1,94	1,1 %
Etiopia	6,02	2,1 %	5,53	3,1 %
Italia	5,77	2,0 %	2,74	1,5 %
Guatemala	5,52	1,9 %	10,47	5,9 %

Suklaata ja suklaatuotteita Suomeen tuodaan ennen kaikkea Ruotsista: vuonna 2017 Ruotsin osuus Suomen suklaan ja suklaatuotteiden tuonnista oli jo yli 40 prosenttia. Tuonti on ollut myös nopeassa kasvussa: Ruotsista tuotavan suklaan arvo kasvoi yli 37 milj. eurolla vuodesta 2008 vuoteen 2017. Saksan osuus Suomen suklaan ja suklaatuotteiden tuonnista oli vuonna 2017 noin viidennes. Seuraavaksi suurimmat tuontimaat olivat Belgia ja Alankomaat, mutta kyseistä maista tuotiin suklaata jo huomattavasti vähemmän - alle 10 milj. euron arvosta (taulukko 20).

Taulukko 20. Suklaan tuonnin lähdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	136,76		93,14	
Ruotsi	57,92	42,4 %	20,37	21,9 %
Saksa	28,33	20,7 %	18,58	19,9 %
Belgia	9,60	7,0 %	9,72	10,4 %
Alankomaat	7,24	5,3 %	7,01	7,5 %
Italia	5,18	3,8 %	3,11	3,3 %
Ranska	3,96	2,9 %	10,12	10,9 %
Iso-Britannia	3,91	2,9 %	2,15	2,3 %
Sveitsi	3,60	2,6 %	5,60	6,0 %
Slovakia	2,80	2,0 %	0,23	0,7 %
Puola	2,65	1,9 %	1,91	2,1 %
Norja	2,23	1,6 %	1,71	1,8 %
Tanska	1,60	0,0 %	6,27	6,7 %

Suomesta viedään kahvia ennen kaikkea Venäjälle. Venäjälle suuntautuvan viennin arvo vuonna 2017 oli yli 25 milj. euroa ja toisaalta se vastasi yli 40 prosenttia Suomen kahvin viennistä. Muita merkittäviä kohdemaita oli Viro ja Liettua. Viron osuus Suomen kahvin viennistä on kuitenkin selvästi laskenut vuoden 2008 jälkeen. Toisaalta Liettuaan ei Suomesta viety vielä vuonna 2008 kahvia juuri lainkaan, mutta vuonna 2017 Liettuan osuus Suomen kahvin viennistä oli jo 22 prosenttia (taulukko 21).

Taulukko 21. Kahvin viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	61,13		28,52	
Venäjä	25,38	41,5 %	7,15	25,1 %
Viro	14,34	23,5 %	20,89	73,3 %
Liettua	13,43	22,0 %	0,06	0,2 %
Latvia	4,41	7,2 %	0,06	0,2 %
Ruotsi	1,66	2,7 %	0,08	0,3 %
Norja	0,69	1,1 %	0,05	0,2 %
Ukraina	0,63	1,0 %	.	.

Suklaata ja suklaatuotteita Suomesta viedään ennen kaikkea Ruotsiin. Ruotsin osuus Suomen suklaan ja suklaatuotteiden viennistä lähenteli vuonna 2017 jo 50 prosenttia. Kasvua Ruotsin osuudessa vuodesta 2008 oli 7,4 prosenttiyksikköä. Muut merkittävät suklaan ja suklaatuotteiden viennin kohdemaat vuonna 2017 olivat Viro ja Saksa (taulukko 22).

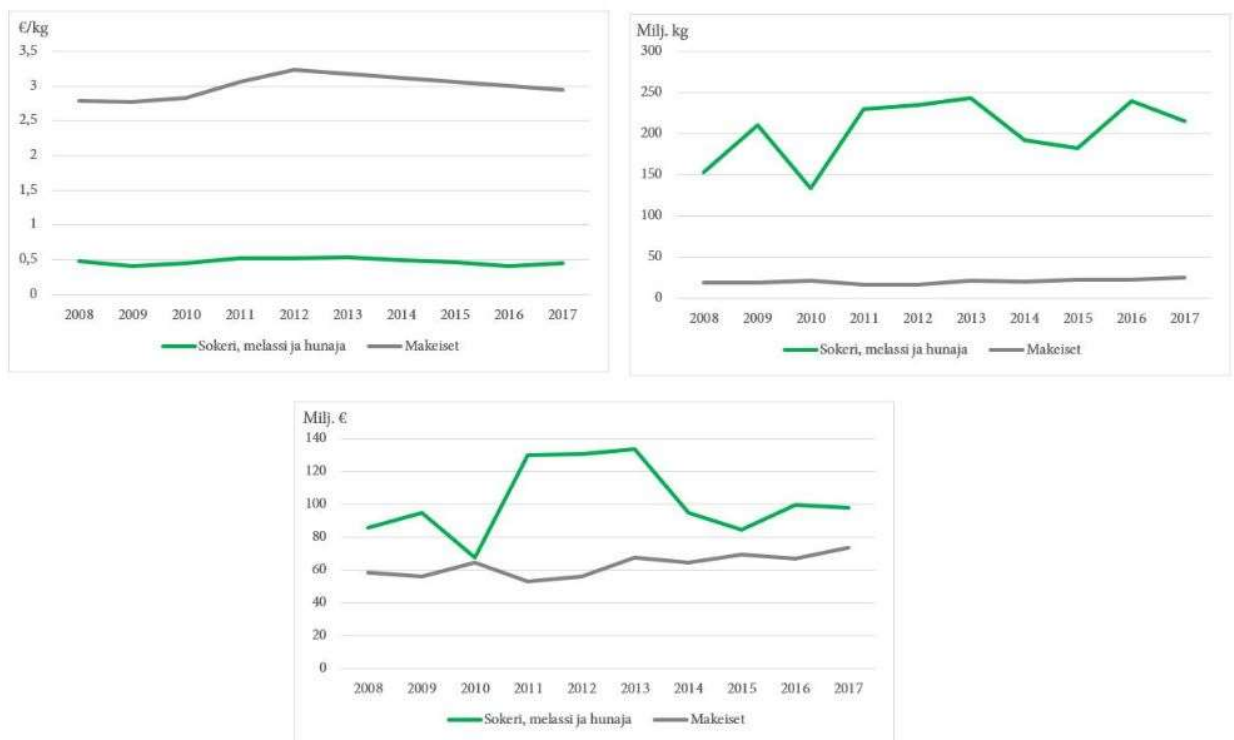
Taulukko 22. Suklaan viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	68,22		61,37	
Ruotsi	32,02	46,9 %	24,21	39,5 %
Viro	8,13	11,9 %	9,61	15,7 %
Saksa	5,58	8,2 %	3,15	5,1 %
Venäjä	5,14	7,5 %	4,52	7,4 %
Tanska	3,07	4,5 %	5,82	9,5 %
Puola	2,12	3,1 %	1,80	2,9 %
Japani	2,05	3,0 %	3,10	5,0 %
Norja	1,86	2,7 %	1,07	1,7 %
Tsekin tasavalta	1,64	2,4 %	1,40	2,3 %
Latvia	1,38	2,0 %	2,83	4,6 %

Sokeri ja sokerivalmisteet

Vuonna 2017 Suomeen tuotiin sokeria, melassia ja hunajaa noin 97 milj. euron arvosta. Makeisia tuotiin vastaavasti noin 77 milj. euron arvosta. Vuodesta 2008 sokerin, melassin ja hunajan tuonti on kasvanut noin 30 prosenttia. Tuonnissa on kuitenkin vaihtelua vuosien välillä: vuosina 2011-2013 tuonnin arvo ylsi jo noin 130 milj. euroon. Makeisten tuonti on tarkastelujaksona kasvanut vastaavasti noin 40 prosenttia.

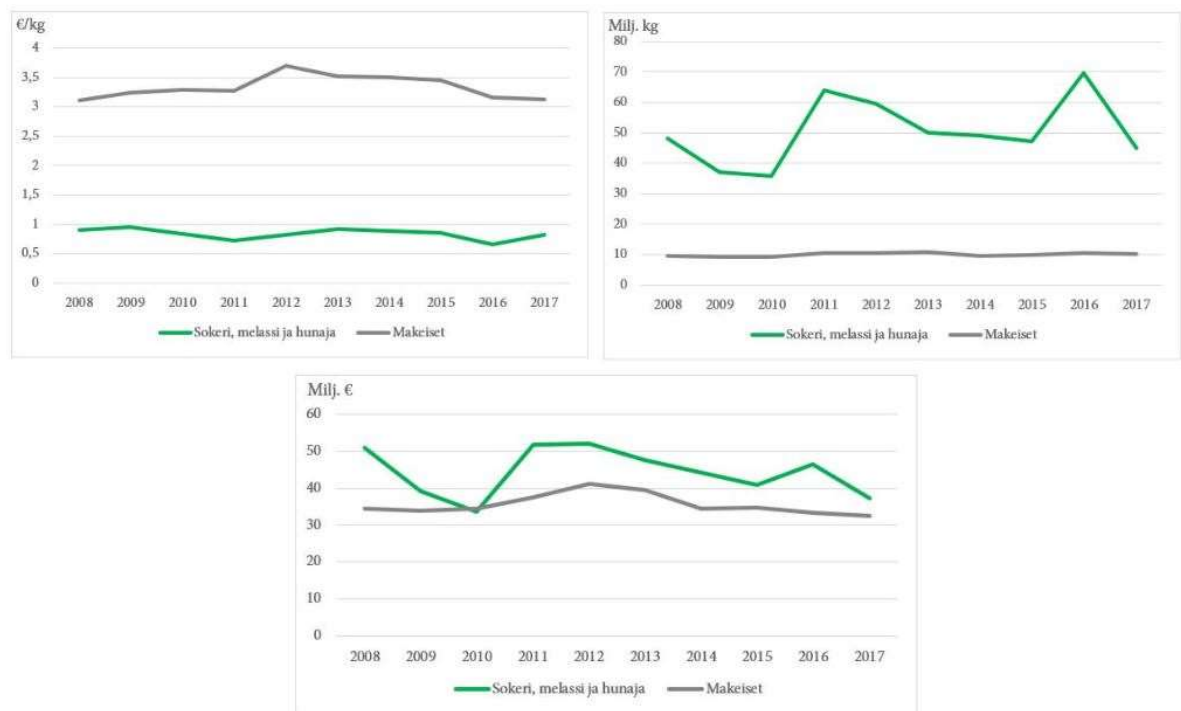
Sekä sokerin, melassin ja hunajan että makeisten keskimääräisissä tuontihinnoissa on vain pientä vaihtelua vuosien 2008 ja 2017 välillä. Tuonnin arvoa kyseissä tuoteryhmissä onkin kasvattanut tuonnin määrällinen kasvu.

Kuvio 26. Sokerin, melassin ja hunajan sekä makeisten tuonnin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintainen kehitys 2008-2017 (Tulli 2018)

Sokerin, melassin ja hunajan viennin arvo vuonna 2017 oli 37 miljoonaa euroa. Tarkasteltavina vuosina 2008-2017 viennin arvossa on ollut vaihtelua, mutta vuoden 2012 jälkeen se on ollut enimmäkseen laskussa. Viennin laskua selittää sekä vientimäärän pieneminen että keskimääräisen vientihinnan lasku. Poikkeuksena havaittuun kehitykseen on vuosi 2016, jolloin sokeria, melassia ja hunajaa vietiin tarkastelujakson suurin määrä, 70 milj. kiloa.

Makeisten viennin arvo vuonna 2017 oli 32 milj. euroa. Se on kehittynyt melko tasaisesti vuosien 2008 ja 2017 välillä. Suuria muutoksia ei ole myöskään makeisten keskimääräisen vientihinnan kehityksessä (kuvio 27).

Kuvio 27. Sokerin, melassin ja hunajan sekä makeisten viennin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintainen kehitys 2008-2017 (Tulli 2018)

Noin kolmasosa Suomeen tuotavasta sokerista tuli vuonna 2017 Saksasta. Kuuban osuus Suomen sokerin tuonnista oli vastaavasti noin viidennes. Lisäksi Brasilian ja Tanskan osuudet olivat noin 10 prosenttia. Maiden tuontiosuuksissa on melko suuria muutoksia vuosien 2008 ja 2017 välillä. Esimerkiksi vuonna 2008 Mosambik oli Suomen suurin sokerin tuonnin lähdevaltio: Mosambikin osuus oli noin neljännes kaikesta Suomeen tuotavasta sokerista (taulukko 23).

Taulukko 23. Sokerin, melassin ja hunajan tuonnin lähdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat				
yhteensä	96,61		73,72	
Saksa	30,93	32,0 %	6,86	9,3 %
Kuuba	18,08	18,7 %	5,67	7,7 %
Brasilia	10,24	10,6 %	1,43	1,9 %
Tanska	9,99	10,3 %	4,24	5,7 %
Alankomaat	6,17	6,4 %	4,96	6,7 %
Ruotsi	6,01	6,2 %	10,52	14,3 %
Ranska	5,13	5,3 %	8,65	11,7 %
Liettua	1,98	2,1 %	2,14	2,9 %
Venäjä	1,23	1,3 %	0,67	1,0 %
Belgia	0,96	1,0 %	0,88	1,2 %
Malawi	0,79	0,8 %	.	.
Espanja	0,62	0,6 %	.	.
Mosambik	.	.	18,30	24,8 %

Makeisia Suomeen tuotiin vuonna 2017 yli 55 eri maasta. Suurin tuontiosuus oli Alankomailla, hieman yli 15 prosenttia. Yli 10 prosentin tuontiosuudet olivat myös Tanskalla, Ruotsilla, Saksalla ja Slovakialla. Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että vuonna 2017 Suomen makeisten tuontia ei selvästi hallinnut mikään maa, vaan se oli jakautunut melko tasaisesti monien maiden kesken. Vuonna 2008 Suomen makeisten tuonti oli vielä melko selvästi Tanskan ja Ruotsin hallussa (taulukko 24).

Taulukko 24. Makeisten tuonnin lähdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat				
yhteensä	72,68		50,19	
Alankomaat	11,06	15,2 %	7,42	14,8 %
Tanska	10,07	13,9 %	11,15	22,2 %
Ruotsi	9,70	13,3 %	9,49	18,9 %
Saksa	9,67	13,3 %	6,13	12,2 %
Slovakia	8,81	12,1 %	1,25	2,5 %
Belgia	6,70	9,2 %	1,99	4,0 %
Puola	3,34	4,6 %	0,67	1,3 %
Italia	2,68	3,7 %	1,20	2,4 %
Espanja	1,86	2,6 %	2,10	4,2 %
Ranska	1,57	2,2 %	0,88	1,8 %
Iso-Britannia	1,17	1,6 %	0,87	1,7 %
Sveitsi	1,06	1,5 %	.	.
Kiina	1,03	1,4 %	0,74	1,5 %
Norja	0,38	0,7 %	4,00	8,0 %
Espanja	.	.	2,10	4,2 %

Vuonna 2017 Suomesta vietiin sokeria erityisesti Viroon, Irlantiin ja Alankomaihin. Kuten taulukosta 25 nähdään, on sokerin, melassin ja hunajan viennin arvo kyseisiin maihin pieni ja kokonaisuutena vienti on hyvin hajanaista ympäri maailmaa. Vuonna 2017 Suomesta vietiin sokeria, melassia ja hunajaa yli 60 eri maahan. Vuonna 2008 vienti oli jonkin verran selvemmin keskittynyt Viroon ja Saksaan sekä myös Tanskaan ja Ranskaan (taulukko 25).

Taulukko 25. Sokerin, melassin ja hunajan viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat				
yhteensä	36,98		43,97	
Viro	4,65	12,6 %	8,25	18,8 %
Irlanti	4,55	12,3 %	.	.
Alankomaat	3,74	10,1 %	.	.
Iso-Britannia	2,85	7,7 %	2,56	5,8 %
Ruotsi	2,55	6,9 %	2,86	6,5 %
Venäjä	2,11	5,7 %	2,13	4,8 %
Etelä-Korea	1,91	5,2 %	0,58	1,4 %
Saksa	1,76	4,8 %	6,15	14,0 %
Malesia	1,18	3,2 %	.	.
USA	1,11	3,0 %	.	.
Sveitsi	1,06	2,9 %	2,52	5,7 %
Japani	1,03	2,8 %	0,84	1,9 %
Kiina	0,90	2,4 %	0,76	1,7 %
Tanska	.	.	3,44	7,8 %
Ranska	.	.	3,18	7,2 %

Suomesta viedään makeisia erityisesti Ruotsiin: Ruotsin osuus Suomen makeisten viennistä oli vuonna 2017 lähes 44 prosenttia. Makeisten vienti Ruotsiin on ollut myös kasvussa, sillä vuonna 2008 Ruotsin osuus oli noin 36 prosenttia. Kaiken kaikkiaan Suomesta viedään makeisia yli 70 maahan (taulukko 26).

Taulukko 26. Makeisten viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat				
yhteensä	32,16		29,61	
Ruotsi	14,05	43,7 %	10,78	36,4 %
Tanska	4,21	13,1 %	3,44	11,6 %
Saksa	2,56	8,0 %	1,63	5,5 %
USA	2,17	6,7 %	2,49	8,4 %
Iso-Britannia	1,86	5,8 %	2,14	7,2 %
Viro	1,77	5,5 %	2,31	7,8 %
Norja	1,24	3,8 %	0,95	3,2 %
Kanada	0,88	2,7 %	0,61	2,1 %
Venäjä	0,81	2,5 %	0,39	1,3 %
Alankomaat	0,69	2,2 %	0,73	2,5 %
Italia	0,64	2,0 %	.	.
Espanja	0,50	1,6 %	0,75	2,5 %

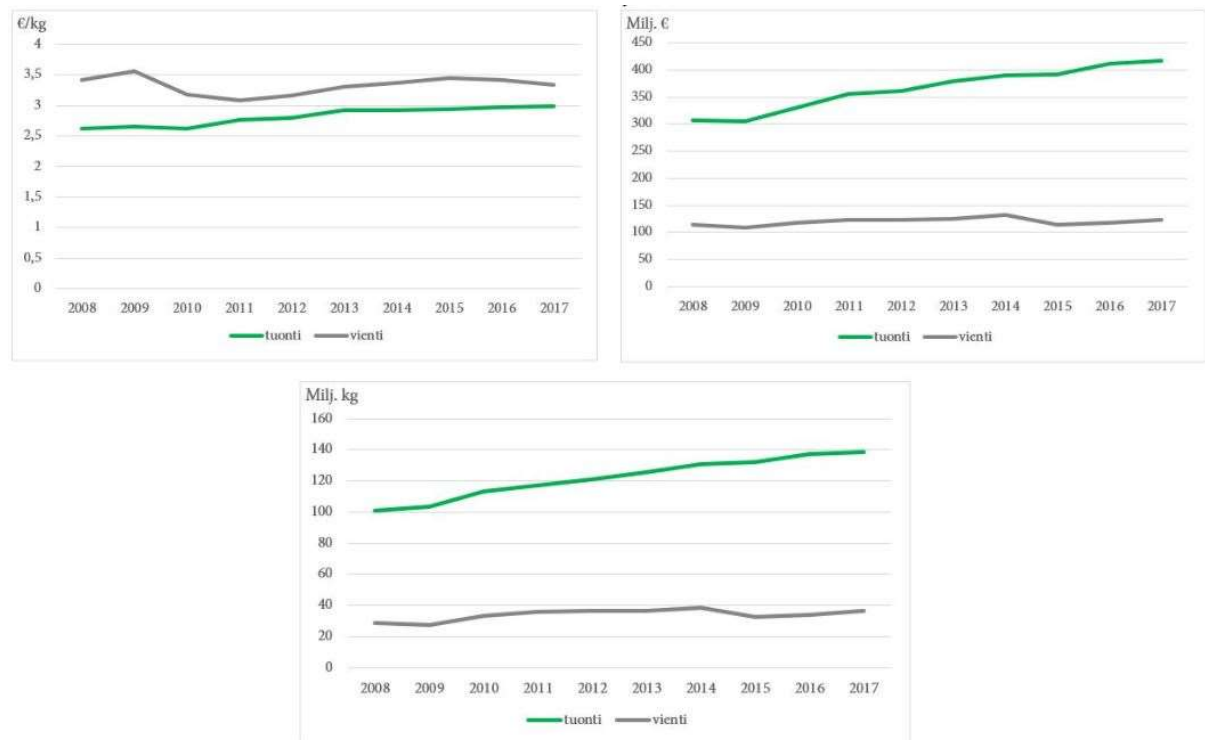
Muut ravintovalmisteet

Erinäisiä elintarvikkeita tuotiin Suomeen vuonna 2017 noin 460 milj. euron arvosta. Pääluokan merkittävin tuoteryhmä on muut ravintovalmisteet (SITC3-luokka). Muiden ravintovalmisteiden tuonti Suomeen oli vuonna 2017 yhteensä noin 413 milj. euroa.

Erinäisiä elintarvikkeita vietiin Suomesta vuonna 2017 yhteensä noin 130 milj. eurolla. Vastaavasti muiden ravintovalmisteiden viennin arvo oli 123 milj. euroa.

Muiden ravintovalmisteiden tuonti ja vienti ovat olleet kasvussa vuosina 2008-2017. Tuonnin kasvu on ollut kuitenkin huomattavasti nopeampaa: tuonti on kasvanut 64 prosenttia ja vienti 13 prosenttia. Euroissa mitattuna tämä tarkoittaa, että tuonti on kasvanut noin 113 milj. euroa ja vienti noin 10 milj. euroa.

Suomesta vietävien ravintovalmisteiden keskimääräinen vientihinta on jonkin verran korkeampi kuin Suomeen tuotavien ravintovalmisteiden keskimääräinen tuontihinta, mikä kertoo vientituotteiden korkeammasta jalostusasteesta (kuvio 28).

Kuvio 28. Muiden ravintovalmisteiden viennin ja tuonnin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintainen kehitys 2008-2017 (Tulli 2018)

Suomeen tuodaan ravintovalmisteita eniten Ruotsista. Ruotsin osuus Suomen muiden ravintovalmisteiden tuonnista vuonna 2017 oli noin 24 prosenttia. Ravintovalmisteita tuodaan Suomeen kuitenkin erittäin laajalti ja tarkasteltavina vuosina tuonnin lähdemaiden joukko on kasvanut nopeasti. Kun vuonna 2008 Suomeen tuotiin muita ravintovalmisteita noin 60 maasta, oli vastaava luku vuonna 2017 jo yli 90 (taulukko 27).

Taulukko 27. Muiden ravintovalmisteiden tuonnin lähdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	413,28		264,69	
Ruotsi	99,84	24,2 %	75,38	28,5 %
Saksa	65,42	15,8 %	41,84	15,8 %
Alankomaat	32,64	7,9 %	18,45	7,0 %
Tanska	28,94	7,0 %	26,09	9,9 %
Viro	25,62	6,2 %	11,61	4,4 %
Belgia	22,15	5,4 %	11,32	4,3 %
Italia	16,44	4,0 %	9,21	3,5 %
Iso-Britannia	13,97	3,4 %	10,02	3,8 %
Ranska	10,39	2,5 %	8,79	3,3 %
Irlanti	10,27	2,5 %	10,27	3,9 %
Puola	9,63	2,3 %	4,98	1,9 %
Espanja	9,30	2,3 %	4,58	1,7 %
Thaimaa	9,18	2,2 %	2,56	1,0 %
Norja	8,89	2,2 %	3,26	1,2 %
USA	7,46	1,8 %	3,56	1,3 %
Sveitsi	6,73	1,6 %	5,53	2,1 %
Slovakia	6,62	1,6 %	5,26	2,0 %
Turkki	4,80	1,2 %	1,17	0,4 %

Merkittävin kohdemaat Suomen muiden ravintovalmisteiden viennille on Ruotsi, johon kohdistui vuonna 2017 noin viidennes Suomen muiden ravintovalmisteiden viennistä. Venäjän osuus oli vastaavasti noin 17 prosenttia ja Sveitsin 11 prosenttia. Muiden

ravintovalmisteiden vientirakenteen suurin muutos vuodesta 2008 vuoteen 2017 on Ruotsin vientiosuuden merkittävä kasvu. Kaiken kaikkiaan muita ravintovalmisteita vietiin vuonna 2017 yli 80 maahan (taulukko 28).

Taulukko 28. Muiden ravintovalmisteiden viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat				
yhteensä	122,38		97,86	
Ruotsi	23,24	19,0 %	9,53	9,7 %
Venäjä	20,64	16,9 %	16,64	17,0 %
Sveitsi	13,41	11,0 %	12,47	12,7 %
Viro	11,95	9,8 %	9,02	9,2 %
Belgia	11,87	9,7 %	0,22	1,8 %
Tanska	9,04	7,4 %	6,91	7,1 %
Saksa	3,12	2,6 %	2,26	2,3 %
Espanja	3,04	2,5 %	4,24	4,3 %
Alankomaat	2,71	2,2 %	2,96	3,0 %
Tsekin tasavalta	2,41	2,0 %	1,17	1,2 %
Indonesia	2,22	1,8 %	.	.
Iso-Britannia	1,99	1,6 %	9,35	9,6 %
Latvia	1,75	1,4 %	1,73	1,8 %
Puola	1,60	1,3 %	6,51	6,6 %
Norja	1,43	1,2 %	2,94	3,0 %
Liettua	1,19	1,0 %	2,10	2,1 %

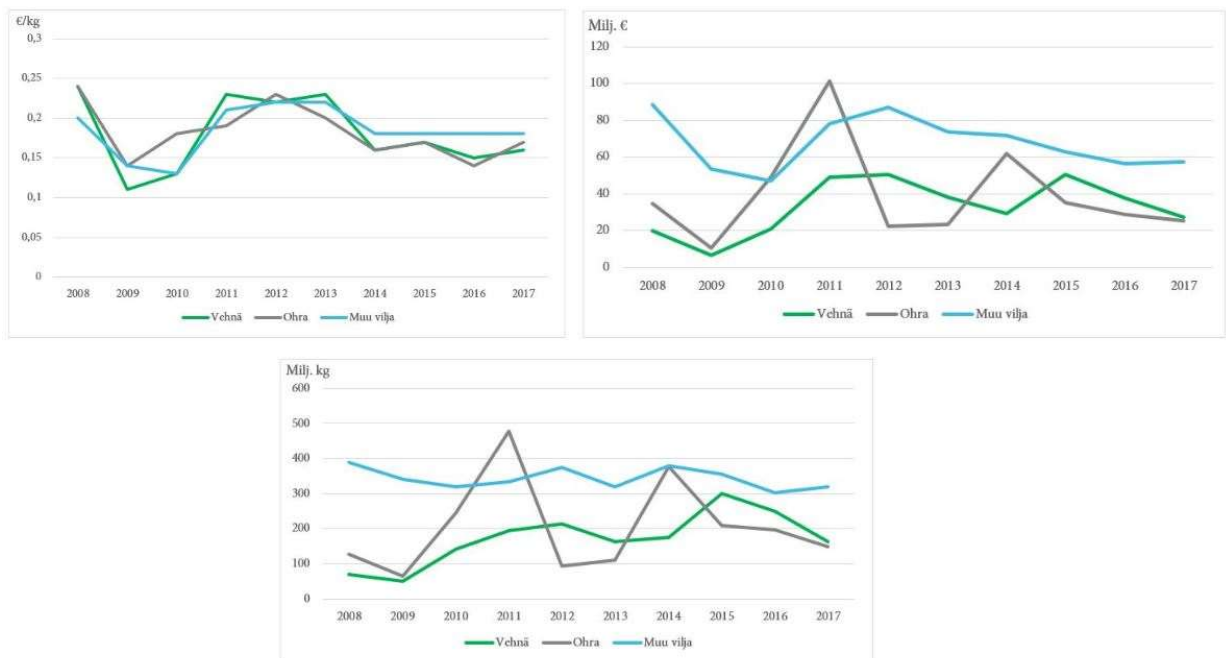
Viljan vienti

Suomeen ei juurikaan tuoda viljaa (SITC3-luokittelu), mutta viljan vienti on joinakin vuosina ollut merkittävää. Tässä luvussa keskitytäänkin vain viljan vientiin ja sen kehitykseen vuosina 2008-2017. Kaiken kaikkiaan viljan viennissä vaihtelut vuosien välillä ovat suuria. Viljan vientiin vaikuttavat ennen muuta satojen suuruudet sekä viljan kysyntä ja tarjonta maailmanmarkkinoilla.

Vuonna 2011 viljaa vietiin Suomesta yhteensä yli 200 miljoonan euron arvosta. Vastaavasti vuonna 2009 viljan viennin kokonaisarvo jäi noin 70 miljoonaan euroon. Suomessa tyypillisesti viljeltävät viljat ovat SITC3 -luokittelussa ohra, vehnä ja muu vilja. Muu vilja on enimmäkseen kauraa. Suurimmat vaihtelut ovat vuosina 2008-2017 olleet ohran viennissä; kun vuonna 2011 ohraa vietiin yli 100 miljoonan euron arvosta, jäi ohran vienti vuotta myöhemmin noin 20 miljoonaan euroon.

Myös määrässä mitattuna ohran viennissä on ollut suurta vaihtelua. Vuosina 2008-2017 ohran vienti on vaihdellut 65 miljoonasta kilosta noin 480 miljoonaan kiloon. Vastaavasti vehnän vienti on vaihdellut 50 miljoonasta kilosta 300 miljoonan kiloon ja muun viljan – eli kauran – vienti 300 miljoonasta kilosta 390 miljoonaan kiloon.

Viljan keskimääräiset vientihinnat ovat kehittyneet melko yhdenmukaisesti. Hintavaihtelut ovat kuitenkin olleet suuria: keskimääräisen vientihinnan tuplaantuminen tai puolittuminen kahden peräkkäisen vuoden välillä ei ole ollut tavatonta. Viljan kysyntä maailmalla sekä maailmanmarkkinahinnat selittävät osaltaan suuria hintavaihteluita (kuvio 29).

Kuvio 29. Viljan viennin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintainen kehitys 2008-2017 (Tulli 2018)

Merkittävin vientimaa suomalaiselle viljalle vuonna 2017 oli Saksa: Saksaan vietiin noin 27 miljoonan euron arvosta viljaa, mikä oli noin neljännes koko viljan viennistä. Muita

merkittäviä vientimaita vuonna 2017 olivat Alankomaat, Saudi-Arabia, Belgia ja Iso-Britannia. Vuoden 2008 merkittävimmät vientimaat sekä vientiosuudet poikkeavat jonkin verran vuoden 2017 tilanteesta. Esimerkiksi vuonna 2008 Tanskan osuus oli yli 12 prosenttia Suomen viljan viennin kokonaisarvosta, kun vuonna 2017 Tanskan osuus oli vain 0,5 prosenttia. Myös esimerkiksi USA ja Tunisia olivat vuonna 2008 merkittävämpiä viljan viennin kohdemaita Suomelle kuin vuonna 2017 (taulukko 29).

Taulukko 29. Viljan merkittävimmät viennin kohdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	109,09	100,0 %	123,74	100,0 %
Saksa	26,89	24,7 %	37,06	30,0 %
Alankomaat	15,54	14,2 %	13,09	10,6 %
Saudi-Arabia	9,62	8,8 %	.	.
Belgia	8,27	7,6 %	5,79	4,7 %
Iso-Britannia	7,86	7,2 %	7,49	6,1 %
Algeria	5,36	4,9 %	.	.
Venäjä	5,13	4,7 %	2,79	2,3 %
Espanja	5,12	4,7 %	4,67	3,8 %
Liettua	4,37	4,0 %	0,89	0,7 %
Sveitsi	3,51	3,2 %	6,58	5,3 %
Ruotsi	3,44	3,2 %	5,97	4,8 %
Marokko	3,43	3,1 %	1,36	1,1 %
USA	2,57	2,4 %	6,93	5,6 %
Viro	2,08	1,9 %	0,01	0,0 %
Irlanti	1,92	1,8 %	.	.
Etiopia	1,63	1,5 %	.	.
Norja	1,51	1,4 %	4,29	3,5 %

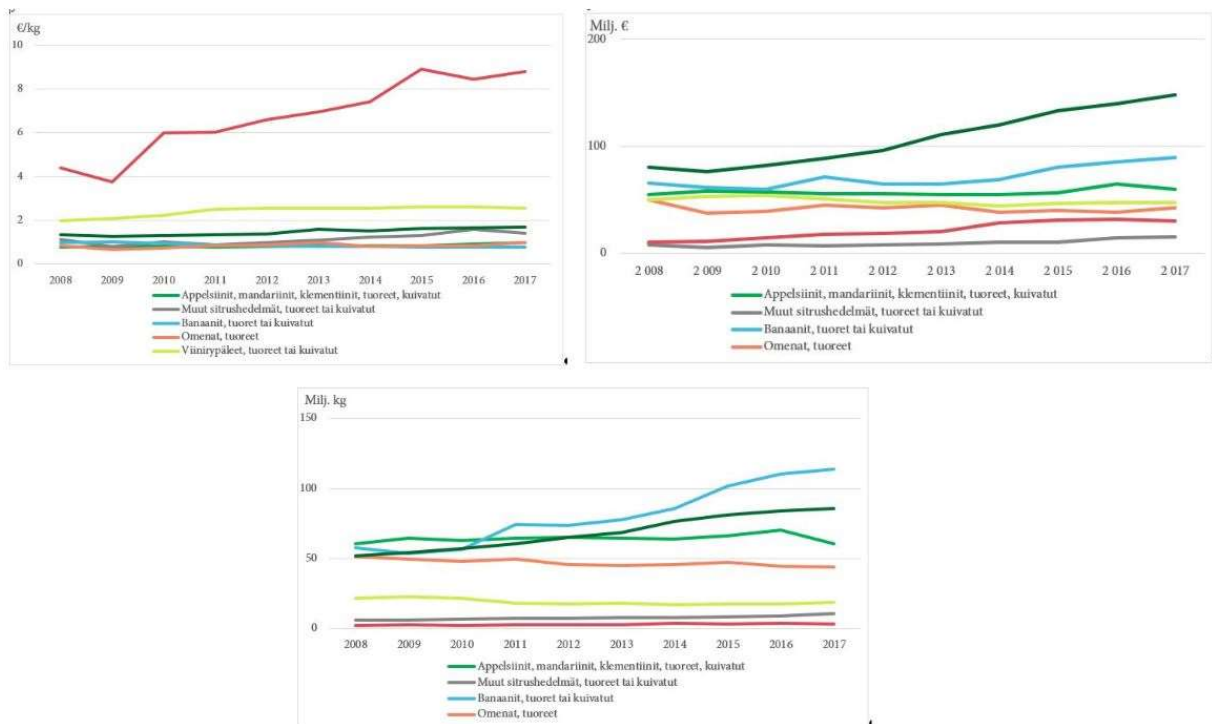
Tanska	0,55	0,5 %	15,03	12,1 %
Italia	0,12	0,1 %	2,22	1,8 %
Tunisia	.	.	6,12	4,9 %
Puola	.	.	3,41	2,8 %

Hedelmien ja kasvien tuonti

Hedelmät ovat merkittävä tuontielintarvikeryhmä. Vuonna 2017 Suomeen tuotiin tuoreita tai kuivattuja hedelmiä (SITC3-luokittelu) liki 430 miljoonalla eurolla. Tuoteryhmä sisältää suurimmaksi osaksi sellaisia hedelmiä, joita ei Suomessa tuoteta lainkaan. Esimerkiksi banaaneja tuotiin Suomeen vuonna 2017 noin 90 miljoonalla eurolla. Lisäksi sitruסהedelmiä tuotiin yhteensä noin 75 miljoonalla eurolla.

Hedelmien vienti Suomesta on sen sijaan hyvin vähäistä: vuonna 2017 hedelmiä vietiin alle 9 miljoonalla eurolla. Tästä syystä tässä luvussa keskitytään yksinomaan hedelmien tuontiin ja sen kehitykseen vuosina 2008-2017.

Erityisesti muiden tuoreiden ja kuivattujen hedelmien tuonnin arvo on kasvanut selvästi vuosina 2008-2017. Tavallisemmista hedelmistä banaanien sekä myös pähkinöiden tuonti on arvossa mitattuna kasvanut. Määrällisesti banaanien tuonti on liki kaksinkertaistunut vuodesta 2008 vuoteen 2017. Myös muiden hedelmien tuonnin määrä on noussut melko voimakkaasti. Hedelmien hintojen kehitys on ollut tarkasteltavina vuosina 2008-2017 melko vakaata. Poikkeuksena ovat tuoreet ja kuivatut pähkinät, joiden keskimääräinen tuontihinta on huomattavasti muita ryhmiä korkeampi. Lisäksi keskimääräisen tuontihinnan nousu on ollut voimakkainta tuoreissa ja kuivatuissa pähkinöissä (kuvio 30).

Kuvio 30. Hedelmien tuonnin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintainen kehitys 2008-2017 (Tulli 2018)

Hedelmiä tuotiin Suomeen vuonna 2017 noin 95 maasta. Merkittäväintä oli tuonti Espanjasta, jonka osuus oli yli 20 prosenttia hedelmien arvossa mitatusta kokonaistuonnista. Hedelmien tuonti Costa Ricasta oli myös merkittävää – yli 16 prosenttia Suomeen tuoduista hedelmistä tuli kyseisestä maasta. Italian ja Alankomaiden osuudet hedelmien kokonaistuonnista Suomeen olivat yli 8 prosenttia. Maiden tuontiosuudet ovat muuttuneet melko paljon vertailtaessa vuosia 2008 ja 2017. Tämä johtuu muun muassa eroista vuosittaisissa satotasoissa. Esimerkiksi vuonna 2017 Saksan ja Kolumbian tuontiosuudet olivat selvästi matalammat kuin vuonna 2008. Espanja ja Costa Rica puolestaan kasvattivat selvästi tuontiosuuksiaan vuodesta 2008 vuoteen 2017 (taulukko 30).

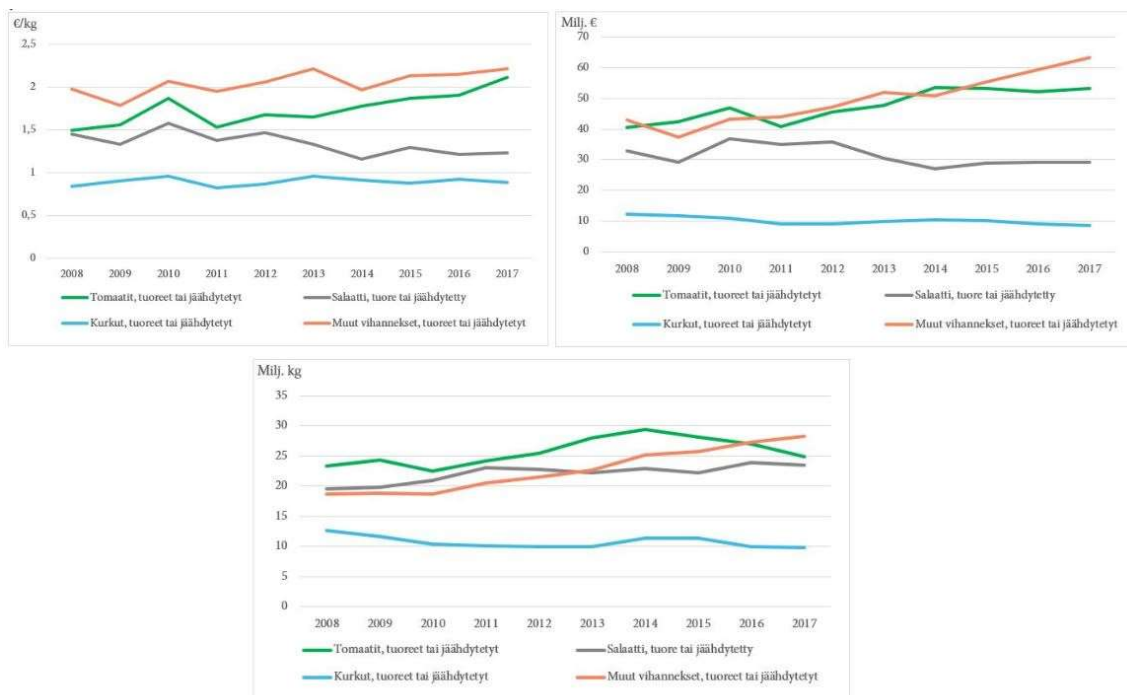
Taulukko 30. Hedelmien merkittävimmät tuonnin lähdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	430,86	100,0 %	276,40	100,0 %
Espanja	89,24	20,7 %	37,92	13,7 %
Costa Rica	69,30	16,1 %	19,85	7,2 %
Italia	37,23	8,6 %	17,68	6,4 %
Alankomaat	35,28	8,2 %	24,18	8,7 %
Etelä-Afrikka	20,70	4,8 %	10,89	3,9 %
Peru	17,10	4,0 %	1,36	0,5 %
Saksa	13,86	3,2 %	20,88	7,6 %
USA	13,82	3,2 %	10,69	3,9 %
Brasilia	13,40	3,1 %	13,58	4,9 %
Chile	13,01	3,0 %	5,62	2,0 %
Ecuador	11,88	2,8 %	11,99	4,3 %
Belgia	9,95	2,3 %	7,13	2,6 %
Israel	8,50	2,0 %	6,95	2,5 %
Egypti	7,98	1,9 %	5,65	2,0 %
Puola	7,55	1,8 %	2,77	1,0 %
Intia	6,98	1,6 %	3,96	1,4 %
Vietnam	5,43	1,3 %	0,54	0,2 %
Kreikka	5,26	1,2 %	6,33	2,3 %
Kolumbia	1,06	0,2 %	16,07	5,8 %
Panama	0,12	0,0 %	7,30	2,6 %

Kasviksia tuotiin Suomeen vuonna 2017 yhteensä noin 260 milj. euron arvosta. Kasvisten vienti oli sen sijaan vähäistä: vuonna 2017 Suomen kasvisten viennin arvo oli alle 8 milj.

euroa. Tarkastelu keskittyykin jatkossa vain kasvien tuontiin ja sen kehitykseen vuosina 2008-2017.

Tomaatti on merkittävin Suomeen tuotava kasvi. Tomaatteja tuotiin Suomeen vuonna 2017 yli 52 milj. euron arvosta. Luokan muut kasvikset (SITC4-luokittelu) tuonti on kuitenkin ollut nopeassa kasvussa ja kyseisen luokan kokonaistuonti ylitti tomaattien tuonnin - sekä arvossa että määrässä mitattuna - vuonna 2015. Muiden kasvien tuonti on kasvanut noin 70 prosenttia vuodesta 2008 vuoteen 2017. Tomaattien määrällinen tuonti on ollut vuodesta 2016 laskussa, mutta tuontihinnan nousu on pitänyt tomaatin tuontiarvon vakaana. Myös kurkun tuonti on ollut tarkasteltavina vuosina laskussa sekä määrällisesti että arvossa mitattuna (kuvio 31).

Kuvio 31. Kasvien tuonnin arvon, määrän sekä keskihinnan kiinteähintainen kehitys 2008-2017 (Tulli 2018)

Yli kolmannes Suomeen tuotavista kasviksista tulee Espanjasta. Myös Alankomaat on merkittävä kasvien lähde Suomelle: Alankomaiden osuus Suomen kasvien tuonnista vuonna 2017 oli yli 30 prosenttia. Muita merkittäviä maita Suomen kasvien tuonnille ovat Belgia ja Ruotsi. Kasvien tuonnin lähdemaiden rakenteessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vertailtaessa vuosia 2017 ja 2008 (taulukko 31).

Taulukko 31. Kasvisten merkittävimmät tuonnin lähdemaat vuonna 2017 – vertailuna vuosi 2008. (Tulli 2018)

	Milj. € (2017)	osuus 2017	Milj. € (2008)	osuus 2008
Kaikki maat yhteensä	258,22		177,61	
Espanja	92,33	35,8 %	57,80	32,5 %
Alankomaat	77,85	30,1 %	47,24	26,6 %
Ruotsi	17,61	6,8 %	13,36	7,5 %
Belgia	16,96	6,6 %	11,88	6,7 %
Saksa	9,12	3,5 %	16,92	9,5 %
Puola	6,79	2,6 %	3,89	2,2 %
Italia	5,25	2,0 %	4,18	2,4 %
USA	4,45	1,7 %	0,42	0,2 %
Unkari	4,03	1,6 %	4,74	2,7 %
Tanska	3,13	1,2 %	1,81	1,0 %
Ranska	2,78	1,1 %	1,92	1,1 %
Kiina	2,33	0,9 %	1,94	1,1 %
Israel	0,62	0,2 %	3,62	2,0 %

Johtopäätökset

Elintarvikkeiden kauppataaseen alijäämä on Suomen EU-jäsenyyden aikana kasvanut vajasta miljardista eurosta kolmeen miljardiin euroon. Vuonna 2015 hallitusohjelmaan kirjattiin tavoitteeksi elintarvikkeiden kauppataaseen alijäämän pienentäminen 500 milj. eurolla hallituskauden aikana. Tavoitteeseen ei kuitenkaan päästä, vaan sen sijaan elintarvikkeiden kauppataaseen alijäämä kasvaa edelleen.

Suomeen tuotiin elintarvikkeita vuonna 2017 yli 4,3 mrd. euron arvosta. Tuonti on 2000-luvulla kasvanut keskimäärin lähes neljä prosenttia vuodessa. Tuonnin kasvua ja siihen liittyvää kilpailua pidetään ongelmana, koska kotimaisen ruokasektorin kilpailukyky on heikompi kuin monissa tuontimaissa. Tuonnilla on monia vaikutuksia Suomen ruokamarkkinoihin. Makutottumukset monipuolistuvat ja laajat valikoimat saavat kuluttajilta kiitosta. Kauppa pystyy kilpailuttamaan tuotteitaan ulkomaisilla toimijoilla ja tuonnin kasvu on pitänyt elintarvikkeiden kuluttajahintatason matalampana verrattuna tilanteeseen, jossa tarjonta olisi vain kotimaisen tuotannon varassa.

Tuonnin kehitystä tukee myös se, että suurin osa tuonnista on tuotteita, joita Suomessa ei tuoteta tai valmisteta juuri lainkaan. Elintarvikkeiden kauppataaseen kolmen miljardin euron alijäämästä vajaa kolmasosa tulee alijäämästä hedelmien ja kasvien pääluokassa. Hedelmiä ja kasviksia tuodaan Suomeen yli 900 miljoonalla eurolla enemmän kuin niitä viedään. Toiseksi suurin alijäämä kertyy kaloissa ja kalavalmisteissa sekä kolmanneksi suurin pääluokassa kahvi, tee, kaakao ja mausteet. Nämä pääluokat koostuvat suurimmaksi osaksi tuotteista, joiden tuotanto Suomessa on korkeintaan vähäistä. Yhteensä näiden pääluokkien alla käydystä ulkomaankaupasta muodostuu yli puolet, 1,6 miljardia euroa, elintarvikkeiden kauppataaseen alijäämästä.

Vuonna 2017 Suomen elintarvikevienti oli 1,4 mrd. euroa. Vienti on 2000-luvulla kasvanut keskimäärin noin 2,5 prosenttia vuodessa. Kotimainen elintarviketeollisuus ei ole maitosektoria lukuun ottamatta onnistunut löytämään laajempia vientimarkkinoita. Lisäksi Suomen elintarvikeviennin rakenne on pysynyt hyvinkin samanlaisena koko EU-jäsenyyden ajan. Tämä kertoo ennen kaikkea siitä, että vienti ei ole yleensä ollut suomalaisen elintarvikesektorin keskeinen tavoite. Merkittävä huomio on kuitenkin myös se, että kotimaisessa tuotannon tasossa tapahtuneilla muutoksilla on ollut vain vähän tai ei lainkaan vaikutusta elintarvikkeiden viennin ja tuonnin kehitykseen.

Venäjänsä asettaman tuontikiellon jälkeen myös Suomen maitotuotteiden viennin kannattavuus laski tuntuvasti. Maitojauheen vienti korvasi ennen kaikkea juuston vientiä Venäjälle. Maitojauheen viennin kasvu ja sen merkittävä osuus maitotaloustuotteiden kokonaisviennistä nähdään ongelmaksi, koska Suomella ei ole kilpailuetua perusraaka-aineen tuotannossa. Yksi suurimmista ongelmista Suomen koko elintarvikeviennissä – ei vain maitotuotteissa – onkin matala jalostusaste. Ainoa keino saada elintarvikevienti kasvamaan on nostaa viennin jalostusastetta. Vaikka pitkälle jalostettujen tuotteiden vienti Suomesta on vähäistä, tarkastelujen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että monien tällaisten tuotteiden vienti on kuitenkin ollut viime vuosina kasvussa.

Lähes puolet Suomen elintarvikekaupasta suuntautuu naapurimaihin, mikä myös kertoo elintarviketeollisuuden vaikeudesta päästä uusille markkinoille. Tarkastelut kuitenkin osoittavat, että Suomi on löytänyt myös uusia markkinoita eri puolelta maailmaa. Länsi-eurooppalaisista maista Ranskaan, Alankomaihin ja Italiaan suuntautunut elintarvikevienti on prosentuaalisesti kasvanut huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Lisäksi esimerkiksi Itä-Eurooppa, Uusi-Seelanti, Etelä-Korea ja Kiina ovat kasvattaneet huomattavasti merkitystään Suomen elintarvikeviennin kohdemaina; suomalaisille elintarvikkeille on ollut viime vuosina kysyntää myös uusilla ja hyvinkin erilaisilla markkina-alueilla.

Jo tuonnin rakenteesta johtuen on epätodennäköistä, että elintarvikkeiden tuonti kääntyisi laskuun. Jos siis elintarvikkeiden kauppataseen alijäämä halutaan pienemmäksi, täytyy sen tapahtua elintarvikkeiden viennin kasvun kautta. Tämä puolestaan edellyttää viennin jalostusasteen nousua. Realistinen – mutta myös haastava – tavoite voisikin olla elintarvikkeiden kauppataseen alijäämän kasvun pysäyttäminen viennin jalostusastetta nostamalla.

Lähdeluettelo

Arovuori, K., Karikallio, H., Pyykkönen, P., 2011. Voimasuhteiden kehitys Suomen ruokamarkkinoilla. PTT raportteja 230.

Irz, X., Jansik, C., Kotiranta, A., Pajarinen, M., Puukko, H., Tahvanainen, A.-J., 2017. Suomalaisen elintarvikeketjun menestyksen avaintekijät. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 7/2017.

Jansik, C., 2015. Kaupan omat merkit siivittävät elintarviketuontia Saksasta. Teoksessa Niemi, J. ja Ahlstedt J. (toim.) 2015. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2015. Luonnonvarakeskus (Luke).

Jansik, C., 2015. Suomen elintarvikevienti nousuun. Teoksessa Niemi, J. ja Ahlstedt, J. (toim.) 2015. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2015. Luonnonvarakeskus (Luke).

Kettunen, L., 1992. Suomen maatalous vuonna 1992. Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 70.

Knuuttila, M., Vatanen, E., Jansik, C., Niemi, J., 2012. Elintarviketuotannon ja elintarvikemarkkinoiden riippuvuus tuonnista. MTT raportti 61.

Laaksonen, K., 1999. Suomen ja Euroopan unionin elintarvikekauppa Puolan, Unkarin sekä Tšekin tasavallan kanssa. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja 165.

Niemi, J., Ahlstedt, J. (toim.), 2015. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2015. Luonnonvarakeskus (Luke).

Peltoniemi, A., Arovuori, K., Karikallio, H., Niemi, J., Pyykkönen, P., 2014a. Viljasektorin hintarakenteet. PTT työpapereita 166.

Peltoniemi, A., Arovuori, K., Niemi, J., Pyykkönen, P., 2014b. Lihasektorin hintarakenteet. PTT Työpapereita 160.

Peltoniemi, A., Arovuori, K., Niemi, J., Pyykkönen, P., 2015. Maitosektorin hintarakenteet. Kuluttajatutkimuskeskus 2015:1. Helsingin yliopisto, Poliitiikan ja talouden tutkimuksen laitoksen julkaisuja 2015.

Peltoniemi, A., 2000. Baltian maiden elintarvikkeiden ulkomaankauppa. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (MTTL), tutkimuksia 243.

af Ursin, A., 1997. Elintarvikkeiden ulkomaankauppa EU-jäsenyyden alussa. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita 2.

Yle (17.8.2018). Suomesta tuli osa ”Norjan lohen valtatieä”. <https://yle.fi/uutiset/3-10239546>. (viitattu 21.1.2019).

Tilastolähteet:

Tullin ulkomaankauppatilasto <http://uljas.tulli.fi>

Liite: SITC Rev. 4, tasot 1-4

0	Elintarvikkeet ja elävät eläimet
00	Elävät eläimet
001	Elävät eläimet
0011	Nautaeläimet
0012	Lampaat ja vuohet
0013	Siat
0014	Siipikarja
0015	Hevoset, aasit, muulit ja muuliaasit
0019	Muut eläimet
01	Liha ja lihatuotteet
011	Naudanliha, tuore, jäädytetty, jäädytetty
0111	Naudanliha, tuore tai jäädytetty
0112	Naudanliha, jäädytetty
012	Muu liha, tuore, jäädytetty tai jäädytetty
0121	Lampaan- ja vuohenliha, tuore, jäädytetty tai jäädytetty
0122	Sianliha, tuore, jäädytetty tai jäädytetty
0123	Nimikkeen 0014 siipikarjan liha ja muut syötävät osat, tuoreet, jäädytetyt tai jäädytetyt
0124	Hevosien, aasin, muulin- ja muuliaasinliha, tuore, jäädytetty tai jäädytetty
0125	Naudan, sian, lampaan, vuohen, hevosen, aasin, muulin ja muuliaasin muut syötävät osat, tuoreet, jäädytetyt tai jäädytetyt
0129	Muu liha ja syötävät eläimenosat, tuoreet, jäädytetyt tai jäädytetyt
016	Liha, suolattu, kuivattu tai savustettu
0161	Sianliha, kuivattu, suolattu tai savustettu
0168	Muu liha ja syötävät eläimenosat, kuivatut, suolatut tai savustetut; lihasta ja muista eläimenosista valmistettu syötävä jauho ja jauhe
017	Lihäsäilykkeet ja muut lihavalmisteet
0171	Lihasta, kalasta, äyriäisistä, nilviäisistä tai muista vedessä elävistä selkärangattomista saadut uutteet ja mehut
0172	Makkarat ja niiden kaltaiset tuotteet lihasta, muista eläimenosista tai verestä; näihin tuotteisiin perustuvat ravintovalmisteet
0173	Maksavalmisteet ja -säilykkeet
0174	Siipikarjanlihavalmisteet ja -säilykkeet
0175	Sianlihavalmisteet ja -säilykkeet
0176	Naudanlihavalmisteet ja -säilykkeet
0179	Muut lihavalmisteet ja -säilykkeet
02	Maitotaloustuotteet ja munat
022	Maito ja kerma
0221	Maito ja kerma, tuore
0222	Maito ja kerma, tiivistetty ja makeutettu
0223	Jogurtti, viili, kefiiri, piimä yms.
0224	Hera; muut maidon ainesosista valmistetut tuotteet
023	Voi ja muut voiöljyt ja -rasvat
0230	Voi ja muut maidosta saadut rasvat ja öljyt
024	Juusto
0241	Juustoraaste ja -jauhe
0242	Sulatejuusto, ei kuitenkaan raaste eikä jauhe
0243	Sinihomejuusto
0249	Muu juusto ja juustoaaine
025	Munat ja muna-albumiini

0251	Kuorelliset linnunmunat, tuoreet, säilötty tai keitetyt
0252	Kuorettomat munat ja munankeltuainen
0253	Muna-albumiini
03 Kalat ja kalavalmisteet	
034	Kala,tuore,jäähdytetty tai jäädytetty
0341	Kala, tuore tai jäähdytetty, pl. kalafileet
0342	Kala, jäädytetty, pl. kalafileet
0344	Kalafileet, jäädytetyt
0345	Kalafileet, tuoreet tai jäähdytetyt; muu kalanliha, tuore, jäähdytetty tai jäädytetty
035	Kala,suolattu,kuivattu tai savustettu
0351	Kala, kuivattu tai suolattu
0352	Suolattu tai suolavedessä oleva kala, ei kuivattu ja savustettu
0353	Savustettu kala, myös kalafileet
0354	Kalan maksa, mäti ja maiti, kuivattu, savustettu, suolattu ja suolavedessä oleva
0355	Kalajauho, ihmisravinnoksi kelpaava
036	Äyriäiset ja nilviäiset
0361	Äyriäiset, jäädytetyt
0362	Äyriäiset, jäädyttämättömät
0363	Nilviäiset ja muut vedessä elävät selkärangattomat, tuoreet, jäähdytetyt, jäädytetyt, kuivatut, suolatut tai suolavedessä olevat
037	Kala-,äyriäis- yms. valmisteet
0371	Kalavalmisteet ja säilykkeet; kaviaari ja kalanmädistä valmistetut kaviaarinkorvikkeet
0372	Äyriäis- ja nilviäisvalmisteet ja -säilykkeet
04 Vilja ja viljatuotteet	
041	Vehnä
0411	Durum-vehnä
0412	Muu vehnä
042	Riisi
0421	Riisi, kuorimaton (raakariisi)
0422	Riisi, esikuorittu (ruskea riisi)
0423	Riisi,hiottu,myös murtoriisi
043	Ohra
0430	Ohra
044	Maissi
0441	Maissi, siemenvilja
0449	Maissi, muu
045	Muu vilja
0451	Ruis
0452	Kaura
0453	Sorghum
0459	Tattari, hirssi, kanariansiemenet ja muu vilja
046	Vehnäjauho ja -ryynit
0461	Vehnäjauho
0462	Vehnärouheet, rakeistettu vehnä
047	Muut viljajauhot ja ryynit
0471	Muut viljajauhot
0472	Muut viljarouheet, muu rakeistettu vilja
048	Vilja- ja jauhovalmisteet yms.
0481	Valssatut yms. jyvät, alkiot; valmistettu vilja
0482	Maltaat, myös paahdetut

0483	Makaronivalmisteet, kypsentämättömät tai täyttämättömät
0484	Leipä, kakut, keksit, pikkuleivät yms.
0485	Seokset ja taikinat nimikkeen 0484 leipomatuotteisiin
05 Hedelmät ja kasvikset	
054	Kasvikset,tuoreet tai kuivatut
0541	Perunat, tuoreet tai jäädytetyt
0542	Kuivattu porkkila
0544	Tomaatit, tuoreet tai jäädytetyt
0545	Muut tuoreet tai jäädytetyt kasvikset
0546	Jäädytetyt kasvikset
0547	Kasvikset, väliaikaisesti säilötyinä, mutta siinä tilassa välittömään kulutukseen soveltumattomina
0548	Muut kasviuotteet, juuret ja mukulat
056	Kasvisvalmisteet ja -säilykkeet
0561	Kuivatut kasvikset (pl. porkkila)
0564	Perunasta, hedelmistä ja vihanneksista valmistetut jauhut ja hiutaleet
0566	Kasvikset, ei etikan avulla valmistetut, jäädytetyt
0567	Muut valmistetut tai säilötyt kasvikset
057	Hedelmät,tuoreet tai kuivatut,pähkinät
0571	Appelsiinit, mandariinit, klementiinit, tuoreet, kuivatut
0572	Muut sitrushedelmät, tuoreet tai kuivatut
0573	Banaanit, tuoreet tai kuivatut
0574	Omenat, tuoreet
0575	Viinirypäleet, tuoreet tai kuivatut
0576	Viikunat, tuoreet tai kuivatut
0577	Pähkinät, tuoreet tai kuivatut
0579	Muut hedelmät, tuoreet tai kuivatut
058	Hedelmäsäilykkeet ja muut hedelmävalmisteet
0581	Keittämällä valmistetut hillot, hedelmähyttelöt, marmelaadit, hedelmä- ja pähkinäsoseet sekä hedelmä- ja pähkinäpastat, myös lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävät
0582	Hedelmät ja pähkinät, väliaikaisesti säilötyt
0583	Hedelmät ja pähkinät, jäädytetyt
0589	Muulla tavalla valmistetut tai säilötyt hedelmät
059	Hedelmä- ja kasvismehut
0591	Appelsiinimehu
0592	Greippimehu
0593	Muun sitrushedelmän mehu
0599	Muu hedelmä- ja kasvismehu;sekamehut
06 Sokeri ja sokerivalmisteet, hunaja	
061	Sokeri,melassi ja hunaja
0611	Raakasokeri
0612	Muu ruoko- ja juurikasokeri, sakkaroosi
0615	Melassi
0616	Hunaja
0619	Muut sokerit ja sokerisiirapit, sokeriväri
062	Makeiset
0621	Sokerilla säilötyt hedelmät, pähkinät, hedelmänkuoret ja muut kasvinosat
0622	Makeiset, kaakaota sisältämättömät
07 Kahvi, tee, kaakao, mausteet; tuotteet niistä	
071	Kahvi
0711	Kahvi, paahattamaton

0712	Kahvi, paahdettu
0713	Kahviuutteet ja -tiivisteet; paahdetut, korvikkeet
072	Kaakao
0721	Kaakaopavut
0722	Kaakaojauhe, makeuttamaton
0723	Kaakaomassa, myös sellainen, josta rasva on poistettu
0724	Kaakaovoi, -rasva ja -öljy
0725	Kaakonkuoret ja -kalvot sekä muut kaakaojätteet
073	Suklaa ja suklaatuotteet
0731	Kaakaojauhe, makeutettu
0732	Kaakaovalmisteet, paljoustavarana
0733	Suklaalevyt ja -tangot
0739	Muut kaakaota sisältävät ravintovalmisteet
074	Tee
0741	Tee
0743	Matee, tee- ja mateeuutteet ja -tiivisteet
075	Mausteet
0751	Pippuri, kuivatut, murskatut tai jauhetut Capsicum-* tai Pimenta-sukuiset hedelmät
0752	Muut mausteet
08 Rehuaineet	
081	Rehuaineet
0811	Heinä, rehujuuret ja muut kasvirehut
0812	Leseet ja muut viljan käsittelyjätteet
0813	Öljykakut yms. jätetuotteet
0814	Liha- ja kalajauho, ihmisravinnoksi kelpaamaton
0815	Tärkkelys-, sokeri- ja panimoteollisuuden jäteaineet
0819	Eläinten ruokinnassa käytettävät valmisteet
09 Erinäiset elintarvikkeet	
091	Margariini ja muut ravintorasvat
0910	Margariini, syötävät seokset ja valmisteet eläin- tai kasvirasvoista tai -öljyistä tai tämän ryhmän eri rasvojen ja öljyjen jakeista, muut kuin ryhmän 4312 syötävät rasvat ja öljyt sekä niiden jakeet
098	Muut ravintovalmisteet
0981	Homogenoidut ravintovalmisteet
0984	Kastikkeet, maustamisvalmisteet, sinappi, etikka
0985	Keitot ja liemet sekä valmisteet niitä varten
0986	Hiiwa, valmistetut leivinjauheet
0989	Muut ravintovalmisteet
11 Juomat	
111	Alkoholittomat juomat
1110	Alkoholittomat juomat
112	Alkoholipitoiset juomat
1121	Viinit, tuoreista rypäleistä valmistetut
1122	Muut käymistietä valmistetut juomat
1123	Mallasjuomat
1124	Väkevät alkoholijuomat; muut alkoholijuomat